

TARIX FANIDAN UMUMIY O‘RTA, O‘RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA’LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning tarix fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo‘llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo‘shimchalar, o‘zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

I. Tarix fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning tarix fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

II. Tarix fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan tarix fanining mazmun sohalari

Tarix fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o‘rta ta’lim maktablari tarix kursining 5 — 11- sinflari materiallari hamda Davlat ta’lim standartiga mos va turdosh bo‘lgan kitoblar asosida **tarix fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

1. O‘zbekiston tarixining qadimgi davri;
2. O‘zbekiston tarixining o‘rta asrlar davri;
3. O‘zbekiston tarixining so‘nggi o‘rta asrlar yoki uch xonlik davri tarixi;
4. Rossiya imperiyasi mustamlakachilik davri;
5. O‘zbekiston tarixining sovet davri;
6. O‘zbekiston tarixining mustaqillik davri;
7. Qadimgi dunyo tarixi;
8. Jahon tarixining o‘rta asrlar davri;
9. Jahon tarixining yangi davri;
10. Jahon tarixining eng yangi davri.

***Eslatma 1:** Tarix fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo‘lib, ular tarix fanining amaldagi o‘quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada*

aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo‘linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.

III. Pedagogning tarixga oid kompetensiyalarini baholash.

Tarix fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko‘nikma turlari** baholanadi:

1. Bilish
2. Tahlil qilish
3. Qo‘llay olish

Tarix fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari

Tarix fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

1. Y1 – to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli test
2. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i
3. Y3 – har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat test

***Eslatma 2:** Ba’zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

IV. Tarix, fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Mazmun sohasi	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daqqa)	Kognitiv darajasi	Ball
1	O‘zbekiston tarixining qadimgi davri	I	3	1	Y1	I	2	I	2
				2	Y2	II	2	II	2
				3	Y3	III	2	III	2
2	O‘zbekiston ning o‘rta asrlar tarixi	II	4	4	Y1	I	2	I	2
				5	Y2	II	2	II	2
				6	Y3	II, III	2	III	2

				7	Y2	II	2	II	2
3	So‘nggi o‘rta asrlar davri	III	4	8	Y1	I	2	I	2
				9	Y2	II	3	III	2
				10	Y3	III	2	II	2
				11	Y2	II	2	II	2
4	Rossiya imperiyasi mustamlaka chilik davri	IV	3	12	Y1	I, II	2	II	2
				13	Y2	I, II, III	3	III	2
				14	Y3	I	2	I	2
5	O‘zbekiston tarixining sovet davri	V	3	15	Y1	I	2	I	2
				16	Y2	I, II	2	II	2
				17	Y3	I, II, III	2	II	2
6	O‘zbekiston tarixining mustaqillik davri	VI	3	18	Y1	I	2	I	2
				19	Y2	I, II, III	2	II	2
				20	Y3	I, II, III	3	III	2
7	Qadimgi dunyo tarixi	VII	3	21	Y1	I, II	2	II	2
				22	Y2	I, II	3	III	2
				23	Y3	I, II, III	2	I	2
8	Jahon tarixi o‘rta asrlar davri	VIII	3	24	Y1	I, II	2	I	2
				25	Y2	I, II, III	3	III	2
				26	Y3	I, II	2	II	2
9	Yangi davr tarixi (XVI asr-1870 yy)	IX	4	27	Y1	I, II	2	I	2
				28	Y2	II, III	2	II	2
				29	Y3	III	3	III	2
				30	Y2	I, II, III	3	III	2
10	Yangi davr tarixi (1870-1917 yy)	X	4	31	Y1	I, II	2	I	2
				32	Y2	I, II	2	II	2
				33	Y3	I, II, III	2	II	2
				34	Y2	III	3	III	2
11	Eng yangi tarix 1918-	XI	3	35	Y1	I, II	2	II	2
				36	Y2	I, II, III	3	III	2

	1991 yy			37	Y3	I, II,	2	I	2
12	Eng yangi tarix 1991-2017 yy	XII	3	38	Y1	I, II	2	I	2
				39	Y2	I, II	2	II	2
				40	Y3	I, II, III	3	III	2
	Jami:		40		Y1-12 Y2-16 Y3-12	Tushunish-30 Qo‘llash-30 Mulohaza yuritish-15	90	I daraja- 12 II daraja- 16 III daraja- 12	40x2=80 80

Eslatma 3: Test sinovning yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.

V. Tarix fani mazmun elementlari kodifikatori

Tarix fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun tarix fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o‘rta ta’lim muassasalari o‘qituvchilariga qo‘yiladigan tarix fani o‘quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Tarix fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o‘rta ta’lim maktablarida o‘qitiladigan tarix fani dasturida ko‘zda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida tarix fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I	O‘zbekiston tarixining qadimgi davri	
1.1	1.1.1	Eng qadimgi tuzum;
	1.1.2	O‘zbekiston hududidagi ilk davlatlar;
	1.1.3	Zardushtiylik;

	1.1.4	Miloddan avvalgi VI – milodiy III asrlarda Oʻrta Osiyo;
II	Oʻzbekistonning oʻrta asrlar tarixi	
2.1	2.1.1	Oʻrta asrlarda yerga egalik qilish munosabatlarining shakllanishi va rivojlanishi;
	2.1.2	ARAB XALIFALIGI davrida Movarounnahr;
	2.1.3	Movarounnahrda mustaqil davlatlarning tashkil topishi;
	2.1.4	Ajdodlarimizning ilmiy merosi abadiyatga daxldor maʼnaviy xazina;
	2.1.5	Amir Temur va temuriylar davri tarixi;
III	Soʻnggi oʻrta asrlar davri	
3.1	3.1.1	XV asr oxiri-XVI asr boshlarida Movarounnahr va Xurosondagi siyosiy vaziyat;
	3.1.2	Buxoro xonligi va Buxoro amirligi;
	3.1.3	Xiva xonligi;
	3.1.4	Qoʻqon xonligi;
IV	Rossiya imperiyasi mustamlakachilik davri	
4.1	4.1.1	Rossiya imperiyasi tomonidan Oʻrta Osiyoning bosib olinishi;
	4.1.2	Rossiya imperiyasining Turkistonda yuritgan mustamlakachilik siyosati;
	4.1.3	XIX asr oxirida Turkistondagi milliy ozodlik harakati;
	4.1.4	XIX ikkinchi yarmi- XX asr boshlarida Qoraqalpoqlar;
	4.1.5	Jadidchilik harakati va uning ahamiyati;
	4.1.6	Turkiston va Birinchi jahon urushi;
	4.1.7	XIX asr oʻrtalari — XX asr boshlarida Buxoro amirligi va Xiva xonligi;

	4.1.8	Mustamlakachilik sharoitida Turkistonning madaniy hayoti;
V	O‘zbekiston tarixining sovet davri	
5.1	5.1.1	Turkistonda Sovet hokimiyatining o‘rnatilishi va o‘zbek xalqining mustaqillik uchun kurashi (1917-1924 yy);
	5.1.2	Sovet hokimiyatining O‘zbekistonda yuritgan siyosati (1925 – 1939 yillar);
	5.1.3	O‘zbekiston Ikkinchi jahon urushi yillarida (1939-1945 yy);
	5.1.4	O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli va rivojlanishning muammolari (1945-1959 yy);
	5.1.5	O‘zbekiston barqaror taraqqiyot davrida (1959-1983 yy);
	5.1.6	O‘zbekistonda sovet hokimiyatining inqirozi va mustaqillik uchun harakatlar (1984-1991 yy);
VI	O‘zbekiston tarixining mustaqillik davri	
6.1	6.1.1	Mustaqillikning e‘lon qilinishi va O‘zbekistonda ijtimoiy-siyosiy islohotlarning boshlanishi;
	6.1.2	O‘zbekistonda fuqarolik jamiyatining shakllanishi va rivojlanishi;
	6.1.3	O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlar va ijtimoiy siyosat;
	6.1.4	O‘zbekistonda etnik va konfessiyalararo munosabatlar;
	6.1.5	ta’lim tizimi islohotlari va kadrlar tayyorlash;
	6.1.6	mustaqillik yillarida ilm-fan va sportning rivojlanishi;
	6.1.7	- mustaqillik yillarida O‘zbekistonda ma’naviy va madaniy taraqqiyot;
	6.1.8	O‘zbekiston Respublikasining tashqi siyosati va ikki tomonlama munosabatlari;
	6.1.9	O‘zbekiston Respublikasining ko‘p tomonlama

		hamkorlik aloqalarining rivojlanishi;
VII	Qadimgi dunyo tarixi	
7.1	7.1.1	Qadimgi Sharq;
	7.1.2	Qadimgi Yunoniston;
	7.1.3	Qadimgi Rim;
VIII	Jahon tarixi oʻrta asrlar davri	
8.1	8.1.1	oʻrta asrlarning ilk davri;
	8.1.2	ilk oʻrta asrlarda Osiyo;
	8.1.3	jahon xalqlari oʻrta asrlarning rivojlangan davrida (XI–XV asrlar);
	8.1.4	Yevropada markazlashgan davlatlarning tashkil topishi;
	8.1.5	Osiyo, Amerika va Afrika xalqlari;
IX	Yangi davr tarixi (XVI asr-1870 yy)	
9.1	9.1.1	Yangi davrning Yevropada shakllanishi;
	9.1.2	XVI-XVIII asrlarda Yevropa va Amerika mamlakatlari;
	9.1.3	XVI-XVIII asrlarda Osiyo va Afrika mamlakatlari;
	9.1.4	1800-1870 yillarda Yevropa va Amerika mamlakatlari;
	9.1.5	1800-1870 yillarda Osiyo va Afrika mamlakatlari
X	Yangi davr tarixi (1870-1917 yy)	
10.1	10.1.1	XIX asr oxiri-XX asr boshlarida dunyoning ijtimoiy-iqtisodiy
	10.1.2	siyosiy manzarasi;
	10.1.3	XIX asr oxiri-XX asr boshlarida Gʻarbiy Yevropa davlatlari;
	10.1.4	XIX asr oxiri-XX asr boshlarida Amerika davlatlari;

	10.1.5	XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi, markaziy
	10.1.6	janubi-sharqiy Yevropa davlatlari;
	10.1.7	XIX asr oxiri XX asr boshlarida Osiyo davlatlari;
	10.1.8	XIX asr oxiri- XX asr boshlarida Afrika davlatlari;
	10.1.9	Birinchi jahon urushi;
	10.1.10	XIX asr oxiri-XX asr boshlarida fan va madaniyatning rivojlanishi;
XI	Eng yangi tarix 1918-1991 yy	
11.1	11.1.1	Yevropa, Osiyo va Amerika davlatlari 1918-1939 yy;
	11.1.2	1918-1939 yillarda xalqaro munosabatlar. Ikkinchi jahon urushi va
	11.1.3	undan keyingi xalqaro munosabatlar.Fan va madaniyatning rivojlanishi;
	11.1.4	Yevropa, Osiyo va Amerika davlatlari 1946-1991 yy;
XII	Eng yangi tarix 1991-2017 yy	
12.1	12.1.1	XX asr oxiri — XXI asr boshlarida dunyo mamlakatlari;
	12.1.2	Yangi ming yillik boshlarida jahon sivilizatsiyasi muammolari;
	12.1.3	MDH va Yevropa davlatlari 1991-2017 yillarda;
	12.1.4	Amerika, Osiyo va Afrika davlatlari 1991-2017 yillarda;

VI. Tarix fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarini baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

1. To'rtta javob variantli, bitta to'g'ri javobli testni baholash mezoni:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

2. Moslashtirishni talab qiladigan test topshirig'i:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

3. Har bir "to'g'ri", "noto'g'ri" deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

**FIZIKA FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA
MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG
KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST
SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning fizika fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

V. Fizika fanidan bilimlarni baholashning test sinovi turlari umumiy fizika fanidan tayyorgarligini baholash. Pedagog kadrlarning fizika fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi quyidagi ikki qismdan iborat:

1. Pedagogning umumiy fizika fanidan tayyorgarligini baholash – bu qismga doir topshiriqlar pedagog mutaxassislarini egallashi lozim bo'lgan bilim, oliy ta'lim muassasasida muvaffaqiyatli o'quvchilar tayyorlashni davom ettirish uchun zarur va yetarli bo'ladigan fizika fanidan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi.

2. Fizika fanidan bilimlarni baholashda test sinovida qamrab olgan fizika fanining mazmun sohalari – fizika fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari fizika kursining 6-11- sinflari va astronomiya kursining 11- sinf materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **fizika va astronomiyaning** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

- a) Modda tuzilishi.
- b) Mexanika.
- c) Mexanikada saqlanish qonunlari.
- d) Tebranish va to'liqlar.
- e) Molekulyar fizika va termodinamika.
- f) Elektrodinamika asoslari.
- g) Optika. Kvant fizikasi.
- h) Astronomiya.

***Eslatma 1:** Fizika fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular fizika fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

VI. Fizika fanidan test sinovi asosida pedagoglarni bilimini baholashning tayyorgarlik talablari

Test sinovi asosida fizika fanidan pedagoglar bilimlarni quyidagi fizika fanidan tayyorgarlikka qo'yiladigan **talablar** baholanadi:

- 1. Modda tuzilishi;**
 - fizikani o'rganish metodlarini;
 - fizika fani bo'limlarini;

-fizik kattaliklar va ularning birliklarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish.

2. Mexanika bo'limida kinematika va dinamika asoslari, statika elementlarini bilish; amalda qo'llashga doir masalalar yechish;

3. Mexanikada saqlanish qonunlarini o'rganishda:

-kuch va impuls;

-impulsning saqlanish qonuni;

-reaktiv harakat;

- og'irlik kuchi va elastiklik kuchining ishi;

- to'liq mexanik energiyaning saqlanish qonuni;

- quvvat;

- Bernulli qonunining asosiy qonuniyatlarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llash, masala va topshiriqlarni bajara olish.

4. Tebranish va to'lqinlar, tebranma harakat va uning energiyasi, prujinali va matematik mayatniklar haqida ma'lumotlarni bilish, taqqoslash va izohlash.

5. Molekulalarning massasi, o'lchami, modda miqdori, ideal gazning asosiy tenglamalari, gaz qonunlarini bilish, farqlash, taqqoslash. Gaz, suyuqlik va qattiq jism xossalari bilish, qo'llash, taqqoslash. Termodinamika asoslarida ichki energiya va issiqlik miqdori, issiqlik dvigatellarining FIKni tushunish, farqlash, o'zaro taqqoslash.

6. Elektrodinamika asoslarida elektr zaryadi va uning o'zaro ta'sirini;

- elektr maydoni va maydon kuchlanganligini;

- elektrostatik maydon potentsiali va energiyasini;

- maydon kuchlanganligi va potentsiali orasidagi bog'lanishni;

- elektr sig'im, kondensatorlar va ularning energiyasini;

- o'tkazgichlarni ketma ket va parallel ulashni;

- o'zgarmas tok qonunlarini;

- turli muhitlarda elektr tokiga doir jarayonlarni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llash, masala va topshiriqlarni bajara olish.

7. Yorug'likning qaytishi, sinishi va to'la ichki qaytish qonunlarini, yorug'likning interferensiyasi, difraksiyasi, dispersiyasi, qutblanishi, nisbiylik nazariyasi elementlariga doir masalalar yechish.

8. Grafik, rasm, jadval, sxemalar asosida o'qituvchining bilim, ko'nikma va malakalarini tekshirish.

Eslatma 2: Bu talablar umumiy holda berilib, ular fizika fanining amaldagi davlat ta'lim standartlari talablaridan kelib chiqib, ular yanada aniqlashtirildi, bilim, ko'nikma va kompetensiyalarga doir aniqroq talablarga bo'lindi hamda kodifikatorda keltirildi.

VII. Fizika fanidan bilimlarni baholashning pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi aqliy faoliyat turlari baholanadi:

Fizika fanidan bilimlarni baholashning pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **aqliy faoliyat turlari** baholanadi:

1. Tushunish (bilish, anglash)

2. Mulohaza yuritish (taqqoslash, farqlash, hisoblash)
3. Qo'llash (masala yechish)

VIII. Fizika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari.

Fizika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo'lishi mumkin:

Y1 – bitta to'g'ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig'i

Y2 – moslashtirishni talab qiladigan yopiq test topshirig'i

Y3 – dixotom ("ha – yo'q" shaklidagi) yopiq test topshirig'i

3-eslatma: Test sinovi topshiriqlari bir nechta test turlarini o'z ichiga olgan yaxlit mazmunli kompleks testlar ko'rinishida ham tuzilishi mumkin. Bu holdagi kompleks test topshirig'i uning tarkibidagi test turlari bo'yicha alohida-alohida baholanadi.

4-eslatma: Ba'zi test turlari "texnik sharoitlar" sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

IX. Fizika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

No	Baholanadigan talablar	Mazmun sohasi	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daqqa)	Kognitiv darajasi	Ball
1	Modda tuzilishi	I	4	1	Y1	I	2,25	I	2
				2	Y2	I	2,25	I	2
				3	Y3	I, II	2,25	II	2
				4	Y3	I, II, III	2,25	III	2
2	Mexanika	II	4	5	Y1	I	2,25	I	2
				6	Y1	I, II	2,25	II	2
				7	Y3	I, II, III	2,25	III	2
				8	Y2	I	2,25	I	2
3	Mexanikada saqlanish qonunlari	III	12	9	Y2	I	2,25	I	2
				10	Y3	I, II, III	2,25	III	2
				11	Y3	I, II, III	2,25	III	2

				12	Y2	I, II	2,25	II	2
				13	Y3	I, II, III	2,25	III	2
				14	Y1	I	2,25	I	2
				15	Y2	I, II	2,25	II	2
				16	Y2	I	2,25	I	2
				17	Y3	I, II	2,25	II	2
				18	Y2	I, II, III	2,25	III	2
				19	Y2	I, II	2,25	II	2
				20	Y2	I, II	2,25	II	2
4	Tebranish va to‘lqinlar	IV	4	21	Y2	I, II	2,25	II	2
				22	Y2	I, II, III	2,25	III	2
				23	Y1	I	2,25	I	2
				24	Y3	I, II, III	2,25	III	2
5	Molekulyar fizika va termodinam ika	V	3	25	Y1	I	2,25	I	2
				26	Y2	I, II	2,25	II	2
				27	Y2	I, II	2,25	II	2
6	Elektrodina mika asoslari	VI	3	28	Y1	I	2,25	I	2
				29	Y3	I, II, III	2,25	III	2
				30	Y3	I, II, III	2,25	III	2
7	Optika. Kvant fizikasi	VII	5	31	Y1	I, II	2,25	II	2
				32	Y1	I, II	2,25	II	2
				33	Y2	I, II, III	2,25	III	2
				34	Y2	I, II, III	2,25	III	2
				35	Y3	I, II, III	2,25	III	2
8	Astronomiy	VIII	5	36	Y1	I, II	2,25	II	2

	a			37	Y1	I, II	2,25	II	2
				38	Y1	I, II	2,25	II	2
				39	Y3	I, II, III	2,25	III	2
				40	Y3	I, II, III	2,25	III	2
	Jami:		40		Y1-12 Y2-15 Y3-13	Tushunish-50 Qo'llash-40 Mulohaza yuritish-15	90	I daraja-10 II daraja-15 III daraja-15	40x2=80 80

Test turi	1-daraja	2-daraja	3-daraja	Jami:
Y1	6	6		12
Y2	4	7	4	15
Y3		2	11	13
Jami:	10	15	15	40

5-eslatma: Test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asoslangan tahlildan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

X. Fizika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi bo'yicha qiyosiy ko'rsatkichlari

№	Test sinovi	Qamrab olingan mazmun sohalari	Topshiriqlar soni	Ajratilgan vaqt	Ajratilgan ballar	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
I	Bo‘lajak mutaxassislikka oid fizika fanidan tayyorgarlikni baholash.	I – VIII	40	90	80	I daraja – 10 II daraja – 15 III daraja – 15	I — 50 II — 40 III — 15

XI. Fizika fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori

Fizika fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun fizika fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori umumiy o‘rta ta’lim muassasalari bitiruvchilariga qo‘yiladigan Davlat ta’lim standartlari talablari va fizika fani o‘quv dasturi mazmuni asosida shakllantiriladi.

Fizika fanining barcha mazmun sohalari uchun talablarning kodifikatori ta’lim muassasalari bitiruvchilarining shu soha bo‘yicha tayyorgarlik darajasiga qo‘yiladigan asosiy talablarni o‘z ichiga oladi.

Jadvalning birinchi ustunida fizikaning mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan mazmun elementi kodi va uchinchi ustunda milliy test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I	Modda tuzilishi	
1.1	1.1.1	- modda tuzilishi; - massa va uning birliklari; - zichlik va uning birliklari; - bosim va uning birliklari;

		- Paskal qonuni va uning qoʻllanilishi;
	1.1.2	- issiqlik oʻtkazuvchanlik va uning turlari; - kristall jismlarning erishi va qotishi; - bugʻlanish va kondensatsiya; - ichki yonuv dvigatellari;
	1.1.3	- elektr hodisalar; - elektr toki, ampermetr; - kuchlanish, voltmeter; - qarshilik va uning birliklari.
	1.1.4	- yorugʻlikning tarqalishi va qaytishi; - yassi koʻzgu; - linzalar beradigan tasvirlar; - linzaning optik kuchi; - koʻz va koʻrish, koʻzoynak.
II	Mexanika	
2.1	2.1.1	- moddiy nuqta, koʻchish; - toʻgʻri chiziqli tekis harakat, tezlik; - harakatni grafik ravishda tasvirlash; - harakatning nisbiyligi; - oʻrtacha va oniy tezliklar; - tezlanish va uning birliklari; - tekis tezlanuvchan harakat; - egri chiziqli harakatda koʻchish va tezlik; - aylana boʻylab tekis harakatdagi tezlanish;
	2.1.2	- Nyutonning birinchi va ikkinchi qonunlari;

		<ul style="list-style-type: none"> - Nyutonning uchinchi qonuni ; - elastiklik kuchi.
	2.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - butun olam tortishish qonuni; - og‘irlik kuchi; - vazn va vaznsizlik; - jismning og‘irlik kuchi ta’siridagi vertikal harakati; - boshlang‘ich tezlik bilan gorizontga otilgan jismning harakati; - yerning sun’iy yo‘ldoshlari, kosmik tezliklar.
	2.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - ishqalanish kuchi, tinchlikdagi ishqalanish; - sirpanish ishqalanish kuchi; - bir nechta kuch ta’siridagi harakat; - jismning og‘irlik markazi.
III	Mexanikada saqlanish qonunlari	
3.1	3.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - kuch va impuls; - impulsning saqlanish qonuni; - reaktiv harakat;
	3.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - kuchning ishi; - kinetik energiya; - og‘irlik kuchining ishi; - yerdan ko‘tarilgan jismning potensial energiyasi;
	3.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - elastiklik kuchining ishi; - mexanik energiyaning saqlanish qonuni; - ishqalanish kuchining ishi; - quvvat va uning birliklari;

	3.1.4	- suyuqliklarning naydagi harakati; - Bernulli qonuni;
IV	Tebranish va to‘lqinlar.	
4.1	4.1.1	- tebranma harakat; - tebranma harakat energiyasi; - prujinali mayatnik; - matematik mayatnik;
	4.1.2	- garmonik tebranishlar tenglamasi; - ko‘ndalang to‘lqinlar; - bo‘ylama to‘lqinlar; - tovush xossalari; - tovush hodisalari.
V	Molekulyar fizika va termodinamika	
5.1	5.1.1	- molekulaning massasi; - modda miqdori; - ideal gaz; - molekulalarning o‘rtacha kinetik energiyasi; - gaz molekulalarining o‘rtacha tezligi.
	5.1.2	- ideal gaz holatining tenglamasi; - gaz qonunlari; - to‘yingan bug‘; - havoning namligi; - sirt taranglik; - qattiq jismlarning mexanik xossalari.
	5.1.3	- ichki energiya;

		<ul style="list-style-type: none"> - termodinamikada ish; - issiqlik miqdori; - termodinamikaning birinchi qonuni; - issiqlik dvigatellarining FIK.
VI	Elektrodinamika asoslari.	
6.1	6.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - elektr zaryadi, Kulon qonuni; - elektr maydon, maydon kuchlanganligi; - elektr maydon potentsiali; - maydon kuchlanganligi va potentsiali orasidagi bogʻlanishni; - elektr sigʻim, kondensatorlar va ularning energiyasini; - zaryadlangan kondensator energiyasi.
	6.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - elektr toki, tok kuchi; - zanjirning bir qismi uchun Om qonuni; - elektr qarshilik; - oʻtkazgichlarni ketma ket ulash; - oʻtkazgichlarni parallel ulash
	6.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - tok kuchi va kuchlanishni oʻlchash; - oʻzgarmas tokning ishi va quvvati; - elektr yurituvchi kuch; - toʻliq zanjir uchun Om qonuni.
	6.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - toklarning oʻzaro taʼsiri; - magnit maydon; - Amper kuchi; - Lorens kuchi;

		<ul style="list-style-type: none"> - moddaning magnit xossalari; - yarim o'tkazgichlarda elektr toki; - suyuqliklarda elektr toki.
VII	Optika. Kvant fizikasi	
7.1	7.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - yorug'likning sinish va qaytish qonunlari; - to'la ichki qaytish qonuni; - yorug'likning dispersiyasi; - yorug'likning interferensiyasi; - difraksiya; - yorug'likning qutblanishi; - nisbiylik nazariyasi elementlari; - fotoeffekt; - atom fizikasi; - radioaktiv o'zgarishlar; - bog'lanish energiyasi; - atom yadrosining tuzilishi; - yadro reaksiyalari.
VIII	Astronomiya	
8.1	8.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - teleskoplar; - sayyoralar va ularning yo'ldoshlari; - mayda osmon jismlari.

**XII. F
izik
a
fani
dan
bili
mla
rni
bah
olas
hni
ng
ped
ago
g
kad
rlar
nin
g
atte
stat
siya
test
sino
vi
tops
hiri
qlar
inin
g
bah
olas
h
mez
onla
ri**

H

ar bir test sinovi bir xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

- agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;
- agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball.

XIII. Test namunalari

Y2, Manba: 11 sinf fizika darsligi.

Qiyinlik darajasi – 1

Manba: Soha kodi -6.1 baholanadigan mazmun element kodi 6.1.4

Ikki alfa zarrachasi bir-biridan ma'lum masofada turibdi. Ular o'rtasida mavjud bo'luvchi barcha ta'sir kuchlarini aniqlang. 1 – elektr; 2 – magnit; 3 – gravitatsion.
1;3
1;2
2
3

Y3, Manba: 10 sinf fizika darsligi

Qiyinlik darajasi – 1

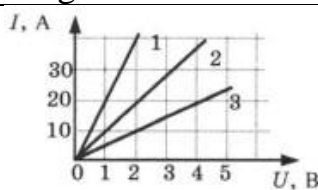
Manba: Soha kodi -2.1 baholanadigan mazmun element kodi 2.1.2

Jism birinchi inersial sanoq sistemasiga nisbatan 10 m/s, ikkinchi sanoq sistemasiga nisbatan esa 5 m/s tezlik bilan to'g'ri chiziq bo'ylab tekis harakat qilayotgan bo'lsa, ikkinchi sanoq sistemasini ham inersial sanoq sistemi deb qarash mumkinmi?
Ha
Yo'q

Y1, Manba: 8 sinf fizika darsligi

Qiyinlik darajasi – 1

Manba: Soha kodi -6.1 baholanadigan mazmun element kodi 6.1.2

Rasmda uchta o'tkazgichdagi tok kuchining ularning uchidagi kuchlanishga bog'liqligi grafiklari ko'rsatilgan. Qaysi o'tkazgichning qarshiligi eng katta?

3
2
1
o'tkazgichlarning qarshiliklari bir xil

Y2, Manba: 6 sinf fizika darsligi**Qiyinlik darajasi – 1**

Manba: Soha kodi -1.1 baholanadigan mazmun element kodi 1.1.1

Havo shari qanday gaz bilan to'ldiriladi?	1- issiq havo 2- sovuq havo 3- vodorod 4- karbonat angidrid 5- geliy 6- suv bug'i
1,3,5	
2,4,6	
1,2,3,	
1,3,4	

DAVLAT VA HUQUQ ASOSLARI FANIDAN UMUMIY O‘RTA TA’LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning Davlat va huquq asoslari fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo‘llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo‘shimchalar, o‘zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

I. Davlat va huquq asoslari fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi.

Pedagog kadrlarning Davlat va huquq asoslari fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

II. Davlat va huquq asoslari fanidan pedagog kadrlarning bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan fanning mazmun sohalari.

Davlat va huquq asoslari fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o‘rta ta’lim maktablarida o‘qitiladigan Davlat va huquq asoslari fanining 8-9-10-11 sinflari materiallari hamda Davlat ta’lim standartiga mos va turdosh bo‘lgan kitoblar asosida Davlat va huquq asoslari fanining quyidagi mazmun sohalarini qamrab oladi:

1. Davlat va huquq nazariyasi predmeti va metodlari;
2. Davlat va jamiyat, Davlat va huquqning kelib chiqishi;
3. Fuqarolik jamiyati asoslari;
4. Davlat boshqaruvining tashkil etilishi;
5. Axloq va huquq. Huquqiy munosabatlar;
6. Huquqbuzarlik va huquqiy javobgarlik;
7. Konstitutsiyaviy huquq asoslari;
8. Xalqaro huquq. Davlatning tashqi siyosati;
9. Ma’muriy huquq va ma’muriy javobgarlik;
10. Fuqarolik huquqi asoslari;
11. Mehnat huquqi asoslari;
12. Oila huquqi asoslari va nikoh;

13. Jinoyat huquqi va jinoiy javobgarlik;
14. Moliya huquqi;
15. Ekologiya huquqi;

***Eslatma 1:** Davlat va huquq nazariyalari fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo‘lib, ular Davlat va huquq asoslari fanining amaldagi o‘quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo‘linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Pedagogning Davlat va huquq asoslari faniga oid kompetensiyalarini baholash.

Davlat va huquq asoslari fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi aqliy faoliyat turlari baholanadi:

1. Bilish;
2. Tahlil qilish.

Davlat va huquq asoslari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari.

Davlat va huquq asoslari bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

- Y1 – bitta to‘g‘ri javobga ega muqobil javobli test topshirig‘i
- Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i
- Y3 – dixotom (“to‘g‘ri – noto‘g‘ri” shaklidagi) test topshirig‘i

***Eslatma 2:** Ba‘zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

IV. Davlat va huquq asoslari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar mazmuni	Mazmun sohasi	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daq)	Muraakkablik darajasi	Ball
1	Davlat va huquq nazariyasi predmeti va metodlari	I	3	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2
2	Davlat va jamiyat, Davlat va huquqning kelib chiqishi	II	5	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	I	2
3	Fuqarolik jamiyati asoslari	III	3	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
4	Davlat boshqaruvining tashkil etilishi	IV	3	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2

5	Axloq va huquq. Huquqiy munosabatlar	V	2	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
6	Huquqbuzarlik va huquqiy javobgarlik	VI	5	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	I	2
7	Konstitutsiya viy huquq asoslari	VII	3	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	I	2
8	Xalqaro huquq. Davlatning tashqi siyosati	VIII	3	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
9	Ma'muriy huquq va ma'muriy javobgarlik	XIX	2	1	Y1	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
10	Fuqarolik huquqi asoslari	X	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
11	Mehnat	XI	2	1	Y1	Bilish	1,5	III	2

	huquqi asoslari			1	Y1	Bilish	1,5	I	2
12	Oila huquqi asoslari va nikoh	XII	2	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
13	Jinoyat huquqi va jinoiy javobgarlik	XIII	2	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
14	Moliya huquqi	XIV	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
15	Ekologiya huquqi	XV	1	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
	Jami:		40				60 minut		80
					Y1-25 Y2-7 Y3-8	Bilish-24 Tahlil qilish-16		I daraja -10 II daraja – 14 III daraja – 16	

***Eslatma 3:** test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.*

V. Davlat va huquq asoslari fani bo‘yicha bilimlarni baholashning qismlari bo‘yicha qiyosiy ko‘rsatkichlar

№	Test sinovi qismlari	Qamra b olingan mazmun sohalari	Topshiriqlar soni	Ajratilgan vaqt	Ajratilgan ball	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
II	Pedagogning Davlat va huquq asoslari fanidan tayyorgarligini baholash	I – XV	40	60	80	I daraja-10 II daraja-14 III daraja-16	Bilish — 24 Tahlil qilish — 16

VI. Davlat va huquq asoslari fani bo'yicha bilimlarni baholashda test sinovida umumta'lim o'qituvchilarining bilim darajasiga qo'yiladigan talablar (ko'nikmalar) ning kodifikatori

Davlat va huquq asoslari fani bo'yicha bilimlarni baholashda test sinovida texnologiya o'qituvchilarining tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan talablar (ko'nikmalar) ning kodifikatori Umumiy o'rta ta'limning Davlat ta'lim standartlari talablari va texnologiya fani bo'yicha nashr etilgan o'quv darsliklari mazmuni asosida tuzilgan.

Jadvalning birinchi ustunida Davlat va huquq asoslari fanining mazmun sohasi kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan ko'nikmalar kodi va uchinchi ustunida test sinovida baholanadigan ko'nikmalarga qo'yilgan talablar keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I		DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI PREDMETI VA METODLARI
1.1	1.1.1	Davlat va huquq nazariyasi tushunchasi
	1.1.2	Davlat va huquq nazariyasi predmeti va metodlari
	1.1.3	Davlat va huquq nazariyasi funksiyalari.

	1.1.4	Davlat va huquq nazariyasining boshqa fanlar bilan aloqasi.
II		Davlat va jamiyat. Davlat va huquqning kelib chiqishi
2.1	2.1.1	Shaxs, jamiyat va davlat
	2.1.2	Shaxs va jamiyat.
	2.1.3	Davlat va huquqning kelib chiqishi.
	2.1.4	Davlat tushunchasi mohiyati va belgilari
	2.1.5	Davlat funksiyalari
	2.1.6	Davlatning boshqaruv shakli
	2.1.7	Davlatning tuzilish shakli
	2.1.8	Siyosiy tartibot (rejim).
	2.1.9	Davlat organlari. Davlat mexanizmi
III		Fuqarolik jamiyati va huquqiy davlat
3.1	3.1.1	Fuqarolik jamiyati
	3.1.2	O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish borasida olib borilayotgan ishlar
	3.1.3	Fuqarolik jamiyati sharoitida davlatning roli
	3.1.4	Davlatning huquqqa nisbatan munosabatiga qarab turlari.
	3.1.5	Huquqiy davlat. Huquqiy davlatning asosiy belgilari.
IV		Davlat boshqaruvining tashkil etilishi
4.1	4.1.1	O'zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvi. Hokimiyatlar bo'linishining konstitutsiyaviy prinsipi.
	4.1.2	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
	4.1.3	O'zbekiston Respublikasida qonun chiqaruvchi organ
	4.1.4	O'zbekiston Respublikasining ijro etuvchi hokimiyat organlari
	4.1.5	O'zbekiston Respublikasi sud tizimi
V		AHLOQ VA HUQUQ. HUQUQIY MUNOSABATLAR
5.1	5.1.1	Axloq va huquq. Huquq funksiyalari.
	5.1.2	Huquq normalari
	5.1.3	Huquq sohalari.
	5.1.4	Huquqiy munosabatlar.
	5.1.5	O'zbekiston Respublikasining qonun manbalari.
	5.1.6	Huquqiy ong va huquqiy madaniyat.
VI		HUQUQBUZARLIK VA HUQUQIY JAVOBGARLIK
6.1	6.1.1	Umumiy tushunchalar

	6.1.2	Huquqbuzarlik.
	6.1.3	Yuridik javobgarlik.
	6.1.4	Huquqni muhofaza qiluvchi davlat organlari.
	6.1.5	Adliya vazirligi. Advokatura va Notarial idoralar.
	6.1.6	Qurolli kuchlar va yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash.
VII		KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ ASOSLARI
7.1	7.1.1	Konstitutsiya – davlatning asosiy qonuni
	7.1.2	Konstitutsiyaviy huquq-huquqning yetakchi tarmog‘i.
	7.1.3	O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mundarijasi va tavsifi.
	7.1.4	Konstitutsiyaning asosiy prinsip;lari.
	7.1.5	Inson va fuqarolarning asosiy huquqlari, erkinliklari va burchlari.
7.2	7.2.1	Inson va fuqarolarning asosiy huquqlari, erkinliklari va burchlari.
	7.2.2	Inson va fuqarolarning shaxsiy huquqlari va erkinliklari.
	7.2.3	Inson va fuqarolarning iqtisodiy va ijtimoiy huquqlari.
	7.2.4	Siyosiy huquqlari.
	7.2.5	Inson huquq va erkinliklari kafolatlari.
	7.2.6	O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining konstitutsiyaviy burchlari.
VIII		XALQARO HUQUQ. DAVLATNING TASHQI SIYOSATI
	8.1.1	Xalqaro huquq. Xalqaro huquqiy munosabatlar va ularning prinsiplari.
	8.1.2	Xalqaro ommaviy va shaxsiy huquq
	8.1.3	Birlashgan millatlar tashkilotining maqsad va vazifalari
	8.1.4	O‘zbekiston respublikasi fuqaroligi. Fuqarolarning huquqiy holati
	8.1.5	Inson huquq va erkinliklarini himoyalash mexanizmi
IX		MA’MURIY HUQUQ MA’MURIY JAVOBGARLIK
9.1	9.1.1	O‘zbekiston Respublikasida ma’muriy huquq
	9.1.2	Ma’muriy huquqbuzarlik va ma’muriy javobgarlik
	9.1.3	Ma’muriy jazo va uning turlari.
X		FUQAROLIK HUQUQI ASOSLARI

10.1	10.1.1	O‘zbekiston Respublikasida Fuqarolik huquqi
	10.1.2	Bitimlar va vakillik
	10.1.3	Mulk huquqi va boshqa ashyoviy huquqlar
	10.1.4	Fuqarolik-huquqiy shartnomalar shartlari
	10.1.5	Iste’molchilar huquqlari va majburiyatlari.
	10.1.6	Ishlab chiqaruvchi tomonidan tovar sifatiga beriladigan kafolat
	10.1.7	Intellektual mulk huquqi
	10.1.8	Fuqarolik ishining sud da ko‘rib chiqilishi bosqichlari.
XI		MEHNAT HUQUQI ASOSLARI
11.1	11.1.1	Mehnatga oid munosabatlar.
	11.1.2	Ishga qabul qilish
	11.1.3	Mehnatni muhofaza qilish
	11.1.4	Ishga qabul qilinayotganda hujjatlarni rasmiylashtirish
	11.1.5	Mehnatga haq to‘lash va intizom
	11.1.6	Ish vaqti va dam olish vaqti. mehnat shartnomasini o‘zgartirish va bekor qilish
	11.1.7	Mehnat nizolari va ularni hal etish tartibi
XII		OILA HUQUQI ASOSLARI VA NIKOH
12.1	12.1.1	Oila jamiyatning asosiy bo‘g‘ini
	12.1.2	Nikoh tuzish tartibi va shartlari
	12.1.3	Er-xotinning shaxsiy huquq va majburiyatlari
	12.1.4	Er-xotinning mulkiy huquq va majburiyatlari
	12.1.5	Er va xotin mol-mulkinging shartnomaviy tartibi
XIII		JINOYAT HUQUQI VA JINOIY JAVOBGARLIK
13.1	13.1.1	Jinoyat huquqining maqsadi, vazifasi va tamoyillari
	13.1.2	Jinoyat belgilari
	13.1.3	Jinoiy javobgarlik va jazo tizim
	13.1.4	Fuqarolarning Konstitutsiya va qonunlarda mustahkamlab qo‘yilgan huquq va erkinliklariga qarshi jinoyatlar
	13.1.5	Oilaga, yoshlarga va axloqqa qarshi jinoyatlar
	13.1.6	Tinchlik va xavfsizlikka qarshi jinoyatlar
	13.1.7	Iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlar
	13.1.8	Boshqaruv tartibiga qarshi jinoyatlar
	13.1.9	Jamoat xavfsizligiga qarshi jinoyatlar
	13.1.10	Axborot texnologiyalari sohasidagi jinoyatlar

		Jinoyat-protsessual huquqi
13.2	13.2.1	Jinoyat protsessi ishtirokchilari
	13.2.2	Jinoyat protsessi ishtirokchilari
	13.2.3	Jinoyat protsessual qonunchilikda aniqlanishi lozim bo‘lgan holatlar
XIV		MOLIYA HUQUQI
14.1	14.1.1	O‘zbekistonda moliya-kredit tizimi
	14.1.2	Moliyaviy-huquqiy munosabatlar
	14.1.3	O‘zbekiston Respublikasi davlat byudjeti va byudjet huquqi
	14.1.4	Davlat daromadlarini huquqiy tartibga solish.
	14.1.5	Davlat kreditining huquqiy asoslari
		EKOLOGIYA HUQUQI
15.1	15.1.1	Tabiatni muhofaza qilishning huquqiy asoslari.
	15.1.2	Ekologik huquqbuzarlik uchun javobgarlik.

Namuna

Y1

№ Manba – N. ISMATOVA, O. KARIMOVA “Davlat va huquq asoslari” umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 11-sinfi uchun darslik. Toshkent

«Yangiyul Poligraph Service 2018y 49-bet. 2 **Qiyinlik darajasi** -3;

Manba: Soha kodi: 13.1; baholanadigan mazmun element kodi: 13.1.3

Afvni qo‘llash masalasi qaysi organ tomonidan hal qilinadi?

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi afv etish masalalari bo‘yicha maxsus komissiya tomonidan

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlis huzuridagi afv etish masalalari bo‘yicha maxsus komissiya tomonidan

O‘zbekiston Respublikasi Inson huquqlari Milliy Markazi tomonidan

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlis tomonidan

Y2

№35 Manba – O. KARIMOVA, N. ISMATOVA, SH. SARIQOV, O. AMANOVA. “O‘zbekiston Davlati va huquqi asoslari” umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik. T. “Huquq va jamiyat” nashriyoti. 2019 y. 26-bet.

Qiyinlik darajasi -3;

1)Faoliyat ko‘rsatish makoni bo‘yicha:	a) doimiy
2) Faoliyat ko‘rsatish muddati bo‘yicha:	b) asosiy
3) Ijtimoiy jihatdan muhimligi bo‘yicha:	c) ichki
4) Amalga oshirishning huquqiy shakli bo‘yicha	d) huquqni ijod qilish.
	e) vaqtinchalik
	f) tashqi
	g) asosiy bo‘lmagan
	h) huquqni ijro qilish.

Manba: Soha kodi: 2.1; baholanadigan mazmun element kodi: 2.1.4

Davlat	funksiyalarini	to‘g‘ri	tasniflang?
	1)Faoliyat ko‘rsatish makoni bo‘yicha: 2) Faoliyat ko‘rsatish muddati bo‘yicha: 3) Ijtimoiy jihatdan muhimligi bo‘yicha: 4) Amalga oshirishning huquqiy shakli bo‘yicha	a) doimiy b) asosiy c) ichki d) huquqni ijod qilish. e) vaqtinchalik f) tashqi g) asosiy bo‘lmagan h) huquqni ijro qilish.	
1-c, f, 2-a, e, 3-b, g 4-d, h			
1-a, f, 2-c, e, 3-b, g 4-d, h			

1-c, f, 2-a, e, 3-d, g 4-g, h
1-c, e, 2-a, f, 3-b, g 4-d, h

Y3

№ 3 Manba – N. ISMATOVA, O. KARIMOVA “Davlat va huquq asoslari” umumiy oʻrta taʼlim maktablarining 11-sinfi uchun darslik. Toshkent
«Yangiyul Poligraph Service 2018y 17-bet. 2 **Qiyinlik darajasi** -2;
Manba: Soha kodi: 12.1; baholanadigan mazmun element kodi: 12.1.2

Loaqal bittasi ruhiyat buzilishi (ruhiy kasalligi yoki aqli zaifligi) sababli sud tomonidan muomalaga layoqatsiz deb topilgan shaxslar oʻrtasida nikoh tuzilishiga yoʻl qoʻyilmaydi. Ushbu fikr toʻgʻrimi?
Toʻgʻri
Notoʻgʻri

MATEMATIKA FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning matematika fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XIV. Matematika fanidan bilimlarni baholashning test sinovi turlari

pedagog mutaxassislarni egallashi lozim bo'lgan bilim, oliy ta'lim muassasasida muvaffaqiyatli o'quvchilar tayyorlashni davom ettirish uchun zarur va yetarli bo'ladigan matematik bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi. Pedagogning umumiy matematik tayyorgarligini baholash oliy);

XV. Matematika fanidan bilimlarni baholashda test sinovida qamrab olgan matematikaning mazmun sohalari

Matematika fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari matematika kursining 5-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **matematikaning** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

- I.** Sonlar va amallar;
- II.** Algebra;
- III.** Tenglama va tengsizliklar;
- IV.** Funksiyalar;
- V.** Geometriya;
- VI.** Matematik analiz asoslari;

VII. Kombinatorika, ehtimollar nazariyasi va matematik statistika elementlari.

***Eslatma 1:** matematika fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular matematika fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

XVI. Matematika fanidan test sinovi asosida pedagoglarni bilimini baholashning tayyorgarlik talablari

Test sinovi asosida matematika fanidan pedagoglar bilimlarni quyidagi matematik tayyorgarlikka qo'yiladigan **talablar** baholanadi:

1. Sonlar ustida amallarga doir hisoblashlarni bajarish;
2. Algebraik shakl almashtirishlarni bajarish;
3. Tenglama va tengsizliklarni yechish;
4. Funksiyalar ustida amallarni bajarish;
5. Geometrik shakllar, vektorlar va koordinatalar ustida amallarni bajarish;
6. Matematik modellarni qurish va tadqiq qilish;
7. Ma'lumotlar va noaniqliklar bilan ishlash;

***Eslatma 2:** Bu talablar umumiy holda berilib, ular matematika fanining amaldagi davlat ta'lim standartlari talablaridan kelib chiqib, ular yanada aniqlashtirilib, bir nechta bilim, ko'nikma va kompetensiyalarga doir aniqroq talablarga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

Matematika fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **aqliy faoliyat turlari** baholanadi:

4. Tushunish (bilish);
5. Qo'llash;
6. Mulohaza yuritish.

XVII. Matematika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari

Matematika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

Y1 – to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli yopiq test

Y2 – to‘rtta savolga to‘rtta to‘g‘ri javobni mos qo‘yadigan yopiq test

Y3 – har bir “to‘g‘ri” yoki “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test

Eslatma 3: Ba’zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

XVIII. Matematika fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

No	Baholana digan talablar	Mazm un sohasi	Tops hiriqlar soni	Testlar turi		Baholanad igan aqliy faoliyat turi	Ajrati lgan vaqt (min)	Murak kab- lik daraja si	Ball
1	Sonlar ustida amallarga doir hisoblashl arni bajarish	I	5	1	Y1	Tushunish	2	I	2
				2	Y2	Tushunish	2	II	2
				3	Y3	Mulohaza yuritish	2	I	2
				4	Y1	Qo‘llash	3	III	2
				5	Y2	Qo‘llash	2	II	2

2	Algebraik shakl almashtirishlarni bajarish	II	6	6	Y1	Tushunish	2	I	2
				7	Y1	Qo‘llash	2	I	2
				8	Y3	Mulohaza yuritish	3	II	2
				9	Y1	Qo‘llash	2	I	2
				10	Y2	Qo‘llash	2	II	2
				11	Y1	Mulohaza yuritish	3	III	2
3	Tenglama va tengsizliklarni yechish	III	7	12	Y1	Tushunish	2	I	2
				13	Y2	Tushunish	2	I	2
				14	Y3	Qo‘llash	3	I	2
				15	Y1	Qo‘llash	2	II	2
				16	Y2	Qo‘llash	2	II	2
				17	Y2	Mulohaza yuritish	2	III	2
				18	Y1	Qo‘llash	2	II	2
4	Funksiyalar ustida amallarni bajarish	IV, VI	8	19	Y1	Tushunish	2	I	2
				20	Y3	Tushunish	2	I	2
				21	Y2	Qo‘llash	3	II	2
				22	Y1	Qo‘llash	2	II	2
				23	Y3	Qo‘llash	2	II	2

				24	Y1	Mulohaza yuritish	2	III	2
				25	Y2	Qo‘llash	2	III	2
				26	Y1	Mulohaza yuritish	3	II	2
5	Geometri k shakllar, vektorlar va koordinat alar ustida amallarni bajarish	V	8	27	Y1	Mulohaza yuritish	3	I	2
				28	Y2	Qo‘llash	2	I	2
				29	Y3	Tushunish	2	II	2
				30	Y2	Qo‘llash	2	II	2
				31	Y2	Qo‘llash	2	II	2
				32	Y2	Tushunish	2	III	2
				33	Y2	Mulohaza yuritish	3	II	2
				34	Y3	Tushunish	2	III	2
6	Ma’lumot lar va noaniqlikl ar bilan	I, VII	4	35	Y1	Tushunish	2	I	2
				36	Y3	Qo‘llash	2	I	2
				37	Y2	Mulohaza yuritish	3	II	2

	ishlash			38	Y2	Mulohaza yuritish	3	II	2
7	Matemati k modellar ni qurish va tadqiq qilish	IV, VI	2	39	Y2	Mulohaza yuritish	3	II	2
				40	Y3	Mulohaza yuritish	2	III	2
	Jami:		40				90		80
					Y1 – 16	Tushunish — 10,		I daraja -12	2*40 =80
					Y2 – 13	Qo‘llash — 18,		II daraja –16	
					Y3 – 11	Mulohaza yuritish — 12		III daraja –12	

***Eslatma 4:** Test sinovning yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.*

**XIX. Matematika fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi qismlari
bo'yicha qiyosiy ko'rsatkichlar**

№	Test sinovi qismlari	Qamralgan mazmun sohalar i	Topshiriq-lar soni	Ajratilgan vaqt	Ajrati lgan ballar	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
II	Pedagogning umumiy matematik tayyorgarligini baholash	I – VII	40	90	80	I daraja – 12 II daraja – 16 III daraja – 12	Tushunish — 10 Qo'llash – 18 Mulohaza yuritish — 12

XX. Matematika fani sohalar i mazmun elementlari kodifikatori

Matematika fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun matematika fani sohalar i mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'qituvchilariga qo'yiladigan Davlat ta'lim standartlari talablari va matematika fani o'quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Matematika fani sohalar i mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan matematika fani dasturida ko'zda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida matematikaning mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda baholanadigan mazmun elementi kodi va uchinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Bahola-nadigan mazmun elementi kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I		Sonlar va amallar
1.1		<i>Sonlar va ular ustida amallar</i>
	1.1.1	Amallarning xossalari va hisoblashlar
	1.1.2	Kasrlar
	1.1.3	Proportsiya va foizlar
	1.1.4	Sonli ketma-ketliklar va ularning yig‘indi va ko‘paytmalari, arifmetik va geometrik progressiyalar
	1.1.5	Sonning natural ko‘rsatkichli ildizi, butun va ratsional ko‘rsatkichli darajasi hamda logarifmi
	1.1.6	Matnli va mantiqiy masalalar
II		Algebra
2.1		<i>Ildiz va daraja</i>
	2.1.1	Butun ko‘rsatkichli daraja
	2.1.2	n - darajali ildiz ($n > 1$) va uning xossalari
	2.1.3	Ratsional ko‘rsatkichli daraja va uning xossalari

	2.1.4	Haqiqiy ko'rsatkichli darajaning xossalari
	2.1.5	Ko'phadlar ustida amallar
2.2		<i>Trigonometriya asoslari</i>
	2.2.1	Ixtiyoriy burchakning sinusi, kosinusi, tangensi, kotangensi
	2.2.2	Burchakning radian o'lchovi
	2.2.3	Sonning sinusi, kosinusi, tangensi va kotangensi
	2.2.4	Asosiy trigonometrik ayniyatlar
	2.2.5	Keltirish formulalari
	2.2.6	Ikki burchakning yig'indisi va ayirmasining sinusi, kosinusi va tangensi
	2.2.7	Ikkilangan burchak sinusi va kosinusi va tangensi
2.3		Logarifmlar
	2.3.1	Sonning logarifmi
	2.3.2	Ko'paytma, bo'linma va darajaning logarifmi
	2.3.3	O'nli va natural logarifmlar, e soni
2.4		<i>Ifodalarni shaklini almashtirish</i>
	2.4.1	Arifmetik amallarni o'z ichiga olgan ifodalarning shaklini almashtirish
	2.4.2	Darajalarni o'z ichiga olgan iboralarning shaklini almashtirish
	2.4.3	Tabiiy ildizlarni o'z ichiga olgan iboralarning shaklini almashtirish

	2.4.4	Trigonometrik shakl almashtirishlar
	2.4.5	Logarifma ishini o'z ichiga olgan iboralarning shaklini almashtirish
	2.4.6	Sonning moduli (absolyut qiymati)
III		Tenglama va tengsizliklar
3.1		<i>Tenglamalar</i>
	3.1.1	Kvadrat tenglamalar
	3.1.2	Ratsional tenglamalar
	3.1.3	Irratsional tenglamalar
	3.1.4	Trigonometrik tenglamalar
	3.1.5	Ko'rsatkichli tenglamalar
	3.1.6	Logaritmik tenglamalar
	3.1.7	Tenglamalar, tenglamalar sistemasining teng kuchliligi
	3.1.8	Ikki noma'lumli eng sodda tenglamalar sistemasi
	3.1.9	Tenglamalar sistemasini yechishning asosiy usullari: o'rniga qo'yish, algebraik qo'shish, yangi o'zgaruvchilarni kiritish
	3.1.10	Tenglamalarni yechishda funksiyalarning xossalari va grafikalaridan foydalanish
	3.1.11	Ikkita o'zgaruvchili tenglamalar va ularning sistemalari yechimlari to'plamini koordinata tekisligida tasvirlash

	3.1.12	Amaliy va turli fan sohalariga oid mazmunli masalalarni yechishda matematik usullarni qo'llash. Hayotiy cheklovlarni hisobga olish va natijani talqin qilish
3.2		<i>Tengsizliklar</i>
	3.2.1	Kvadrat tengsizliklar
	3.2.2	Ratsional tengsizliklar
	3.2.3	Ko'rsatkichli tengsizliklar
	3.2.4	Logaritmik tengsizliklar
	3.2.5	Chiziqli tengsizliklar sistemasi
	3.2.6	Bir o'zgaruvchili tengsizliklar sistemasi
	3.2.7	Tengsizliklar va tengsizliklar sistemalarining teng kuchliligi
	3.2.8	Tengsizlikni yechishda funksiyalarning xossalari va grafiklaridan foydalanish
	3.2.9	Oraliqlar usuli
	3.2.10	Ikki o'zgaruvchili tengsizliklar va ularning sistemalari yechimlari to'plamini koordinatalar tekisligida tasvirlash
IV		Funksiyalar
4.1		<i>Funksiyaning ta'rif va grafigi</i>
	4.1.1	Funksiya, funksiyaning aniqlanish sohasi
	4.1.2	Funksiyaning qiymatlar to'plami
	4.1.3	Funksiyalar grafigi. Hayotiy jarayonlar va hodisalardagi

		funksional bog‘liqliklarga misollar
	4.1.4	Teskari funksiya. Teskari funksiya grafigi
	4.1.5	Grafiklar shaklini almashtirish: parallel ko‘chirish, koordinata o‘qlariga nisbatan simmetriya
4.2		<i>Elementar funksiyalarini tekshirish</i>
	4.2.1	Funksiyaning monotonligi. O‘shish va kamayish oraliqlari
	4.2.2	Juft va toq funksiyalar
	4.2.3	Funksiyaning davriyligi
	4.2.4	Funksiyaning chegaralanganligi
	4.2.5	Funksiyaning ekstremumlari (lokal maksimum va lokal minimum)
	4.2.6	Funksiyaning eng katta va eng kichik qiymatlari
	4.2.7	Teskari trigonometrik shakl almashtirishlar va arifmetik amallar, tenglamalar.
4.3		<i>Asosiy elementar funksiyalar</i>
	4.2.1	Chiziqli funksiya va uning grafigi
	4.2.2	Teskari proporsional bog‘liqlikni tasvirlovchi funksiya va uning grafigi
	4.2.3	Kvadrat funksiya va uning grafigi
	4.2.4	Natural ko‘rsatkichli darajali funksiya va uning grafigi
	4.2.5	Trigonometrik va teskari trigonometrik funksiyalar grafiklari va xossalari

	4.2.6	Ko'rsatkichli funksiya va uning grafigi
	4.2.7	Logarifmik funksiya va uning grafigi
V		Matematik analiz asoslari
5.1		<i>Hosila</i>
	5.1.1	Funksiya hosilasi tushunchasi, hosilaning geometrik ma'nosi
	5.1.2	Hosilaning fizik ma'nosi, formula yoki grafik bilan berilgan jarayonning tezligini topish
	5.1.3	Funksiya grafigiga urinma tenglamasi
	5.1.4	Yig'indi, ayirma, ko'paytma va bo'linmaning hosilasi
	5.1.5	Asosiy elementar funksiyalarning hosilalari
5.2		<i>Funksiyalarni tekshirish</i>
	5.2.1	Hosila yordamida funksiyalarni tekshirish va grafiklarni qurish
	5.2.2	Hosila yordamida amaliy, shu jumladan ijtimoiy-iqtisodiy masalalarning eng maqbul yechimlarini topishga doir misollar
5.3		<i>Boshlang'ich funksiya va integral</i>
	5.3.1	Elementar funksiyalarning boshlang'ich funksiyalari
	5.3.2	Fizika va geometriyada integralning qo'llanilishiga doir misollar
VI		Geometriya

6.1		<i>Planimetriya</i>
	6.1.1	Uchburchak
	6.1.2	Parallelogramm, to'rtburchak, romb, kvadrat
	6.1.3	Trapetsiya
	6.1.4	Aylana va doira
	6.1.5	Uchburchakka ichki va tashqi chizilgan aylana
	6.1.6	Ko'pburchak. Qavariq ko'pburchak burchaklari yig'indisi
	6.1.7	Muntazam ko'pburchaklar. Muntazam ko'pburchakka ichki va tashqi chizilgan aylana
6.2		<i>Fazodagi to'g'ri chiziqlar va tekisliklar</i>
	6.2.1	Kesishadigan, parallel va ayqash to'g'ri chiziqlar; to'g'ri chiziqlarning perpendikulyarligi
	6.2.2	To'g'ri chiziq va tekislikning parallelligi, alomatlari va xossalari
	6.2.3	Tekisliklarning parallelligi, alomatlari va xossalari
	6.2.4	To'g'ri chiziq va tekislikning perpendikulyarligi, alomatlari va xossalari; perpendikulyar va og'ma; uch perpendikulyar haqidagi teorema
	6.2.5	Tekisliklarning perpendikulyarligi, alomatlari va xossalari
	6.2.6	Parallel proyeksiyalash. Fazoviy shakllarni chizish
6.3		<i>Ko'pyoqlar</i>
	6.3.1	Prizma, uning asoslari, yon yoqlari, qirralari, balandligi,

		yon sirti; to'g'ri prizma; muntazam prizma
	6.3.2	Parallelepiped; kub; kubda simmetriya, parallelepipedda simmetriya
	6.3.3	Piramida, uning asosi, yon qirralari, balandligi, yon sirti; uchburchakli piramida; muntazam piramida
	6.3.4	Kub, prizma, piramidaning kesimlari
	6.3.5	Muntazam ko'p qirrali tushunchalar (tetraedr, kub, oktaedr, dodekaedr va ikosaedr)
6.4		<i>Fazoviy jismlar va aylanish sirlari</i>
	6.4.1	Silindr, asosi, balandligi, yon sirti, yasovchisi, yoyilmasi
	6.4.2	Konus, asosi, balandligi, yon sirti, yasovchisi, yoyilmasi
	6.4.3	Shar va sfera, ularning kesimlari
6.5		<i>Geometrik kattaliklarni o'lchash</i>
	6.5.1	Burchak kattaligi, burchakning gradus o'lchovi, burchak kattaligi va aylana yoy uzunligi o'rtasidagi bog'lanish
	6.5.2	Fazodagi to'g'ri chiziqlar orasidagi burchak, to'g'ri chiziq va tekislik orasidagi burchak, tekisliklar orasidagi burchak
	6.5.3	Kesma, siniq chiziq va aylana uzunligi; ko'pburchak perimetri
	6.5.4	Nuqtadan to'g'ri chiziqqacha, nuqtadan tekislikkacha bo'lgan masofa; parallel va ayqash to'g'ri chiziqlar orasidagi masofa; parallel tekisliklar orasidagi masofa
	6.5.5	Uchburchak, parallelogramm, trapetsiya, aylana va aylana

		sektorining yuzi
	6.5.6	Konus, silindr, shar sirtining yuzi
	6.5.7	Kub, to'g'ri burchakli parallelepiped, piramida, prizma, silindr, konus va sharning hajmi
6.6		<i>Koordinatalar va vektorlar</i>
	6.6.1	To'g'ri chiziqdagi koordinatalar, tekislik va fazodagi dekart koordinatalari
	6.6.2	Ikki nuqta orasidagi masofa formulasi, sfera tenglamasi
	6.6.3	Vektor, vektor uzunligi, vektorlarning tengligi, vektorlarni qo'shish va vektorni songa ko'paytirish
	6.6.4	Kollinear vektorlar. Vektorni kollinear bo'lmagan ikkita vector bo'yicha yoyish
	6.6.5	Komplanar vektorlar. Vektorni komplanar bo'lmagan uchta vector bo'yicha yoyish
	6.6.6	Vektor koordinatalari, vektorlarning skalyar ko'paytmasi, vektorlar orasidagi burchak
VII		Kombinatorika, ehtimollar nazariyasi va matematik statistika elementlari
7.1		<i>Kombinatorika elementlari</i>
	7.1.1	Ketma-ket tanlamalar. Bir vaqtda tanlanadigan tanlamalar
	7.1.2	O'rinlashtirish, o'rin almashtirishlar va guruhlash soni uchun formulalari. Nyuton binomi
7.2		<i>Statistika elementlari</i>

	7.2.1	Ma'lumotlarning jadval va grafik yordamida tasvirlash
	7.2.2	Ma'lumotlar qatorining sonli xarakteristikalar
7.3		<i>Ehtimollar nazariyasining elementlari</i>
	7.3.1	Hodisalar ehtimolligi
	7.3.2	Amaliy masalalarni yechishda ehtimollik va statistikadan foydalanishga doir misollar

XXI. Matematika fanidan bilimlarni baholashda test sinovida pedagog kadrlarning tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan talablar (ko'nikmalar) ning kodifikatori

Matematika fanidan bilimlarni baholashning test sinovida pedagoglarning tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan talablar (ko'nikmalar)ning kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari bitiruvchilariga qo'yiladigan Davlat ta'lim standartlari talablari va matematika fani o'quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Matematika fanining barcha mazmun sohalari uchun talablarning kodifikatori ta'lim muassasalari bitiruvchilarining shu soha bo'yicha tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan asosiy talablarni o'z ichiga oladi.

Jadvalning birinchi ustunida matematikaning mazmun sohasi kodi, ikkinchi ustunda baholanadigan ko'nikmalar kodi va uchinchi ustunda milliy test sinovida baholanadigan ko'nikmalarga qo'yilgan talablar keltirilgan.

Soha kodi	Baholalanadigan	Pedagog kadrlar attestatsiya test sinovida baholanadigan ko'nikmalar
------------------	------------------------	---

	ko'nikma kodi	
I	Sonlar ustida amallarga doir hisoblashlarni bajarish	
1.1	1.1	Og'zaki va yozma usullar yordamida arifmetik amallarni bajarish
	1.2	Natural ko'rsatkichli ildizning, ratsional ko'rsatkichli darajaning va logarifmning qiymatlarini hisoblash
	1.3	Amallar xossalariidan foydalanib sonli ifodalarning qiymatini hisoblash
	1.4	Sonli qatorning tuzilish qonuniyatini aniqlash va uning elementlarini topish
II	Algebraik shakl almashtirishlarni bajarish	
2.1	2.1	Tegishli shakl almashtirishlar va o'rniga qo'yishlarni bajarib, harfiy ifodalarning qiymatlarini hisoblash
	2.2	Darajalar, ildizlar, logarifmlar va trigonometrik funksiyalarni o'z ichiga olgan xarfli ifodalarni ma'lum formulalar va qoidalarga muvofiq shaklini almashtirish
III	Tenglama va tengsizliklarni yechish	
3.1	3.1	Ratsional, irratsional, ko'rsatkichli, trigonometrik va logarifmik tenglamalarni, ularning sistemalarini yechish
	3.2	Funksiyalarning xossalari va grafiklaridan foydalanib tenglamalarni, eng sodda tenglamalar sistemasini yechish;
		Grafik usulidan foydalanib, tenglama va tengsizliklarni taqribiy yechish

	3.3	Ratsional, ko'rsatkichli va logarifmik tengsizliklar va ularning sistemalarini yechish
IV	Funksiyalar ustida amallarni bajarish	
4.1	4.1	Turli xil usullar bilan berilgan funksiyaning argumenti qiymati bo'yicha qiymatini aniqlash;
	4.2	Grafigi asosida funksiyaning o'zini tutishi va xossalarini tavsiflash, funksiya grafigi bo'yicha uning eng katta va eng kichik qiymatlarini topish; o'rganilgan funksiyaning grafigini qurish
	4.3	Elementar funksiylarning hosilasi va boshlang'ich funksiya hisoblash
	4.4	Sodda hollarda funksiya monotonlikka tekshirish, funksiyaning eng katta va eng kichik qiymatlarini topish
V	Geometrik shakllar, vektorlar va koordinatalar ustida amallarni bajarish	
5.1	5.1	Geometrik kattaliklarni (uzunlik, burchak, yuzlarni) topishga doir planimetrik masalalarni yechish
	5.2	Geometrik kattaliklarni (uzunlik, burchak, yuz, hajmlarni) topishga doir eng sodda stereometrik masalalarni yechish; stereometrik masalalarni yechishda planimetrik faktlar va usullardan foydalanish
	5.3	Nuqtaning koordinatalarini aniqlash; vektorlar ustida amallarni bajarish, vektorning uzunligi va koordinatalari, vektorlar orasidagi burchakni hisoblash
VI	Eng oddiy matematik modellarni qurish va tadqiq qilish	

6.1	6.1	Hayotiy vaziyatlarni algebra tilida modellashtirish, masala shartiga ko'ra tenglama va tengsizliklarni tuzish; algebraik usullar yordamida qurilgan modellarni o'rganish
	6.2	Hayotiy vaziyatlarni geometriya tilida modellashtirish, geometrik tushunchalar va teoremlar, algebraik usullar yordamida tuzilgan modellarni o'rganish; geometrik kattaliklarni topishga doir amaliy masalalarni yechish
	6.3	Masalani yechishda dalillarga asoslangan holda fikr yuritish, mulohazalarning mantiqiy to'g'riligini baholash, mantiqan noto'g'ri fikrlarni ajrata olish
	6.4	Amaliy, shu jumladan ijtimoiy-iqtisodiy va tabiiy jarayonlarga, eng katta va eng kichik qiymatlarni topishga doir masalalarni yechish
VII	Ma'lumotlar va noaniqliklar bilan ishlash	
7.1	7.1	Real soni ma'lumotlarni, statistik xarakterdagi ma'lumotlarni tahlil qilish; formulalar yordamida amaliy hisob-kitoblarni amalga oshirish; amaliy hisob-kitoblarda taqribiy hisoblash va jamlashdan foydalanish va statistika tilida hayotiy vaziyatlarni modellashtirish,
	7.2	Turli xil hayotiy kattaliklar orasidagi bog'lanishlarni funksiyalar yordamida tasvirlash va ularning grafiklarini talqin qilish; jadval, diagramma, grafiklarda keltirilgan ma'lumotlarni o'qish
	7.3	Ehtimollar nazariyasi, eng sodda hollarda hodisalar ehtimoligini hisoblash

XXII. Matematika fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test sinovi turiga qarab turli xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

- c) agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;
- d) agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball.

Asosiy foydalanishga tavsiya etiladigan adabiyotlar

1. 5-6 sinf Matematika darsligi
2. 7-9 sinf Algebra darsligi
3. 7-11 sinf Geometriya darsligi
4. 10-11sinf Algebra va matematik analiz darsligi

INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XXIII. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning test sinovi turlari

Pedagog kadrlarning informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

XXIV. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan informatika va axborot texnologiyalari fanining mazmun sohalari

Informatika va axborot texnologiyalari fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari informatika va axborot texnologiyalari kursining 5-11-sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **informatika va axborot texnologiyalari fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

1. Informatika va axborotli olam
2. Kompyuterning texnik va dasturiy ta'minoti
3. Kompyuterning mantiqiy ishlash asoslari
4. Algoritm asoslari va dasturlash
5. Internetda ishlash asoslari
6. Web texnologiya va HTML
7. Axborot xavfsizligi va elektron hukumat
8. MS office dasturlari (Word, Excel, PowerPoint, Access)
9. Grafik muharririda ishlash
10. Video muharrirlarda ishlash asoslari
11. SMM, CMS, LMS, MOOC va Web-freelance

***Eslatma 1:** informatika va axborot texnologiyalari fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular informatika va axborot texnologiyalari fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

XXV. Pedagogning umumiy informatika va axborot texnologiyalari faniga oid aqliy faoliyat turlarini baholash

Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **aqliy faoliyat turlari** baholanadi:

1. Tushunish (bilish, anglash)
2. Mulohaza yuritish (taqqoslash, farqlash, hisoblash)
3. Qo'llash (misol va masala yechish)

XXVI. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan test sinovi asosida pedagoglarni bilimini baholashning tayyorgarlik talablari

Test sinovi asosida **Informatika va axborot texnologiyalari** fanidan pedagoglar bilimlarni quyidagi **Informatika va axborot texnologiyalari** fanidan tayyorgarlikka qo'yiladigan **talablar** baholanadi:

1. ***Informatika va axborotli olam*** – Informatika fanining rivojlanish tarixini, raqamli texnologiyalarni bilishi, shuningdek axborot va o'lchov birliklari, axborotni kodlashi, Axborotning kompyuterda tasvirlanishi, Sanoq sistemalari va ular ustida amallarni bajarishni bilish, izohlash, ularga doir topshiriqlarni bajara olish.

2. ***Kompyuterning texnik va dasturiy ta'minoti*** – Kompyuter va uning tuzilishi, qurilmalari shuningdek kompyuterni boshqaruvchi dasturlar va ularning vazifalarini, fayl va papkaga oid ma'lumotlarni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish.

3. ***Kompyuterning mantiqiy ishlash asoslari*** – Mulohaza, mantiq, mulohaza qiymatlari, mantiqiy amallarni, rostlik jadvali va mantiqiy sxema haqida tushunchalarni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llash, masala va topshiriqlarni bajara olish.

4. ***Algoritm asoslari va dasturlash*** – Masalalarni kompyuterda yechish bosqichlarini, algoritm tushunchasi, algoritm ijrochisi, algoritm xossalari va turlarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish. Scratch dasturlash muhitida va Python dasturlash tilida ishlash.

5. ***Internetda ishlash asoslari*** – Internetning asosiy tushunchalari, Internet xizmatlari, butunjahon o'rgimchak to'ri (world wide web), Internetning tarixi, veb-sahifa, veb-sayt va uning manzillari, veb-brauzer dasturlari, elektron pochta, qidiruv tizimida axborotni izlash imkoniyatlari, axborotning ishonchliligini baholash, axborotni filtrlash, veb-sahifa orqali ma'lumotlarni saqlab olish usullari haqida tushunchaga ega bo'lish shuningdek, ularni farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish.

6. ***Web-texnologiya va HTML*** – Web-texnologiya tushunchalari, HTML tili, web-sahifani yaratishda HTML tili teglari va atributlaridan foydalanishni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish.

7. ***Axborot xavfsizligi va elektron hukumat*** – Axborot bilan ishlash madaniyati va axborot savodxonligi tushunchalari, mualliflik huquqi, mualliflik huquqi litsenziyalari, elektron hukumat haqidagi tushunchalarni bilish, Internet xavf-xatarlari va ulardan saqlanish qoidalarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish.

8. **MS office dasturlari (Word, Excel, PowerPoint, Acces)** – MS Office dasturlaridan Word, Excel, PowerPoint, Acces dasturlarining vazifalari va imkoniyatlarini bilish va amalda qo‘llay olish.

9. **Grafik muharririda ishlash** – Kompyuter grafikasi va uning turlarini, rang modellari va grafik formatlarni Grafik dasturlar (PaintNet, Adobe Photoshop) va ularning vazifasi, imkoniyatlarini bilish, amalda qo‘llay olish.

10. **SMM, CMS, LMS, MOOC va Web-freelance** – SMM (Social media marketing – ijtimoiy media marketing), CMS (content management systems – kontentning boshqarish tizimlari), LMS (Learning management systems – ta’limni boshqaruv tizimlari), MOOC (massive open online courses – mashhur ochiq onlayn kurslar), Web-Freelance haqida tushunchalarni, ularning vazifasini, imkoniyatlarini bilish hamda tushunish va ulardan to‘g‘ri maqsadda foydalana olish.

11. **Video muharrir dasturlari va ularning imkoniyatlari** – Video muharrir dasturlari va ularning imkoniyatlarini bilish, video ma’lumotlar yozishda foto va rasmlarni tanlash va joylashtirish amallarini, o‘tish, effektlar, animatsiyalarni sozlash, tovush va musiqa bilan ishlash ham video ma’lumotlarni qayta ishlash jarayonini bilish, izohlash va amalda qo‘llay olish.

***Eslatma 2:** Bu talablar umumiy holda berilib, ular informatika va axborot texnologiyalari fanining amaldagi davlat ta’lim standartlari talablaridan kelib chiqib, ular yanada aniqlashtirildi, bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarga doir aniqroq talablarga bo‘lindi hamda kodifikatorida keltirildi.*

V. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari

Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

Y1 – bitta to‘g‘ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig‘i

Y2 – dixotom (“to‘g‘ri – noto‘g‘ri” shaklidagi) yopiq test topshirig‘i

Y3 – moslashtirishni talab qiladigan yopiq test topshirig‘i

***3-eslatma:** Test sinovi topshiriqlari bir nechta test turlarini o‘z ichiga olgan yaxlit mazmunli kompleks testlar ko‘rinishida ham tuzilishi mumkin. Bu holdagi kompleks test topshirig‘i uning tarkibidagi test turlari bo‘yicha alohida-alohida baholanadi.*

***4-eslatma:** Ba’zi test turlari “texnik sharoitlar” sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

VI. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Mazmun sohasi	Tops hiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daqqa)	Kognitiv darajasi	Ball
1	<i>Informatika va axborotli olam</i>	I	5	1	Y1	I	2	I	2
				2	Y2	I, II	2	I	2
				3	Y2	I, II	2	II	2
				4	Y3	I,II, III	2	II	2
				5	Y3	I,II, III	3	III	2
2	<i>Kompyuterning texnik va dasturiy ta'minoti</i>	II	2	6	Y1	I	2	I	2
				7	Y3	I,II, III	2	II	2
3	<i>Kompyuterning mantiqiy ishlash asoslari</i>	III	3	8	Y2	I, II	2	I	2
				9	Y2	I,II, III	2	II	2
				10	Y3	I,II, III	3	III	2
4	<i>Algoritm asoslari va dasturlash</i>	IV	5	11	Y1	I	2	I	2
				12	Y2	I, II	2	I	2
				13	Y2	I, II	3	III	2
				14	Y3	I,II, III	2	II	2
				15	Y3	I,II, III	3	III	2
5	<i>Internetda ishlash asoslari.</i>	V	2	16	Y1	I	2	I	2
				17	Y2	I,II, III	2	II	2
6	<i>Web-texnologiya va HTML hamda CSS</i>	VI	4	18	Y2	I, II	2	I	2
				19	Y2	I, II	2	II	2
				20	Y3	I,II, III	2	II	2
				21	Y3	I,II, III	3	III	2

7	<i>Axborot xavfsizligi va elektron hukumat</i>	VII	3	22	Y1	I, II	2	I	2
				23	Y2	I,II, III	2	II	2
				24	Y3	I,II, III	3	III	2
8	<i>MS office dasturlari (Word, Excel, PowerPoint, Access)</i>	VIII	10	25	Y1	I	2	I	2
				26	Y1	I, II	2	II	2
				27	Y1	I, II	2	II	2
				28	Y2	I, II	2	I	2
				29	Y2	I,II, III	2	I	2
				30	Y2	I,II, III	3	III	2
				31	Y3	I,II, III	2	II	2
				32	Y3	I,II, III	2	II	2
				33	Y3	I,II, III	3	III	2
				34	Y3	I,II, III	3	III	2
9	<i>Grafik muharririda ishlash</i>	IX	2	35	Y1	I	2	I	2
				36	Y2	I, II	2	II	2
10	<i>SMM, CMS, LMS, MOOC va Web- freelance</i>	X	2	37	Y1	I	2	I	2
				38	Y2	I, II	2	II	2
11	<i>Video muharrir dasturlari va ularning imkoniyatlari</i>	XI	2	39	Y2	I,II, III	2	I	2
				40	Y3	I,II, III	3	III	2
	Jami:		40		Y1- 10 Y2- 16 Y3-	Tushu nish- 40 Muloh aza yuritis	90	I daraja- 15 II daraja- 15 III	40x2=80 80

					14	h-32 Qo‘llas h-20		daraja- 10	
--	--	--	--	--	----	-------------------------	--	---------------	--

Test turi	1-daraja	2-daraja	3-daraja	Jami:
Y1	8	2		10
Y2	7	7	2	16
Y3		6	8	14
Jami:	15	15	10	40

5-eslatma: Test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asoslangan tahlildan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.

VII. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi bo‘yicha qiyosiy ko‘rsatkichlari

№	Test sinovi	Qamrab olgan mazmun sohalari	Topshiriqlar soni	Ajratilgan vaqt	Ajratilgan ballar	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
I	Bo‘lajak mutaxassislikka oid informatika va axborot texnologiyalari fanidan tayyorgarlikni baholash.	I – XI	40	90	80	I daraja – 15 II daraja – 15 III daraja – 10	I — 40 II — 32 III — 20

VIII. Informatika va axborot texnologiyalari fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori

Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun informatika fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim muassasalari bitiruvchilariga qoʻyiladigan Davlat taʼlim standartlari talablari va informatika fani oʻquv dasturi mazmuni asosida shakllantiriladi.

Informatika va axborot texnologiyalari fanining barcha mazmun sohalarini uchun talablarning kodifikatori taʼlim muassasalari bitiruvchilarining shu soha boʻyicha tayyorgarlik darajasiga qoʻyiladigan asosiy talablarni oʻz ichiga oladi.

Jadvalning birinchi ustunida informatikaning mazmun sohalarini kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan mazmun elementi kodi va uchinchi ustunda milliy test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I	<i>Informatika va axborotli olam</i>	
1.1	1.1.1	-Informatika fanining rivojlanish tarixi
	1.1.2	-axborot -axborotlarning inson taraqqiyotidagi oʻrni, -qabul qilishda inson retseptorlarining vazifasi -axborot turlari -axborot xususiyatlari -axborot ustida amallar -axborotni saqlovchi vositalar
	1.1.3	Axborotni kodlash Axborot hajmi va oʻlchov birliklari Axborotning kompyuterda tasvirlanishi
	1.1.4	-sanoq sistemalari yuzasidan tarixiy maʼlumotlar -sanoq sistemalari turlari -sonlarni bir sanoq sistemasidan boshqa sanoq

		<p>sistemasiga o'tkazish</p> <p>-turli sanoq sistemalarida arifmetik amallarning bajarilishi</p>
II	<i>Kompyuterning texnik va dasturiy ta'minoti</i>	
2.1	2.1.1	<p>-kompyuter</p> <p>-zamonaviy kompyuter turlari va arxitekturasi</p> <p>-kompyuterning asosiy qurilmalari</p> <p>-tizim blokining tarkibiy qismlari</p> <p>-kompyuterning qo'shimcha qurilmalari</p>
	2.1.2	Operatsion sistema vazifalari
	2.1.3	<p>-fayl, papka, katalog tushunchalari</p> <p>-fayllar saqlanadigan tashqi xotira turlari.</p> <p>-fayl va papkalar ustida amallar bajarish</p> <p>-fayl turlari, nomi va formatlari haqida</p> <p>-fayllar atributlari, parametrlari</p>
III	<i>Kompyuterning mantiqiy ishlash asoslari</i>	
3.1	3.1.1	<p>-mulohaza, mantiq tushunchalari</p> <p>-mantiqiy amallar va ifodalar</p> <p>-konyuksiya</p> <p>-dizyunksiya</p> <p>-inversiya</p> <p>-implikatsiya</p> <p>-ekvivalensiya</p> <p>-mantiqiy ifodalarning rostlik jadvalini tuzish</p>

	3.1.2	<ul style="list-style-type: none"> -mikroprotsessor tashkil etuvchilari -tranzistor turlari -elektr zanjir va sxemalar -sodda sxemalar -murakkab sxemalar -integral sxemalar tushunchalari
IV	<i>Algoritm asoslari va dasturlash</i>	
4.1	4.1.1	<ul style="list-style-type: none"> -algoritm tushunchasi -algoritm ijrochisi -algoritm xossalari -algoritmning tabiatdagi o'zini -algoritm turlari -algoritmni tasvirlash usullari
	4.1.2	<ul style="list-style-type: none"> -Scratch dasturlash muhiti. -spraytlar bilan ishlash -sodda animatsiya dasturlarini yaratish -kostyumlar(liboslari)ni almashtirish -ovoz va matn bilan ishlash -Scratch muhitida shakllar yaratish -Scratch muhitida sodda multfilmlar yaratish -murakkab animatsiyalar yaratish. -ko'p sahnali multfilmlar yaratish.
	4.1.3	<ul style="list-style-type: none"> -Python dasturlash tili sintaksisi -Pythonda o'zgaruvchilar -Python operatorlari

	4.1.4	<ul style="list-style-type: none"> -Pythonda ma'lumot turlari -Pythonda sonlar -Pythonda satrlar -satrlarni formatlash -List -Tuple -Set -Dictionary
	4.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - mantiq elementlari va operatorlari -Pythonda shart operatorlari -Pythonda sikllar -While sikli -For sikli
	4.1.6	<ul style="list-style-type: none"> -funksiyalar -Lambda funksiya -Pythonda modullardan foydalanish -Pythonda maxsus modullar -sana va vaqt -Pythonda matematika -Pythonda sanoq sistemasini ishlatilishi
	4.1.7	<ul style="list-style-type: none"> -Pythonda fayllar bilan ishlash -Pythonda istisnolar bilan ishlash -User input
	4.1.8	<ul style="list-style-type: none"> -Pythonda OOP tushunchalari -Pythonda sinf va obyektlar

		-sinflarda konstruktor tushunchasi -sinflarda vorislik tushunchasi
V	<i>Internetda ishlash asoslari.</i>	
5.1	5.1.1	Internet Internetning qisqacha tarixi Internet xizmatlari butunjahon o'rgimchak to'ri (World Wide Web) veb-sahifa, veb-sayt va uning manzillari veb-brauzer dasturlari
	5.1.2	Qidiruv tizimlari qidiruv tizimida axborotni izlash axborotning ishonchliligini baholash axborotni filtrlash veb-sahifa orqali ma'lumotlarni saqlab olish usullari
	5.1.3	Elektron pochta elektron manzil pochta qutisi
VI	<i>Web-texnologiya va HTML hamda CSS</i>	
6.1	6.1.1	Veb-texnologiya asoslari. HTML tili Veb-sahifa rangi va matnlar bilan ishlash Veb-sahifaga ro'yxat va rasmlar joylashtirish Veb-sahifaga jadvalli ma'lumotlarni joylashtirish. Veb-sahifaga formalar joylashtirish Veb-sahifada harakatlanish (giperhavol). Iframe Veb-sahifaga audio va video joylashtirish

	6.1.2	<p>Veb-dizayn asoslari. CSS asoslari</p> <p>Matn stillarining xossalari</p> <p>Grafik stillarning xossalari</p> <p>Blok-konteynerlar. CSSda blokli modellar</p> <p>CSS: Transformatsiya</p> <p>CSS: animatsiya</p> <p>CSS: qoʻllanilishi</p>
VII	<i>Axborot xavfsizligi va elektron hukumat</i>	
7.1	7.1.1	<p>Axborot xavfsizligi asosiy tushunchasi</p> <p>Axborot xavfsizligi prinsiplari</p> <p>Tarmoq xavfsizligi va axborotni xavfsizlantirish dasturlari</p> <p>Ma'lumotlarni shifrlash va shifrlash usullari</p> <p>Simmetrik shifrlash, assimetrik shifrlash. Diffi-Xellman algoritmi</p> <p>RSA metodi</p> <p>Axborotli jamiyat va inson axborotli madaniyati.</p> <p>Dastur va ma'lumotlarni saqlashning qonuniy asoslari</p> <p>Elektron imzo va elektron hujjat almashinuvi</p> <p>Elektron hukumat va Milliy axborot resurslari</p> <p>Elektron tijorat va elektron to'lov tizimlari</p> <p>Blockchain texnologiyasi.</p>
VIII	<i>MS office dasturlari (Word, Excel, PowerPoint, Access)</i>	
8.1	8.1.1	<p>Word matn protsessori dasturi va uning interfeysi</p> <p>Hujjatlarni formatlash uskunalari</p> <p>Matn protsessorida hujjat yaratish va uni tahrir qilish</p>

		<p>Hujjatlarda rasmlar bilan ishlash</p> <p>jadvallarni yaratish</p> <p>Kolontitul, havola va sahifa betlarini belgilash</p> <p>Hujjatlarda shakl va blok-sxemalar yaratish</p> <p>Matematik formula va belgilarni joylashtirish</p> <p>Hujjatga gipermurojaatlar oʻrnatish.</p>
	8.1.2	<p>Kompyuterda taqdimotlar yaratish dasturlari imkoniyatlari va PowerPoint interfeysi</p> <p>Shablonlar bilan ishlash. Slaydlarda matn kiritish va formatlash uskunolari</p> <p>Slaydlarga shakl, rasm, jadval va diagrammalar joylashtirish imkoniyatlari.</p> <p>Slaydlarga musiqa va video joylashtirish</p> <p>Slaydlarga musiqa va video joylashtirish</p> <p>Taqdimotga animatsiya va oʻtish effektlarini oʻrnatish</p>
	8.1.3	<p>Elektron jadvalning vazifalari va imkoniyatlari</p> <p>Elektron jadvallarda matematik amallar va formulalar bilan ishlash.</p> <p>Elektron jadvallar dasturida turli funksiyalarni qoʻllash</p> <p>Maʼlumotlarni tanlash va saralash</p>
	8.1.4	<p>Maʼlumotlar bazasi va MBBT haqida tushuncha</p> <p>Access va uning interfeysi</p> <p>Access dasturida ishlash</p>
IX	<i>Grafik muharririda ishlash</i>	
9.1	9.1.1	<p>Grafik muharrir interfeysi va uskunalar paneli</p> <p>Grafik muharrirlarda sodda tasvirlar yaratish</p>

		<p>Grafik muharrirlarda matn bilan ishlash</p> <p>Grafik muharrirda sohani belgilash amallari</p> <p>Qatlamlar bilan ishlash</p> <p>Grafik muharrirlarda foto va rasmlarni qayta ishlash</p>
	9.1.2	<p>Rang modellari va grafik formatlar</p> <p>Grafik dasturlar va ularning imkoniyatlari</p> <p>Adobe Photoshop dasturi interfeysi va uskunalar paneli.</p> <p>Rasm sohasini belgilash, kesib olish va rang berish usullari</p> <p>Qatlamlar bilan ishlash.</p> <p>Matnlar bilan ishlash</p>
X	<i>SMM, CMS, LMS, MOOC va Web-freelance</i>	
10.11	10.1.1	<p>SMM (Social media marketing – ijtimoiy media marketing) haqida</p> <p>SMM platformalar bilan tanishish. Facebook tarmog‘i.</p> <p>SMM platformalar bilan tanishish. YouTube sayti.</p> <p>SMM platformalar bilan tanishish. Telegram tarmog‘i.</p> <p>SMM platformalar bilan tanishish. Instagram tarmog‘i.</p> <p>SMMni internet tizimida harakatlantirish</p>
	10.1.2	<p>CMS (content management systems – kontentning boshqarish tizimlari) haqida.</p> <p>CMS platformalari bilan tanishish</p> <p>WordPress, Joomla, Drupal platformalari</p>
	10.1.3	<p>LMS (Learning management systems – ta’limni boshqaruv tizimlari) haqida</p> <p>LMS platformalari turlari va vazifalari.</p> <p>Schoology, iSpring Learn, Google Classroom, Moodle,</p>

		LearnDash platformalari
	10.1.4	MOOC (massive open online courses – mashhur ochiq onlayn kurslar) haqida. MOOC platformalari turlari va vazifalari. Coursera, Khan Academy, Lektorium, EdX, Udemy platformalari
	10.1.5	Web-Freelance haqida tushuncha Freelance saytlari
XI	<i>Video muharrir dasturlari va ularning imkoniyatlari</i>	
11.1	11.1.1	Video muharrir dasturlari va ularning imkoniyatlari Video ma'lumotlar yozish Foto va rasmlarni tanlash va joylashtirish amallari Video ma'lumotlarni qayta ishlash O'tish, effektlar va animatsiyalarni sozlash Tovush va musiqa bilan ishlash

IX. Informatika va axborot texnologiyalari fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlarning attestatsiya test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test sinovi bir xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

- e) agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;
- f) agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball.

KIMYO FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning kimyo fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

I. Kimyo fanidan bilimlarni baholashning test sinovi turlari

Pedagog kadrlarning kimyo fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi pedagogning umumiy tayyorgarligini baholashdan iborat.

Bu qismga doir topshiriqlar pedagog mutaxassislarni egallashi lozim bo'lgan bilim, oliy ta'lim muassasasida muvaffaqiyatli o'quvchilar tayyorlashni davom ettirish uchun zarur va yetarli bo'ladigan kimyo fanidan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi.

II. Kimyo fanidan bilimlarni baholashda test sinovida qamrab olgan kimyo fanining mazmun sohalari

Kimyo fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari kimyo kursining 7-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **kimyoning** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

1. Umumiy kimyo
2. Anorganik kimyo
3. Organik kimyo
4. Laboratoriya mashg'ulotlari

***Eslatma 1:** kimyo fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo‘lib, ular kimyo fanining amaldagi o‘quv dasturidan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo‘linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Kimyo fanidan test sinovi asosida pedagoglarni bilimini baholashning tayyorgarlik talablari

Kimyo fanidan pedagog kadrlarning bilimlarini baholashning test sinovi topshiriqlari asosida quyidagi kimyoviy tayyorgarlikka qo‘yiladigan **talablar** baholanadi:

1. Kimyoning asosiy tushunchalari va qonunlarini hamda nazariyalarini bilish, tushunish, kimyoviy kinetika, eritmalar va eritmada boradigan jarayonlarni bilish, tushunish, oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari (elektroliz), ularning tenglamalarini tuzishni bilish va shular asosida misol va masalalar yecha olish;
2. Anorganik moddalarning eng muhim sinflari, metallar va metallmaslarning xossalarini farqlash, tushunish va shular asosida misol va masalalar yecha olish;
3. Organik birikmalarning tuzilish nazariyasi va undan kelib chiqadigan xulosalarni bilish, organik birikmalarning sinflarini, xossalarini, qo‘llanilishini tushuntira olish, ular asosida misol va masalalar yecha olish;
4. Kimyo xonasida jihozlar va reaktivlar bilan ishlashda xavfsizlik qoidalarini, kimyo laboratoriya jihozlarining turlarini va ulardan foydalanish tartibini bilish, fizik xossalari turlicha bo‘lgan moddalarni bir-biridan farqlash, anorganik va organik moddalarning olinishi va xossalariga oid laboratoriya mashg‘ulotlarini o‘tkazishni bilish.

***Eslatma 2:** Bu talablar umumiy holda berilib, ular kimyo fanining amaldagi davlat ta’lim standartlari talablaridan kelib chiqib, ular yanada aniqlashtirildi, bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarga doir aniqroq talablarga bo‘lindi hamda kodifikatorda keltirildi.*

IV. Kimyo fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi aqliy faoliyat turlari baholanadi

Kognitiv daraja		Konstrukt	Topshir iq soni	Bal l
I	Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlarni bilish.	Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlarni biladi, taniydi, nomini, qismlarini ayta oladi, takrorlaydi, ko'rsata oladi.	10	2
II	Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlarni tushunish	Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlar mohiyatini va ahamiyatini sharhlaydi, talqin qiladi, tushuntira oladi, misollar keltira oladi, tavsiflaydi.	15	2
III	Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlarni ifoda etuvchi atama, qonun, metodlarni qo'llash va tahlil qilish.	Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlarni ifoda etuvchi atamalar, qonunlar, metodlarni qo'llaydi. Kimyoviy obyekt hodisa, jarayonlarni tarkibiy qismlarga, toifalarga, guruhlariga ajratadi, qismlar orasidagi munosabatlarni, umumiy qonuniyatlarni aniqlaydi, xususiyydan umumiyga, umumiydan xususiyyga va murakkabdan oddiyga yo'nalishida tahlil qila oladi.	15	2

**V. Kimyo fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi
test sinovida beriladigan test turlari**

Kimyo fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

Y1 – bitta to‘g‘ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig‘i

Y2 – moslashtirishni talab qiladigan yopiq test topshirig‘i

Y3– dixotom (“to‘g‘ri – noto‘g‘ri” shaklidagi) yopiq test topshirig‘i

3-eslatma: Test sinovi topshiriqlari bir nechta test turlarini o‘z ichiga olgan yaxlit mazmunli kompleks testlar ko‘rinishida ham tuzilishi mumkin. Bu holdagi kompleks test topshirig‘i uning tarkibidagi test turlari bo‘yicha alohida-alohida baholanadi.

4-eslatma: Ba’zi test turlari “texnik sharoitlar” sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

VI. Kimyo fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Mazmun sohasi	Tops hiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daqiq a)	Ball
1	Umumiy kimyo	I	16	1	Y1	I	1	2
				2	Y1	I	1	2
				3	Y1	I	1	2
				4	Y1	I, II	2	2
				5	Y2	I, II	1	2
				6	Y3	I, II	2	2
				7	Y1	I	2	2

				8	Y1	I, II	2	2
				9	Y2	I, II	2	2
				10	Y1	I, II, III	2	2
				11	Y2	I, II,III	4	2
				12	Y1	I, II,III	2	2
				13	Y3	I, II	2	2
				14	Y1	I, II, III	2	2
				15	Y2	I, II, III	4	2
				16	Y3	I, II, III	4	2
	Anorganik kimyo	II	12	17	Y1	I	1	2
				18	Y1	I, II	2	2
				19	Y1	I	1	2
				20	Y2	I, II	4	2
				21	Y3	I, II	2	2
				22	Y1	I, II,III	2	2
				23	Y2	I, II, III	2	2
				24	Y2	I, II,III	4	2
				25	Y3	I, II	2	2
				26	Y1	I, II, III	4	2
				27	Y2	I, II, III	4	2

				28	Y2	I, II, III	4	2
3	Organik kimyo	III	8	29	Y1	I	1	2
				30	Y1	I	1	2
				31	Y1	I	1	2
				32	Y1	I, II, III	2	2
				33	Y2	I, II	3	2
				34	Y2	I, II, III	3	2
				35	Y3	I, II	2	2
				36	Y3	I, II	2	2
4	Laboratoriy a mashg'ulotlari	IV	4	37	Y1	I, II	1	2
				38	Y1	I, II	2	2
				39	Y2	I, II, III	3	2
				40	Y3	I, II	3	2
	Jami:		40		Y1-20 Y2-12 Y3-8	Bilish-40 Tushunish-30 Qo'llash va tahlil qilish-15	90	2x40=80 80

5-eslatma: Test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov

natijalari va ilmiy asoslangan tahlildan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

VII. Kimyo fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi bo'yicha qiyosiy ko'rsatkichlari

№	Test sinovi	Qamrab olingan mazmun sohalari	Tops hiriqlar soni	Ajratilgan vaqt	Ajrati lgan ballar	Aqliy faoliyat turi
I	Bo'lajak mutaxassislikka oid kimyo fanidan tayyorgarlikni baholash.	I – IV	40	90	80	I — 40 II — 30 III — 15

VIII. Kimyo fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori

Kimyo fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun kimyo fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari pedagog kadrlarga qo'yiladigan Davlat ta'lim standartlari talablari va kimyo fani o'quv dasturi mazmuni asosida shakllantiriladi.

Kimyo fanining barcha mazmun sohalari uchun talablarning kodifikatori ta'lim muassasalari pedagog kadrlariga shu soha bo'yicha tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan asosiy talablarni o'z ichiga oladi.

Jadvalning birinchi ustunida kimyoning mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan mazmun elementi kodi va uchinchi ustunda pedagog kadrlar test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kod i	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Pedagog kadrlar test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I	Umumiy kimyo	
1.1	1.1.1	Kimyoning asosiy tushunchalari. Atom, molekula, kimyoviy element, oddiy va murakkab moddalar, allotropiya. Nisbiy atom va nisbiy molekulyar massa. Modda miqdori-mol. Valentlik;
	1.1.2	Kimyoning asosiy qonunlari. Modda massasining saqlanish qonuni, tarkibning doimiylik qonuni, gaz qonunlari, Avogadro qonuni, ekvivalentlar qonuni. Avogadro doimiysi;
	1.1.3	D.I.Mendeleyev kimyoviy elementlar davriy sistemasi. Atomlarning davriy xossalari. Atom tuzilishi (proton, elektron, neytron). Izotop, izobar, izoton, izoelektron tushunchalari. Elektron konfiguratsiya. Pauli prinsipi, Klechkovski , Gund qoidalari;
	1.1.4	Kvant sonlari.Yadro reaksiyalari;
	1.1.5	Kimyoviy bog'lanish turlari (kovalent , ion, metall, vodorod). Kovalent bog'lanishning ba'zi bir xususiyatlari;
	1.1.6	Struktura formulalari. Kristall panjara turlari. Gibridlanish va uning

		xillari;
	1.1.7	Kimyoviy reaksiya tezligi va unga ta'sir etuvchi omillar;
	1.1.8	Kimyoviy muvozanat va uning siljishi. Le-Shatelye prinsipi;
	1.1.9	Eritmalar. Eritmalarning turli kattaliklarda ifodalanishi. Foiz va molyar konsentratsiya;
	1.1.10	Oleum . Normal konsentratsiya. Eruvchanlik koeffitsiyenti;
	1.1.11	Elektrolitik dissotsiatsiyaning nazariyasi. Dissotsiatsiyaning darajasi. Elektrolitlar va noelektrolitlar . Kuchli va kuchsiz elektrolitlar. Ion almashinish reaksiyalari;
	1.1.12	Suvning ion ko'paytmasi, pH . Tuzlar gidrolizi;
	1.1.13	Oksidlanish darajasi. Eng muhim oksidlovchi va qaytaruvchilar. Oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari (oksidlanish-qaytarilish reaksiya turlari, oksidlanish hamda qaytarilish jarayonlari, oksidlovchi va qaytaruvchilar, oksidlanish-qaytarilish reaksiyalarini tenglash usullari);
	1.1.14	Metallarning kuchlanish qatori. Elektroliz. Elektrolizda sodir bo'ladigan jarayonlar. Eritma va suyuqlanma elektrolizi. Faradey qonunlari;
II	Anorganik kimyo	
2.1	2.1.1	Anorganik birikmalarning eng muhim sinflari. Ularning klassifikatsiyasi. Ular o'rtasida genetik bog'lanishlar. Kimyoviy reaksiya turlari;
	2.1.2	Oksidlar. Ularning klassifikatsiyasi. Olinishi va xossalari. Ishlatilishi;
	2.1.3	Kislotalar. Ularning klassifikatsiyasi. Olinishi va xossalari.

		Ishlatilishi;
	2.1.4	Gidroksidlar. Ularning klassifikatsiyasi. Olinishi va xossalari. Ishlatilishi;
	2.1.5	Tuzlar. Ularning klassifikatsiyasi. Olinishi va xossalari. Ishlatilishi;
	2.1.6	Metallar (metallarning davriy sistemadagi oʻrni, tabiatda tarqalishi va ishlatilishi). I-A, II-A, III-A guruh metallari. Ularning olinishi, kimyoviy xossalari. Suvning qattiqligi va uni yoʻqotish usullari;
	2.1.7	d-guruhcha metallari: Cu, Ag, Au, Hg. Ularning tabiatda tarqalishi, birikmalari va olinishi. Fizik va kimyoviy xossalari. Ishlatilishi;
	2.1.8	Fe, Cr, Mn. Ularning tabiatda tarqalishi, birikmalari va olinishi. Fizik va kimyoviy xossalari. Ishlatilishi;
	2.1.9	Metallmaslar (metallmaslarning davriy sistemadagi oʻrni, tabiatda tarqalishi va ishlatilishi). IV-A, V-A, VI-A, VII-A guruh metallaslari;
	2.1.10	Vodorod va uning tabiatda tarqalishi, birikmalari va ishlatilishi. Nodir gazlar. Mineral oʻgʻitlar.

III	Organik kimyo	
3.1	3.1.1	Organik moddalarning klassifikatsiyasi. Organik moddalarning kimyoviy tuzilish nazariyasi. Organik moddalarning izomeriyasi va nomenklaturasi. Organik birikmalarga xos reaksiya turlari;
	3.1.2	Toʻyingan uglevodorodlar. Alkanlar. Ularning olinishi va xossalari. Sikloalkanlar. Ularning olinishi va xossalari;
	3.1.3	Toʻyinmagan uglevodorodlar. Alkenlar. Ularning olinishi

	va xossalari. Alkadiyenlar. Ularning olinishi va xossalari;
3.1.4	Alkinlar. Ularning molekula tuzilishi, gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi;
3.1.5	Aromatik uglevodorodlar. Ularning molekula tuzilishi, gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi. Neft. Tabiiy gaz va toshko‘mir;
3.1.6	To‘yingan bir atomli spirtlar. Ularning olinishi va xossalari;
3.1.7	Ko‘p atomli spirtlar. Fenollar. Aromatik spirtlar. Ularning molekula tuzilishi, gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi;
3.1.8	Aldegid va ketonlar. Ularning tuzilishi, gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi;
3.1.9	Karbon kislotalar. Ularning molekula tuzilishi, gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi. Tabiatda tarqalishi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi;
3.1.10	Oddiy va murakkab efirlar. Sovunlar.Yog‘lar. Ularning molekula tuzilishi, gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi. Tabiatda tarqalishi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi;
3.1.11	Uglevodlar. Monosaxaridlar, disaxaridlar, polisaxaridlar. Molekula tuzilishi, izomeriyasi, nomenklaturasi. Olinish usullari, xossalari hamda ishlatilishi;
3.1.12	Nitrobirikmalar. Olinishi va xossalari. Aminlar va aromatik aminlar. Olinishi va xossalari;
3.1.13	Aminokislotalar va ularning olinishi. Xossalari. Oqsillarning tuzilishi, ularning olinishi va xossalari;

	3.1.14	Tabiiy va sintetik yuqori molekulyar birikmalar. (polimerlar, polimerlanish va polikondensatlanish reaksiyalari, polimerlarning olinishi va tuzilishi, kauchuk va tolalar).Ularning turlari. Olinishi va xossalari. Ishlatilishi.
IV	Laboratoriya mashg'ulotlari	
4.1	4.1.1	Kimyo xonasida jihozlar va reaktivlar bilan ishlashda xavfsizlik qoidalari. Kimyo laboratoriya jihozlarining turlari va ulardan foydalanish tartibi.Geterogen aralashmalarni ajratish usullari (tindirish, filtrlash, bug'latish, magnitlash, distillash). Fizik xossalari turlicha bo'lgan moddalarni bir-biridan farqlash, laboratoriya sharoitida turli konsentratsiyali eritmalarni tayyorlash; Umumiy kimyo kursiga oid laboratoriya mashg'ulotlari;
	4.1.2	Laboratoriya sharoitida anorganik birikmalarning olinishi va ularga xos sifat reaksiyalar. Anorganik birikmalarning xossalariga oid kimyoviy tajribalar;
	4.1.3	Laboratoriya sharoitida organik birikmalarning olinishi va ularga xos sifat reaksiyalar. Organik birikmalarning xossalariga oid kimyoviy tajribalar.

IX. Kimyo fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlarning attestatsiya test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test sinovi bir xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

- agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;
- agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball.

GEOGRAFIYA FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning geografiya fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprotatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

Pedagog kadrlarning geografiya fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi pedagogning tayyorgarligini baholashdan iborat.

1. Pedagogning geografiya fanidan umumiy tayyorgarligini baholash

Bu qismga doir topshiriqlar pedagog mutaxassislarni egallashi lozim bo'lgan bilim, oliy ta'lim muassasasida muvaffaqiyatli o'quvchilar tayyorlashni davom ettirish uchun zarur va yetarli bo'ladigan geografiya fanidan bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi.

2. Egallangan bilim, ko'nikma, malaka va shakllangan kompetensiyalarni baholashda test sinovi qamrab oladigan geografiya fanining mazmun sohalari

Geografiya fanidan pedagog kadrlar tomonidan **egallangan bilim, ko'nikma, malaka va ularda shakllangan kompetensiyalarni baholashda** test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari geografiya kursining 5-10- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan qo'llanmalar asosida **geografiya fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

- 1. Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi;**
- 2. Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi;**
- 3. O'rta Osiyo va O'zbekiston tabiiy geografiyasi;**
- 4. O'zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi;**
- 5. Jahon ijtimoiy-iqtisodiy geografiyasi;**

6. Umumiy (amaliy) geografiya;
7. Umum geografik qonuniyatlar, geografiya nazariyasi asosida masala, misol va topshiriqlar;
8. Geografiya fani mazmunini o'zida ifodalovchi xarita, rasm, jadval, grafik, diagramma, sxemalar.

1-eslatma: geografiya fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular geografiya fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqqan holda, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta kichikroq mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.

3. Geografiya fanidan test sinovi asosida pedagoglar bilimini baholashning tayyorgarlik talablari

Test sinovi asosida geografiya fanidan pedagoglar bilimlari quyidagi geografiya fanidan tayyorgarlikka qo'yiladigan **talablar** asosida baholanadi:

1. Geografiya fani va uning tarmoqlarini, geografiya fanining rivojlanishi va unga hissa qo'shgan sayyoh-olimlarning ishlarini; Quyosh sistemasi va uning tuzilishi, sayyoralar, Yer va Oyning xususiyatlarini; Yerning shakli, o'lchamlarini, harakati va ularning geografik oqibatlarini; azimut va geografik xaritalarning turlarini; Yerning ichki tuzilishi, litosfera va uning harakatlarini; gidrosfera va uning tarkibiy qismlarini; atmosfera qatlamlari va ularda ro'y beradigan jarayonlarni; biosferaning tuzilishi va tabiat zonalarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, tasniflash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir masala va topshiriqlarni bajara olish.

2. Materiklar va okeanlar, ular tabiatining o'ziga xos jihatlari va asosiy xususiyatlari, geografik o'rni va o'rganish tarixi, geologik tuzilishi va relyefi, iqlimi, ichki suvlari (faqat materiklar uchun), tuproqlari (faqat materiklar uchun), o'simliklari va hayvonot dunyosi, tabiiy geografik o'lkalari va tabiat zonolari (okeanlarning tabiat mintaqalari), materiklar aholisining tabiatga ta'siri va muhofaza etiladigan hududlarni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, izohlashga doir masala va topshiriqlarni bajara olish.

3. O'rta Osiyo va O'zbekistonning geografik o'rni, asosiy xususiyatlari, maydoni va chegaralari; tabiatining o'rganilish tarixi, tabiiy va siyosiy-ma'muriy xaritasi, geologik tuzilishi va tarixi, seysmikligi, foydali qazilmalari, relyefi, iqlimi, ichki suvlari, tabiat zonalari va tabiiy geografik rayonlashtirilishi, geografik xarita va atlaslarning tasniflanishi, topografik xaritalar, vaqt o'lchovi, soat mintaqalari va taqvimlarni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, tasniflash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir masala va topshiriqlarni bajara olish.

4. O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy geografik o'rni, ma'muriy-hududiy tuzilishi, tabiiy sharoit va resurslarining aholi joylashuvi va xo'jalikka ta'siri, aholisining soni, o'sishi, tabiiy va mexanik harakati, tarkibi va joylashuvi, shahar va qishloq aholi punktlari, sanoati, qishloq xo'jaligi, transporti, turizmi, tashqi iqtisodiy aloqalari, har bir iqtisodiy geografik rayon, 12 ta viloyat, Qoraqalpog'iston Respublikasi hamda Toshkent shahrining kompleks geografik tavsifini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, izohlashga doir masala va topshiriqlarni bajara olish.

5. Jahonning siyosiy xaritasi, mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishi, boshqaruv shakli va davlat tuzilishi jihatidan tasniflanishi, jahon tabiiy resurslari geografiyasi, zamonaviy ekologik muammolar, Yer shari aholisi, urbanizatsiya jarayoni, jahon xo'jaligi, uning tarmoq va hududiy tuzilishi, qit'alarning geografik o'rni, siyosiy xaritasi, tabiiy resurslari, aholisi, iqtisodiyoti, tayanch mamlakatlarning kompleks tavsifini bilish, tushunish, farqlash, o'zaro taqqoslash.

6. Geografiya fanlari tizimi, uning qisqacha tarixi va hozirgi kundagi rivojlanishi, Yer yuzi tabiati rivojlanishining fazoviy va sayyoraviy omillari, geografik qobiqning umumiy qonuniyatlari, geotizimlar va ularning iyerarxik tuzilishi, inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarning tarixiy bosqichlari, landshaftlarning antropogenlashuvi va ularni muhofaza qilish, dunyo aholisi va zamonaviy demografik vaziyat; urbanizatsiya va migratsiya jarayonlarining global va regional jihatlari, dunyoning geosiyosiy tizimi, uning rivojlanishi va hozirgi holati, insoniyatning global muammolari, Yevropa, Osiyo, Afrika, Amerika va Okeaniyaning subregionlari, Markaziy Osiyo va O'zbekistonning kompleks geografik tavsifi, O'zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik barqaror rivojlanishining geografik jihatlarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish,

tasniflash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llash, masala va topshiriqlarni bajara olish.

7. Umum geografik qonuniyatlar va geografiya fanining nazariy materiallari asosida (masalan, havo harorati va bosimini aniqlash, shamollarning yo'nalishi va kuchini aniqlash, yog'in miqdorini aniqlash, aholining o'rtacha zichligini aniqlash va hokazo) geografik masalalar yechish.

8. Geografik xaritalar va xarita-sxemalar, geografik mazmun kasb etuvchi yoki fanning biror bo'lim (yoki mavzu)siga xos materiallarni o'zida aks ettiruvchi rasm, jadval, grafik, diagramma, sxemalar asosida o'qituvchining bilim, ko'nikma va malakalarini tekshirish.

***2-eslatma:** Bu talablar umumiy holda berilib, ular geografiya fanining amaldagi davlat ta'lim standartlari talablaridan kelib chiqib, ular yanada aniqlashtirildi, bilim, ko'nikma va kompetensiyalarga doir aniqroq talablarga bo'lindi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

Geografiya fanidan bilimlarni baholashning pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **aqliy faoliyat turlari** baholanadi:

7. Tushunish (bilish, anglash)
8. Mulohaza yuritish (taqqoslash, farqlash, hisoblash)
9. Qo'llash (misol va masala yechish)

10.Geografiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari

Geografiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo'lishi mumkin:

Y1 – bitta to'g'ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig'i;

Y2 – bir nechta to‘g‘ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig‘i;

Y3 – moslashtirishni talab qiladigan yopiq test topshirig‘i;

Y4 – dixotom (“to‘g‘ri – noto‘g‘ri” shaklidagi) yopiq test topshirig‘i.

3-eslatma: *Test sinovi topshiriqlari bir nechta test turlarini o‘z ichiga olgan yaxlit mazmunli kompleks testlar ko‘rinishida ham tuzilishi mumkin. Bu holdagi kompleks test topshirig‘i uning tarkibidagi test turlari bo‘yicha alohida-alohida baholanadi.*

4-eslatma: *Ba‘zi test turlari “texnik sharoitlar” sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

11.Geografiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Ma- z- mu- n soh- a-si	Top- shi-riq- lar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daqqa)	Kognitiv darajasi	Ball
1	Tabiiy geografiya boshlang‘ich kursi	I	4	1	Y1	I	1	I	2
				2	Y2	I	1	I	2
				3	Y4	I, II	1,5	II	2
				4	Y4	I, II, III	2	III	2
2	Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi	II	8	5	Y1	I	1	I	2
				6	Y1	I, II	1,5	II	2
				7	Y3	I, II, III	2	III	2
				8	Y2	I	1	I	2
				9	Y2	I	1	I	2
				10	Y3	I, II, III	2	III	2
				11	Y3	I, II, III	1,5	II	2
				12	Y2	I, II	1,5	II	2
3	O‘rta Osiyo va O‘zbekiston tabiiy geografiyasi	III	8	13	Y3	I, II, III	2	III	2
				14	Y1	I	1	I	2
				15	Y2	I, II	1,5	II	2
				16	Y2	I	1	I	2
				17	Y3	I, II	1,5	II	2
				18	Y2	I, II, III	2	III	2
				19	Y2	I, II	1,5	II	2
				20	Y2	I, II	1,5	II	2
4	O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy	IV	4	21	Y2	I, II	1,5	II	2
				22	Y2	I, II, III	2	III	2
				23	Y1	I	1	I	2

	geografiyasi			24	Y4	I, II, III	1,5	II	2
5	Jahon ijtimoiy-iqtisodiy geografiyasi	V	3	25	Y1	I	1	I	2
				26	Y2	I, II	1,5	II	2
				27	Y2	I, II	1,5	II	2
6	Umumiy (amaliy) geografiya	VI	3	28	Y1	I	1	I	2
				29	Y3	I, II, III	1,5	II	2
				30	Y4	I, II, III	2	III	2
7	Umum geografik qonuniyatlar, geografiya nazariyasi asosida masala, misol va topshiriqlar	VII	5	31	Y1	I, II	1,5	II	2
				32	Y1	I, II	1,5	II	2
				33	Y2	I, II, III	2	III	2
				34	Y2	I, II, III	1,5	II	2
				35	Y3	I, II, III	2	III	2
8	Geografiya fani mazmunini o'zida ifodalovchi xarita, rasm, jadval, grafik, diagramma, sxemalar	VIII	5	36	Y1	I, II	1,5	II	2
				37	Y1	I, II	1,5	II	2
				38	Y1	I, II	1,5	II	2
				39	Y4	I, II, III	1,5	II	2
				40	Y3	I, II, III	2	III	2
	Jami:		40		Y1-12 Y2-15 Y3-8	Tushunish-50 Qo'llash-40 Mulohaza yuritish-	60	I daraja-10 II daraja-20 III daraja-	40x2=80 80

					Y4- 5	15		10	
--	--	--	--	--	----------	----	--	----	--

Test turi	1-daraja	2-daraja	3-daraja	Jami:
Y1	6	6		12
Y2	4	8	3	15
Y3		3	5	8
Y4		3	2	5
Jami:	10	20	10	40

***5-eslatma:** Test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asoslangan tahlildan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.*

VI. Geografiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi bo‘yicha qiyosiy ko‘rsatkichlari

№	Test sinovi	Qamrab olingan mazmun sohalari	Topshiriqlar soni	Ajratilgan vaqt (daqiq)	Ajratilgan ballar	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
I	Boʻlajak mutaxassislikka oid geografiya fanidan tayyorgarlikni baholash	I – VIII	40	60	80	I daraja – 10 II daraja – 20 III daraja – 10	I — 50 II — 40 III — 15

VII. Geografiya fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori

Geografiya fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun geografiya fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim muassasalari bitiruvchilariga qoʻyiladigan Davlat taʼlim standartlari talablari va geografiya fani oʻquv dasturi mazmuni asosida shakllantiriladi.

Geografiya fanining barcha mazmun sohalari uchun talablarning kodifikatori taʼlim muassasalari bitiruvchilarining shu soha boʻyicha tayyorgarlik darajasiga qoʻyiladigan asosiy talablarni oʻz ichiga oladi.

Jadvalning birinchi ustunida geografiya fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan mazmun elementi kodi va uchinchi ustunda milliy test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun	Pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida
------------------	-----------------------------	---

	elementi kodi	baholanadigan mazmun elementi
I	Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi	
1.1	1.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - geografiya fanining rivojlanish tarixi; - geografiyaning asosiy tarmoqlari; - yo'nalish azimuti va masshtab; - geografik xaritalar.
	1.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - Quyosh sistemasining tuzilishi; - sayyoralar; - Yerning shakli va o'lchamlari; - Yerning harakatlari; - parallellar, meridianlar va daraja to'ri; - geografik koordinatalar.
	1.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - Yerning ichki tuzilishi – Yer po'sti, mantiya, yadro; - tog' jinslari va ularning turlari; - litosfera va uning harakatlari; - Yer yuzasi relyefining asosiy shakllari.
	1.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - gidrosferaning tarkibi; - Dunyo okeani va uning qismlari; - daryolar va daryo sistemasi; - ko'l va muzliklar; - yerosti suvlari.
	1.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - atmosferaning tuzilishi; - havo harorati va bosimi; - shamollar, shamol guli; - havo namligi va yog'inlar; - ob-havo va iqlim.
	1.1.6	<ul style="list-style-type: none"> - biosfera – Yerning hayot qobig'i; - biosferaning o'lchamlari va chegaralari; - tabiat zonalari.

II	Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi	
2.1	2.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - geografik qobiq, uning chegaralari va xususiyatlari; - geografik qobiqning rivojlanish bosqichlari va umumiy qonuniyatlari; - litosfera va Yer relyefi; - materiklar va okeanlarning paydo bo‘lishi va rivojlanishi; - gidrosfera va atmosferaning tuzilishi; - Yerning iqlim mintaqalari; - tabiat komplekslari, ularning almashinishi va zonalligi; - Yer yuzi aholisi va irqalar.
	2.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - Dunyo okeanining qismlari – okeanlar, dengizlar, qo‘ltiqlar va bo‘g‘izlar; - Dunyo okeani tubining geologik tuzilishi, relyefi; - okean suvining xususiyatlari; - okean boyliklari va ulardan foydalanish; - Tinch okean; - Atlantika okeani; - Hind okeani; - Shimoliy Muz okeani.
	2.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - materiklarning geografik o‘rni, asosiy xususiyatlari; - materiklarning o‘rganilish tarixi; - materiklarning geologik tuzilishi, relyefi va foydali qazilmalari; - iqlimi va ichki suvlari; - tuproqlari, o‘simliklari va hayvonot dunyosi; - tabiiy geografik o‘lkalari va aholisi, uning tabiatga ta’siri.
	2.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - Yevrosiyaning tabiiy geografik rayonlashtirilishi; - O‘rta va Sharqiy Yevropa;

		<ul style="list-style-type: none"> - Gʻarbiy va Sharqiy Sibir; - Markaziy va Sharqiy Osiyo; - Janubiy va Old Osiyo.
III	Oʻrta Osiyo va Oʻzbekiston tabiiy geografiyasi	
3.1	3.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻrta Osiyo tabiiy oʻlkasining geografik oʻrni; - chegaralari va oʻziga xos xususiyatlari; - Oʻrta Osiyoning geografik tekshirilish tarixi; - Oʻrta Osiyo aholisi va siyosiy xaritasi.
	3.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - Geografik xaritalar; - xarita andazalari (proyeksiyalari); - geografik xaritalarning shartli belgilari; - xaritalarning turlari va ulardan foydalanish; - topografik xaritalar va ulardan foydalanish; - vaqt oʻlchovi, soat mintaqalari va taqvimlar.
	3.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻrta Osiyoning geologik tuzilishi; - geologik vaqt hisobi; - Oʻrta Osiyo hududining rivojlanish tarixi; - foydali qazilmalari; - Yer yuzasi tuzilishining asosiy xususiyatlari.
	3.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻrta Osiyo iqlimi va unga taʼsir koʻrsatuvchi omillar; - havo massalari; - siklon va antisiklonlar; - oʻlka iqlimining taʼrifi; - tekislik iqlimi; - Oʻrta Osiyo togʻlarining iqlimi; - Oʻrta Osiyodagi iqlimiy tafovutlar.
	3.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻrta Osiyo suvlari haqida umumiy tushuncha; - daryolari; - koʻllari va suv omborlari; - yerosti suvlari.

	3.1.6	<ul style="list-style-type: none"> - Tuproqlar haqida tushuncha; - Oʻrta Osiyo tuproqlari; - Oʻrta Osiyo oʻsimliklari; - choʻl oʻsimliklari; - adir, togʻ va yaylov oʻsimliklari; - hayvonot dunyosi; - tabiat zonalari; - Oʻrta Osiyoning hududiy tavsifi; - Oʻrta Osiyoning kichik oʻlkalari va tabiiy rayonlari; - Oʻrta Osiyoning ekologik muammolari va tabiatni muhofaza qilish.
	3.1.7	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻzbekistonning geografik oʻrni, chegaralari va maydoni; - Yer yuzasi, geologik tuzilishi va foydali qazilmalari; - geologik tuzilishi va yer yuzasining taraqqiyoti; - Oʻzbekiston iqlimi, yil fasllari va iqlim resurslari; - Oʻzbekistonning ichki suvlari va suv boyliklari; - koʻllari, suv omborlari va yerosti suvlari; - Oʻzbekistonning suv boyliklaridan foydalanish va ularni muhofaza qilish; - Oʻzbekiston tuproqlari, oʻsimlik va hayvonot dunyosi; - Oʻzbekistonning tabiiy boyliklari va ularni muhofaza qilish; - Oʻzbekistonning tabiiy geografik okruglari.
IV	Oʻzbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi	
4.1	4.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻzbekistonning geografik oʻrni; - Oʻzbekistonning maʼmuriy-hududiy tuzilishi; - ijtimoiy-iqtisodiy xaritalar.
	4.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - Oʻzbekistonning tabiiy sharoiti va tabiiy boyliklari; - tabiiy sharoit va boyliklarning milliy iqtisodiyotdagi

		ahamiyati.
	4.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - O‘zbekiston aholisi soni va ko‘payishi; - O‘zbekiston aholisining tarkibi; - O‘zbekistonning aholi punktlari, shahar va qishloqlarning turlari.
	4.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - O‘zbekiston milliy iqtisodiyotining tuzilishi va tarmoq tarkibi; - Sanoat va uning tarmoqlari; - yoqilg‘i energetika-kimyo majmuasi, neft, gaz va ko‘mir sanoati; - elektroenergetika, kimyo, qora va rangli metallurgiya sanoati; - mashinasozlik, avtomobilsozlik sanoatlari; - yog‘ochni qayta ishlash, qurilish materiallari sanoati; - agrosanoat majmuasi; - dehqonchilik va chorvachilik; - O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligining geografik tiplari; - yengil va oziq-ovqat sanoati; - sanoatni hududiy tashkil etish; - transport va uning tarmoqlari geografiyasi; - aholiga xizmat ko‘rsatish, rekreatsiya va turizm.
	4.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - hududiy ishlab chiqarish majmualari; - O‘zbekistonning iqtisodiy geografik rayonlashtirilishi; - Toshkent va Mirzacho‘l iqtisodiy rayonlari; - Farg‘ona va Zarafshon iqtisodiy rayonlari; - Janubiy va Quyi Amudaryo iqtisodiy rayonlari.
V	Jahon ijtimoiy-iqtisodiy geografiyasi	

5.1	5.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - Jahonning siyosiy xaritasi; - jahon mamlakatlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanganligi bo'yicha tasnifi; - mamlakatlarning boshqaruv shakli va davlat tuzilishi.
	5.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - Dunyoning tabiiy resurslari; - mineral resurslar geografiyasi; - tugamaydigan va tiklanadigan tabiiy resurslar geografiyasi; - zamonaviy ekologik muammolar.
	5.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - Jahon aholisining soni, o'sishi va joylashuvi; - jahon aholisining yosh, jinsiy, irqiy va hududiy tarkibi; - jahon aholisining diniy va etnik tarkibi; - jahon mamlakatlarining urbanizatsiyasi.
	5.1.4	<ul style="list-style-type: none"> - Jahon xo'jaligi va xalqaro mehnat taqsimoti; - xalqaro integratsiya jarayonlari; - jahon energetikasi geografiyasi; - jahon metallurgiya, kimyo, mashinasozlik va yengil sanoatlari geografiyasi; - jahon dehqonchiligi, chorvachiligi va baliqchiligi; - jahon transporti va xalqaro savdo aloqalari geografiyasi.
	5.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - Yevropa mamlakatlari, tabiiy sharoiti va resurslari, aholisi va iqtisodiyoti; - Germaniya Federativ Respublikasi; - Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya Birlashgan Qirolligi; - Fransiya Respublikasi; - Italiya Respublikasi; - Rossiya Federatsiyasi.

	5.1.6	<ul style="list-style-type: none"> - Osiyo qit'asining geografik o'rni, chegaralari; - Osiyo mamlakatlarining tabiiy sharoiti va resurslari; - aholisi va siyosiy xaritasi; - Qozog'iston va Qirg'iziston Respublikalari; - Tojikiston va Turkmaniston Respublikalari; - Turkiya, Eron, Afg'oniston, Pokiston; - Xitoy, Koreya, Yaponiya mamlakatlari; - Hindiston, Fors qo'ltig'i arab mamlakatlari; - Indoneziya, Malayziya va Singapur.
	5.1.7	<ul style="list-style-type: none"> - Afrika mamlakatlari, xo'jaligi va aholisi; - JAR, Nigeriya va Misr Arab Respublikasi; - AQSH, Kanada, Braziliya va Avstraliya.
VI	Umumiy (amaliy) geografiya	
6.1	6.1.1	<ul style="list-style-type: none"> - geografiya fanlari tizimi; - geografiya fanining tarixi va uning rivojlanishi; - Yer yuzi tabiati rivojlanishining fazoviy omillari; - Yerning ichki tuzilishi va tektonik jarayonlar; - geografik qobiqda sektorlik va kenglik zonalligi; - balandlik mintaqalanishi qonuniyati; - geotizimlar va ularning pog'onasimonligi; - antropogen landshaftlar; - tabiatni muhofaza qilishning geografik asoslari; - tabiiy geografik jarayonlar; - geografik baholash va prognoz va boshqalar.
	6.1.2	<ul style="list-style-type: none"> - dunyo aholisi va zamonaviy demografik vaziyat; - urbanizatsiya va xalqaro migratsiya jarayoni; - jahondagi zamonaviy geosiyosiy vaziyat, davlatlarning integratsion uyushmalari; - insoniyatning global muammolari; - Yevropa subregionlari, Lotin Amerikasi va Karib

		havzasi orol mamlakatlari; - Afrika subregionlari va Okeaniya davlatlari; - Osiyo subregionlari; - O‘zbekistonning geosiyosiy o‘rni va munosabatlari; - O‘zbekistonning geokologik muammolari va hokazo.
VII	Umum geografik qonuniyatlar, geografiya nazariyasi asosida masala, misol va topshiriqlar	
7.1	7.1.1	- yo‘nalish azimuti va masofani aniqlash; - masshtab va uning turlarini aniqlash; - balandlikka ko‘tarilgan sari ufq chegarasining kengayishi; - ko‘z bilan chamalab masofani aniqlash; - topografik shartli belgilar; - geografik koordinatalar, daraja to‘ri yordamida masofalarni aniqlash; - Yerning ichki qismidagi tog‘ jinslarining haroratini aniqlash; - okean dengiz va ko‘llarning chuqurligini aniqlash; - okean suvining sho‘rligi va haroratini aniqlash; - daryolarning nishabligi, suv sarfi va daryo tarmoqlari zichligini aniqlash; - havo haroratini aniqlash; - atmosfera bosimi va undagi tafovutlarni aniqlash; - shamollarning yo‘nalishi va kuchini aniqlash, “shamollar guli”; - havo namligi va namlanish koeffitsiyentini aniqlash; - yog‘in miqdorini aniqlash; - nuqtalar orasidagi vaqt farqini aniqlash, soat mintaqalari; - yilning turli vaqtlarida Quyoshning ufqdan

		balandligini aniqlash va hokazo
	7.1.2	- aholining tugʻilish, oʻlim va tabiiy koʻpayish koʻrsatkichlarini aniqlash; - aholining mexanik koʻpayish koʻrsatkichlarini aniqlash; - avtomobil va temir yoʻllar zichligini aniqlash; - hududlarning ixtisoslashganlik koeffitsiyentini hisoblash va hokazo.
VIII	Geografiya fani mazmunini oʻzida ifodalovchi xarita, rasm, jadval, grafik, diagramma, sxemalar	
8.1	8.1.1	Geografiya fani mazmuniga doir xarita va xarita-sxema, jadval, diagramma, grafik va rasmlar bilan ishlash.

VIII. Geografiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlarning attestatsiya test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test sinovi bir xil baholash mezonlariga koʻra baholanadi.

- g) agar belgilangan javob toʻgʻri boʻlsa, 2 ball;
- h) agar belgilangan javob notoʻgʻri boʻlsa, 0 ball.

BIOLOGIYA FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning biologiya fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XXVII. Biologiya fanidan bilimlarni baholashning test sinovi turlari

Pedagog kadrlarning biologiya fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi pedagogning umumiy tayyorgarligini baholashdan iborat. Bu qismga doir topshiriqlar pedagog mutaxassislarni egallashi lozim bo'lgan bilim, oliy ta'lim muassasasida muvaffaqiyatli o'quvchilar tayyorlashni davom ettirish uchun zarur va yetarli bo'ladigan biologiya fanidan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi.

XXVIII. Biologiya fanidan bilimlarni baholashda test sinovida qamrab olgan biologiya fanining mazmun sohalari

Biologiya fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari biologiya kursining 5-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **biologiyaning** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

- 9.** Biologiya hayot haqidagi fan. Tiriklikning xilma-xilligi
- 10.** Tiriklikning molekula va hujayra darajasi
- 11.** Organ, organlar sistemasi va organizm
- 12.** Hayotning tur va populyatsiya darajasi umumiy qonuniyatlari
- 13.** Hayotning ekosistema va biosfera darajasi umumiy qonuniyatlari
- 14.** Umumbiologik qonuniyatlar asosida masala, misol va topshiriqlar

***Eslatma 1:** biologiya fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular biologiya fanining amaldagi o'quv dasturidan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Biologiya fanidan test sinovi asosida pedagoglarni bilimini baholashning tayyorgarlik talablari

Biologiya fanidan pedagog kadrlarning bilimlarini baholash uchun test sinovi topshiriqlari asosida fan bo'yicha tayyorgarlikka qo'yiladigan **talablar** baholanadi:

1. Biologiya fanining rivojlanish tarixi, biologiyani o'rganish metodlari, biologiya fani tarmoqlari, hayot va tiriklikning mohiyati, tiriklikning tuzilish darajalari; o'simliklar va hayvonlar sistematikasidagi asosiy taksonomik birliklarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llashga doir topshiriqlarni bajara olish.

2. Tirik organizmlarning kimyoviy tarkibini bilish, biogen elementlar va kimyoviy birikmalarni farqlay olish, biomolekulalar, hujayra tuzilishi va hujayra organoidlari tuzilishi va funksiyalari; hujayrada moddalar almashinuvi, plastik almashinuv va energiya almashinuvi qonuniyatlarini bilishi, tushunishi, bilimlarni qo'llashi, tahlil qilishi.

3. Tirik organizmlarning oziqlanishi: avtotrof va geterotrof oziqlanish, aerob va anaerob nafas olish; tirik organizmlarda ayirish, qon aylanish, ovqat hazm qilish, tayanch – harakatlanish, nerv, endokrin sistemalarining tuzilishi; tirik organizmlarda koordinatsiya va o'z-o'zini boshqarish, hayvonlarda nerv sistemalari tiplari, reflekslar, tormozlanish turlari; organizmlarning ko'payish turlari, tirik organizmlarning individual rivojlanishi; organizmning ichki muhiti: to'qima suyuqligi, qon va limfaning tarkibi va vazifalari; analizatorlar va ularning turlari, faoliyati; Mendel va Morgan qonunlari, allel va noallel genlarning o'zaro ta'sir turlari; odam genetikasining vazifalari, tadqiqot usullari; biotexnologiya va seleksiyaning asosiy qonuniyatlarini bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llash, masala va topshiriqlarni bajara olish.

4. Populyatsiya va tur tushunchasi, tur mezonlari, populyatsiyalarning demografik ko'rsatkichlari haqida ma'lumotlarni bilish, taqqoslash va izohlash. Mikroevolyutsiya qonuniyatlari, evolyutsiyani harakatlantiruvchi kuchlari: yashash uchun kurash va tabiiy tanlanishni bilish, farqlash, taqqoslash. Hayvonot va o'simliklar dunyosidagi moslanishlar, turlarning paydo bo'lishiga doir qoida, atamalarni bilish, qo'llash, taqqoslash. Makroevolyutsiyaning fan dalillari, evolyutsion o'zgarishlarning tiplari va yo'nalishlarini tushunish, farqlash, o'zaro taqqoslash.

5. Biogeotsenoz — tirik tabiatning muhim funksional tuzilish birligi ekanligi, biogeotsenozning tarkibiy qismi, oziq zanjiri va to'rlarining, ekologik piramidaning xillari va tarkibiy qismlari, tirik organizmlarning yashash muhitlari, ekologik omillarning organizmlarga kompleks ta'siri, antropogen omillar, biosfera darajasining xususiyatlari, moddalar va energiya almashinuviga doir jarayonlarni bilish, farqlay olish, taqqoslash, tahlil qilish, klassifikatsiyalash, modellashtirish, izohlash, amalda qo'llash, masala va topshiriqlarni bajara olish.

6. Hujayraning kimyoviy tarkibi, modda va energiya almashinuvi, gametogenez bosqichlari, hujayra sikli, Mendel va Morgan qonunlari, allel va noallel genlarning o'zaro ta'siri, ekologik piramida qoidasiga doir masalalar yechish. Rasm, jadval, grafik, diagramma, sxemalar asosida o'quvchining bilim, ko'nikma va malakalarini tekshirish.

***Eslatma 2:** Bu talablar umumiy holda berilib, ular biologiya fanining amaldagi davlat ta'lim standartlari talablaridan kelib chiqib, ular yanada aniqlashtirildi, bilim, ko'nikma va kompetensiyalarga doir aniqroq talablarga bo'lindi hamda kodifikatorda keltirildi.*

IV. Biologiya fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi aqliy faoliyat turlari baholanadi

Kognitiv daraja	Konstrukt	Topshiriq	Ball
-----------------	-----------	-----------	------

			soni	
I	Biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni bilish.	Biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni biladi, taniydi, nomini, qismlarini ayta oladi, takrorlaydi, ko'rsata oladi.	10	2
II	Biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni tushunish	Biologik obyekt, hodisa, jarayonlar mohiyatini va ahamiyatini sharhlaydi, talqin qiladi, tushuntira oladi, misollar keltira oladi, tavsiflaydi.	15	2
III	Biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni ifoda etuvchi atama, qonun, metodlarni qo'llash va tahlil qilish.	Biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni ifoda etuvchi atamalar, qonunlar, metodlarni qo'llaydi. Biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni tarkibiy qismlarga, toifalarga, guruhlariga ajratadi, qismlar orasidagi munosabatlarni, umumiy qonuniyatlarni aniqlaydi, xususiyan umumiyga, umumiydan xususiya va murakkabdan oddiyga yo'nalishida tahlil qila oladi.	15	2

V. Biologiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari.

Biologiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo'lishi mumkin:

- Y1 – bitta to'g'ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig'i
- Y2 – bir nechta to'g'ri javobga ega muqobil javobli yopiq test topshirig'i
- Y3 – moslashtirishni talab qiladigan yopiq test topshirig'i
- Y4 – dixotom ("to'g'ri – noto'g'ri" shaklidagi) yopiq test topshirig'i

3-eslatma: Test sinovi topshiriqlari bir nechta test turlarini o'z ichiga olgan yaxlit mazmunli kompleks testlar ko'rinishida ham tuzilishi mumkin. Bu holdagi kompleks test topshirig'i uning tarkibidagi test turlari bo'yicha alohida-alohida baholanadi.

4-eslatma: Ba'zi test turlari "texnik sharoitlar" sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

VI. Biologiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Mazmun sohasi	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daqqa)	Kognitiv darajasi	Ball
1	Biologiya hayot haqidagi fan. Tiriklikning xilma-xilligi	I	4	1	Y1	I	2	I	2
				2	Y2	I	2	I	2
				3	Y3	I, II	2	II	2
				4	Y4	I, II	2	II	2
2	Tiriklikning molekula va hujayra darajasi	II	6	5	Y1	I	2	I	2
				6	Y1	I, II	2	II	2
				7	Y2	I, II, III	3	III	2
				8	Y2	I	2	I	2
				9	Y3	I, II, III	3	III	2
				10	Y4	I, II	2	II	2
3	Organ, organlar sistemasi va organizm	III	16	11	Y1	I	2	I	2
				12	Y3	I, II	2	II	2
				13	Y3	I, II, III	2	III	2
				14	Y2	I	2	I	2
				15	Y3	I, II, III	3	III	2
				16	Y1	I	2	II	2
				17	Y2	I, II, III	2	III	2
				18	Y1	I, II	2	II	2
				19	Y2	I, II, III	2	III	2

				20	Y2	I, II, III	2	III	2
				21	Y2	I, II	2	II	2
				22	Y2	I, II, III	2	III	2
				23	Y1	I	2	I	2
				24	Y2	I, II	2	II	2
				25	Y3	I, II, III	3	III	2
				26	Y4	I, II, III	2	III	2
4	Hayotning tur va populyatsiya darajasi umumiy qonuniyatlari	IV	5	27	Y2	I	2	I	2
				28	Y2	I, II	2	II	2
				29	Y1	I	2	I	2
				30	Y4	I, II	2	II	2
				31	Y3	I, II, III	3	III	2
5	Hayotning ekosistema va biosfera darajasi umumiy qonuniyatlari	V	4	32	Y1	I	2	I	2
				33	Y1	I, II	2	II	2
				34	Y2	I, II, III	2	III	2
				35	Y4	I, II	2	II	2
6	Umumbiol ogik qonuniyatlari asosida masala, misol va topshiriqlar	VI	5	36	Y2	I, II	3	II	2
				37	Y2	I, II	3	II	2
				38	Y3	I, II, III	3	III	2
				39	Y3	I, II, III	3	III	2
				40	Y3	I, II, III	3	III	2
	Jami:		40		Y1-10 Y2-	Bilish-40 Tushuni	90	I daraja- 10 II daraja- 15	40x2=80 80

					15	sh -30		III daraja-15	
					Y3-10	Qo‘llash va tahlil qilish-15			
					Y4-5				

Test turi	1-daraja	2-daraja	3-daraja	Jami:
Y1	6	4		10
Y2	4	5	6	15
Y3		2	8	10
Y4		4	1	5
Jami:	10	15	15	40

5-eslatma: Test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asoslangan tahlildan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.

Biologiya fanidan test topshiriqlari o‘rta ta’lim biologiya o‘quv kursining asosiy elementlarining o‘zlashtirilganligi, pedagog kadrlarda ilmiy dunyoqarash va fanga doir kompetensiyalarning shakllanganligini nazorat qiladi.

Birinchi murakkablik darajasidagi topshiriqlar asosiy biologik obyektlar hodisa va jarayonlar, tirik organizmlarning asosiy xususiyatlari, asosiy biologik qonuniyatlar va nazariyalarni bilish, tushunish va bilimlarni tanish vaziyatlarda qo‘llashni nazorat qiladi.

Ikkinchi murakkablik darajasidagi topshiriqlar biologik obyekt, hodisa, jarayonlarni farqlash va klassifikatsiyalash, biologik obyekt, hodisa va jarayonlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash, biologik hodisalar va jarayonlarning umumiy va xususiy jihatlarini farqlay olishni nazorat qiladi.

Uchinchi murakkablik darajasidagi topshiriqlar biologik bilimlarni mustaqil qo‘llay olish, biologik hodisa va jarayonlarni tahlil qilish asosida o‘z fikrini bildiray olish, o‘zlashtirilgan bilimlarini o‘zgargan yangi vaziyatlarda qo‘llash, sabab-oqibat munosabatlarini o‘rnatish, xulosa chiqarish, murakkab biologik masalalarni yecha olish, biologik hodisa va jarayonlarni baholash va bashoratlar qobiliyatini nazorat qiladi.

VII. Biologiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi bo‘yicha qiyosiy ko‘rsatkichlari

№	Test sinovi	Qamrab olingan mazmun sohalari	Topshiriqlar soni	Ajratilgan vaqt	Ajratilgan ballar	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
I	Bo'lajak mutaxassislik ka oid biologiya fanidan tayyorgarlikni baholash.	I – VI	40	90	80	I daraja – 10 II daraja – 15 III daraja – 15	I — 40 II — 30 III — 15

VIII. Biologiya fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori

Biologiya fanidan bilimlarni baholashning test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun biologiya fani sohalarining mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari pedagog kadrlariga qo'yiladigan Davlat ta'lim standartlari talablari va biologiya fani o'quv dasturi mazmuni asosida shakllantiriladi.

Biologiya fanining barcha mazmun sohalari uchun talablarning kodifikatori ta'lim muassasalari pedagog kadrlarining shu soha bo'yicha tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan asosiy talablarni o'z ichiga oladi.

Jadvalning birinchi ustunida biologiya fani mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan mazmun elementi kodi va uchinchi ustunda pedagog kadrlar test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Mazmun sohasi nomi va kodi	Element kodi	Pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I	Biologiya hayot haqidagi fan. Tiriklikning xilma-xilligi	
1.1	1.1.1	Biologiya fanining rivojlanish tarixi; biologiya fanining o'rganish usullari: kuzatish, taqqoslash, tarixiy, eksperimental, modellashtirish; biologiya fani tarmoqlari. Tiriklikning tuzilish darajalari.
	1.1.2	Tirik organizmlarning xilma-xilligi umumiy xususiyatlari: viruslar; prokariotlar; zamburug'lar; lishayniklar; suvo'tlar;
	1.1.3	Tirik organizmlarning xilma-xilligi umumiy

		xususiyatlari: sporali o'simliklar; ochiq urug'li o'simliklar; yopiq urug'li o'simliklar; ikki urug' pallali va bir urug' pallali o'simliklar;
	1.1.4	Tirik organizmlarning xilma-xilligi umumiy xususiyatlari: umurtqali va umurtqasiz hayvonlar
	1.1.5	Tiriklikning xilma-xilligi yuzasidan umumlashtiruvchi topshiriq
II	Tiriklikning molekula va hujayra darajasi	
2.1	2.1.1	Hujayraning kimyoviy tarkibi: suv va mineral tuzlar; organik moddalar;
	2.1.2	Prokariot va eukariot hujayraning tuzilishi. Bakteriya, o'simlik, hayvon, zamburug'larning hujayraviy tuzilishi va ularning qiyosiy xarakteristikasi. Hujayra evolyutsiyasi.
	2.1.3	Modda va energiya almashinuvi. Plastik va energetik almashinuv, ularning o'zaro bog'liqligi. Energetik almashinuv bosqichlari. Achish va nafas olish. Fotosintez va uning kosmik ahamiyati. Fotosintez bosqichlari. Fotosintez yorug'lik va qorong'ilik bosqichi reaksiyalari, ularning o'zaro bog'liqligi. Xemosintez. Xemosintezlovchi bakteriyalarning ahamiyati. Gen, genetik kod va uning xususiyatlari. Matritsali sintez. Oqsil va nuklein kislotalar sintezi.
	2.1.4	Hujayrada irsiy axborotning saqlanishi va hujayra sikli: mitoz va meyoza.
	2.1.5	Tiriklikning molekula va hujayra darajasi yuzasidan umumlashtiruvchi topshiriq
III	Organ, organlar sistemasi va organizm	
3.1	3.1.1	O'simlik va hayvon to'qimalari: to'qimalarning xilma – xilligi va tuzilishi.
	3.1.2	Gulli o'simliklarning vegetativ va generativ organlari
	3.1.3	Organizm faoliyatini nerv yo'li bilan boshqarilishi: orqa va bosh miyaning tuzilishi va funksiyasi; vegetativ nerv sistemasi; oliy nerv faoliyati; koordinatsiya va o'z-o'zini boshqarish; hayvonlarda nerv sistemalari tiplari; shartsiz va shartli reflekslar; tormozlanish; o'simliklarning harakat reaksiyalari: taksis, tropizm, nastiya
	3.1.4	Organizm faoliyatini gumoral yo'li bilan boshqarilishi: tashqi, ichki sekretiya bezlari
	3.1.5	Organizmlarning oziqlanishi, nafas olishi, ayirishi: organizmlarning oziqlanishi; avtotrof va geterotrof oziqlanish; hayvonlarning ovqat hazm qilish organlari;

		odamning ovqat hazm qilish organlari; nafas olish turlari: anaerob va aerob nafas olishi; o'simliklarning va hayvonlarning nafas olishi; o'simliklarda ayirishning xususiyatlari; umurtqasiz va umurtqali hayvonlarning ayirish sistemalari tuzilishi
	3.1.6	Moddalar transporti: organizmning ichki muhiti: to'qima suyuqligi, qon va limfa; umurtqasiz va umurtqali hayvonlarning qon aylanish sistemalari tuzilishi; odamning qon aylanish sistemasi; katta va kichik qon aylanish doiralari; qon bosimi; tomir urishi; qon oqishi tezligi; limfa aylanishi;
	3.1.7	Organizmlarning tayanch-harakat sistemalari: umurtqasiz va umurtqali hayvonlarning tayanch-harakat sistemasi; odamning tayanch-harakat sistemasi
	3.1.8	Analizatorlar: ko'rish, eshitish, muvozanat, harakat, teri, hid bilish va ta'm bilish analizatorlari.
	3.1.9	Organizmlarning ko'payishi: o'simlik, odam, hayvonlarda gametogenez jarayoni va urug'lanish tiplari. Jinssiz va jinsiy ko'payish.
	3.1.10	Ontogenez – organizmlarning individual rivojlanishi. Ontogenez tiplari. Ontogenez davrlari. Organizmlarning embrional va postembrional rivojlanishi. Rivojlanishning umumiy qonuniyatlari
	3.1.11	Irsiyat qonuniyatlari: monoduragay va diduragay chatishtirish; oraliq irsiylanish; tahliliy chatishtirish; birikkan holda irsiylanish va jins genetikasi; allel bo'lmagan genlarning o'zaro ta'siri; odam genetikasi
	3.1.12	O'zgaruvchanlik qonuniyatlari: fenotipik va genotipik o'zgaruvchanlik; mutatsiya turlari; modifikatsion o'zgaruvchanlikning variatsion qatorini tuzish va grafigini chizish; biotexnologiya va gen muhandisligi; o'simlik va hayvonlar seleksiyasi.
	3.1.13	Seleksiya fanining maqsad va vazifalar. Madaniy o'simliklarning kelib chiqish markazlari. Irsiy o'zgaruvchanlikning gomologik qatorlar qonuni. Seleksiyaning o'rganish metodlari va genetik asoslari. O'simlik, hayvon va mikroorganizmlarning yangi shtamm, nav hamda zotlarini yetishtirish metodlari. Genetik injeneriya. Hujayra irsiyatini o'zgarishiga ta'sir etadigan jarayonlar. Genetik injeneriyada qo'llaniladigan fermentlar. Rekombinant DNK olish. Gen injeneriyasi asosida o'simlik va hayvonlar irsiyatini o'zgartirish.

	3.1.14	Asosiy taksonomik birliklar. Binar nomenklatura.
	3.1.15	Organ, organlar sistemasi va organizm darajasi yuzasidan umumlashtiruvchi topshiriq
IV	Hayotning tur va populyatsiya darajasi umumiy qonuniyatlar	
4.1	4.1.1	Mikroevolyutsiya qonuniyatlari: populyatsiya va tur tushunchasi; tur mezonlari; turning populyatsion strukturasi; mikroevolyutsiya qonuniyatlari; evolyutsiyani harakatlantiruvchi kuchlari; o‘simliklar va hayvonot dunyosidagi moslanishlar; turlarning paydo bo‘lishi.
	4.1.2	Makroevolyutsianing asosiy qonuniyatlari: evolyutsiyani isbotlashda fan dalillari; evolyutsion o‘zgarishlarning tiplari va yo‘nalishlari. Yerda hayot paydo bo‘lishining asosiy bosqichlari.
	4.1.3	Hayotning tur va populyatsiya darajasi umumiy qonuniyatlar yuzasidan umumlashtiruvchi topshiriq
V	Hayotning ekosistema va biosfera darajasi umumiy qonuniyatlari	
5.1	5.1.1	Ekosistema strukturasi: biotsenoz: mikrobiotsenoz, fitotsenoz, zootsenoz; produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar. Ekosistemaning trofik strukturasi: organizmlarning oziq zanjiri orqali bog‘lanishlari. Biogeotsenozlarning barqarorligi va almashinuvi. Tabiiy va sun‘iy ekosistemalar
	5.1.2	Tirik organizmlarning yashash muhitlari. Ekologik omillar
	5.1.3	Biosfera darajasining xususiyatlari. Biosferada moddalar va energiya almashinuvi
	5.1.4	Hayotning ekosistema va biosfera darajasi umumiy qonuniyatlari yuzasidan umumlashtiruvchi topshiriq
VI	Umumbiologik qonuniyatlar asosida masala, misol va topshiriqlar	
6.1	6.1.1	Hujayraning kimyoviy tarkibi; modda va energetik almashinuvi; gametogenez bosqichlari; hujayra sikliga doir masalalar
	6.1.2	Mendel qonunlariga doir masalalar
	6.1.3	Morgan qonunlariga doir masalalar
	6.1.4	Noallel genlarning o‘zaro ta’siriga doir masalalar

	6.1.5	Ekosistemadagi trofik munosabatlarga doir masalalar
--	-------	---

IX. Biologiya fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlarning attestatsiya test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test sinovi bir xil baholash mezonlariga ko‘ra baholanadi.

- a) agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball;
- b) agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball.

**QIRG‘IZ TILI VA ADABIYOTI FANIDAN UMUMIY O‘RTA, O‘RTA
MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA‘LIM
MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST
TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning **qirg‘iz tili va adabiyot** fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo‘llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo‘shimchalar, o‘zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

**XXIX. Qirg‘iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning test sinovi
tartibi**

Pedagog kadrlarning qirg‘iz tili va adabiyot fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

**XXX. Qirg‘iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi
qamrab olgan qirg‘iz tili va adabiyot fanining mazmun sohalari**

Qirg‘iz tili va adabiyot fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o‘rta ta‘lim maktablari qirg‘iz tili va adabiyot kursining 5-11-sinflari materiallari hamda Davlat ta‘lim standartiga mos va turdosh bo‘lgan kitoblar asosida **qirg‘iz tili va adabiyot fanining** quyidagi **mazmun sohalarini** qamrab oladi:

1. Pedagogning qirg‘iz tili fani bo‘yicha **fonetika** bo‘limi yuzasidan fonemalar tasnifi va uslubiyatini tushuna olishi, fonetik o‘zgarishlarni orfoepik qoidalar nuqtai nazaridan tahlil qila olishi, ohang va urg‘uni nutqda qo‘llay olishi;

leksikologiya bo‘limi yuzasidan so‘zlarning ko‘chma ma‘nosi, uslubiy xususiyatlari va atamalarni farqlay olishi, ulardan nutqda to‘g‘ri foydalana olishi, qirg‘iz tili leksikasining rivojlanishi hamda boyishi manbalarini izohlay olishi;

grammatika bo‘limi yuzasidan so‘z turkumlari, undov, modal va taqlid so‘zlar, ularning otlashishi hamda uslubiy xususiyatlarini tushuna olishi va izohlay olishi, so‘z

birikmasi gap va uning grammatik belgilari, dialogik nutq belgilari, gap bo'lagining tiplari, sodda va qo'shma gaplar ma'nodoshligini, sintaktik qurilmalarni, ko'chirma gap, matnning o'ziga xos xususiyatlarini farqlay olishi va muloqotda grammatik hamda sintaktik birliklardan o'rinli foydalana olishi, matn ustida ishlay olishi.

2. Pedagogning **qirg'iz adabiyoti** fani bo'yicha mustaqil o'qish uchun tavsiya etilgan asarlarda tasvirlangan voqea-hodisalar mazmunini tushunishi, asar qahramonlariga munosabat bildiradi olishi;

xalq og'zaki ijodi, mumtoz, zamonaviy va jahon adabiyoti namunalarini (nasriy, she'riy, dramatik asar yoki ulardan olingan parchani) farqlashi va tahlil qila olishi; badiiy tasvir vositalarini farqlay olishi, ularni berilgan matndan topib, tahlilda foydalana olishi; asarning g'oyaviy-badiiy xususiyatini tahlil qila olishi; matn ustida ishlay olishi; she'riy san'at turlari, janr xususiyatlarini ajrata olishi;

***Eslatma 1:** qirg'iz tili va adabiyot fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular qirg'iz tili va adabiyot fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Pedagogning qirg'iz tili va adabiyotga oid kompetensiyalarini baholash

Qirg'iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko'nikma turlari** baholanadi:

12. Bilish

13. Tahlil qilish

14. Qo'llay olish

Qirg'iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari

Qirg'iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo'lishi mumkin:

3. Y1–to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli test
4. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i
3. Y3 – har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri”deb belgilanadigan savoldan iborat test

Eslatma 2: Ba’zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

IV. Qirg‘iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Ajratilgan vaqt (min)	Murakablik darajasi	Ball
1	Fonetikaga oid testlar	2	1	Y1	1.5	1	2
			2	Y1	1.5	2	2
2	Grafika va orfografiyaga oid testlar	2	3	Y1	1.5	2	2
			4	Y1	1.5	3	2
3	Leksikologiyaga oid testlar	2	5	Y1	1.5	1	2
			6	Y3	1.5	2	2
4	Grammatika	13	7	Y1	1.5	1	2
			8	Y3	1.5	3	2
			9	Y1	1.5	2	2
			10	Y1	1.5	2	2
			11	Y1	1.5	2	2
			12	Y2	1.5	3	2
			13	Y1	1.5	2	2
			14	Y1	1.5	2	2
			15	Y1	1.5	2	2

			16	Y1	1.5	3	2
			17	Y1	1.5	2	2
			18	Y2	1.5	3	2
			19	Y1	1.5	2	2
5	Uslubiyat. Nutq madaniyati	3	20	Y1	1.5	2	2
			21	Y1	1.5	1	2
			22	Y3	1.5	2	2
6	Punktuatsiya	2	23	Y1	1.5	1	2
			24	Y1	1.5	1	2
7	Xalq ogʻzaki ijodi	1	25	Y1	1.5	2	2
8	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot	1	26	Y1	1.5	2	2
10	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrning I choragidagi adabiyot	2	27	Y1	1.5	2	2
			28	Y1	1.5	3	2
11	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrning II yarmidagi adabiyot	2	29	Y1	1.5	1	2
			30	Y1	1.5	2	2
12	Jadid adabiyoti	1	31	Y1	1.5	2	2
13	XX asr adabiyoti	3	32	Y1	1.5	1	2

			33	Y1	1.5	2	2
			34	Y2	1.5	3	2
14	Mustaqillik davri adabiyoti	1	35	Y1	1.5	2	2
15	Adabiyot nazariyasi	2	36	Y1	1.5	2	2
			37	Y3	1.5	2	2
16	Jahon adabiyoti	1	38	Y1	1.5	2	2
17	Matn ustida ishlash	3	39	Y1	1.5	2	2
			40	Y3	1.5	1	2
		40		Y1 – 32 Y2 – 3 Y3 – 5	1.5*40 =60	1 – 8 2 – 24 3 – 8	40*2=80

Eslatma 3: Test sinovning yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

V. Qirg'iz tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori

Qirg'iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun qirg'iz tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'qituvchilariga qo'yiladigan qirg'iz tili va adabiyot fani o'quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Qirg'iz tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan qirg'iz tili va adabiyot fani dasturida ko'zda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida qirg‘iz tili va adabiyot fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular ro‘yxati
I	Qirg‘iz tili
101	Til haqida ma’lumot. Fonetika.
102	Grafika. Orfografiya
103	Leksikologiya
104	Morfologiya (So‘z tarkibi. So‘z yasalishi)
105	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Ot, sifat)
106	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Son, ravish, olmosh)
107	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Fe’l)
108	Morfologiya (Yordamchi so‘z turkumlari va alohida olingan so‘zlar)
109	Sintaksis (Teng va tobe bog‘lanish. So‘z birikmasi sintaksisi)
110	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap bo‘laklari)
111	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan bo‘laklar, ajratilgan bo‘lak)
112	Sintaksis (Qo‘shma gaplar sintaksisi)
113	Uslubiyat. Nutq madaniyati.
114	Punktuatsiya
II	Adabiyot
201	Xalq og‘zaki ijodi
202	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot
203	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrning I choragidagi adabiyot

204	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrning II yarmidagi adabiyot
205	Jadid adabiyoti
206	XX asr adabiyoti.
207	Mustaqillik davri adabiyoti
208	Adabiyot nazariyasi.
209	Jahon adabiyoti
115	Matn ustida ishlash

VI. Qirg‘iz tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarini baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko‘ra baholanadi.

1. To‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli testni baholash mezoni:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

2. Moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

3. Har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

Qirg‘iz tili va adabiyot

№	Pa ra gra f	Pu nkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi			Ko‘nikma turlari	Tes t turi	Ajratilgan vaqt (minut)
				1	2	3			
1	1	01	Til haqida ma’lumot. Fonetika.	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
2	1	02	Grafika. Orfografiya		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
3	1	03	Leksikologiya	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
4	1	04	Morfologiya (So‘z tarkibi. So‘z yasalishi)	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
5	1	05	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Ot, sifat)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
6	1	06	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Son, ravish, olmosh)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
7	1	07	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Fe’l)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya		1		Bilish, tahlil	Y1	1,5

			(Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar)				qilish, olish	qoʻllay		
9	1	09	Sintaksis (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi)		1		Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari)		1	1	Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1 Y2	1,5
11	1	11	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak)		1	1	Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1	1,5
12	1	12	Sintaksis (Qoʻshma gaplar sintaksisi)		1		Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1	1,5
13	1	13	Uslubiyat. Nutq madaniyati.	2	1		Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1 Y3	1,5
14	1	14	Punktuatsiya		1		Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1	1,5
15	2	01	Xalq ogʻzaki ijodi		1		Bilish, qilish, olish	tahlil qoʻllay	Y1	1,5

16	2	02	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
17	2	03	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrning I-choragidagi adabiyot		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
18	2	04	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrning II yarmidagi adabiyot	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
19	2	05	Jadid adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
20	2	06	XX asr adabiyoti.	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y2	1,5
21	2	07	Mustaqillik davri adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
22	2	08	Adabiyot nazariyasi.		2		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5
23	2	09	Jahon adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5

24	1	15	Matn ustida ishlash	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5
			Jami:	8	24	8			60

Eslatma 4: Har bir test topshirig'ini bajarish uchun 1,5 minut vaqt ajratiladi.

Test sinovlariga tayyorgarlik ko'rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

I. Ona tili

- I.1. Qirg'iz tili (5- sinf) M.Temirova va b. "O'zbekiston" nashriyoti. 2020
- I.2. Qirg'iz tili (6- sinf). S. Usonaliyev va b. "O'zbekiston" NMIU, 2017
- I.3. Qirg'iz tili (7- sinf). V.Musayeva va b. "Sharq" nashriyoti, 2017
- I.4. Qirg'iz tili (8- sinf). B.Omuraliyev, Sh.Urinbayeva. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- I.5. Qirg'iz tili (9- sinf). B. Omuraliyev. A.Yunusaliyeva. "O'zbekiston", 2019
- I.6. Qirg'iz tili (10- sinf). M.Temirova va b. "O'zbekiston" nashriyoti. 2017
- I.7. Qirg'iz tili (11- sinf). M.Temirova va b. "O'zbekiston" nashriyoti. 2017

II. Adabiyot

- II.1. Adabiyot (5- sinf) G.Yeraliyeva va b. "O'ZBEKISTON", 2020
- II.2. Adabiyot (6- sinf) B.Alimov. A.Toychubayeva, "Sharq", 2017
- II.3. Adabiyot (7- sinf) B.Alimov va b. "Sharq", 2017
- II.4. Adabiyot (8- sinf) S.Musayev va b. O'zbekiston», 2019
- II.5. Adabiyot (9- sinf) M.Parpiyev. B.Alimov. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.6. Adabiyot (10- sinf) M.Temirova va b. "O'zbekiston" nashriyoti. 2017
- II.7. Adabiyot (11- sinf) M.Temirova va b. "O'zbekiston" nashriyoti. 2017

III. Qo'shimcha adabiyotlar (To'liq o'qib chiqiladi)

- III. 1. Chingiz Aytmatov. "Atadan qalg'an tuyaq" (hikoya) (5-sinf)
- III. 2. Aali Toqombayev. "Kuunun siri" (hikoya) (6-sinf)

III. 3. Kengesh Jusupov. “Ir sabindag‘i omur” (Qissa) (7-sinf)

III. 4. Tugolbay Sidiqbekov. “Ko‘k asaba” (8-sinf)

III. 5. Jusup Turusbekov “Qirg‘izdar” (9-sinf)

III. 6. Aman Saspayev “Angemeler” (10-sinf)

III. 7. Sovetbek Bayg‘aziyev “Inime qat” (11-sinf)

**TOJIK TILI VA ADABIYOTDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS,
KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM
MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST
TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning tojik tili va adabiyot fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XXXI. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

XXXII. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan tojik tili va adabiyot fanining mazmun sohalari

Tojik tili va adabiyot fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari tojik tili va adabiyot kursining 5-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **tojik tili va adabiyot fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

1. Pedagogning tojik tili fani bo'yicha **fonetika** bo'limi yuzasidan fonemalar tasnifi va uslubiyatini tushuna olishi, fonetik o'zgarishlarni orfoepik qoidalar nuqtai nazaridan tahlil qila olishi, ohang va urg'uni nutqda qo'llay olishi;

leksikologiya bo'limi yuzasidan so'zlarning ko'chma ma'nosi, uslubiy xususiyatlari va atamalarni farqlay olishi, ulardan nutqda to'g'ri foydalana olishi, tojik tili leksikasining rivojlanishi hamda boyishi manbalarini izohlay olishi;

grammatika bo'limi yuzasidan so'z turkumlari, undov, modal va taqlid so'zlar, ularning otlashishi hamda uslubiy xususiyatlarini tushuna olishi va izohlay olishi, so'z birikmasi gap va uning grammatik belgilari, dialogik nutq belgilari, gap bo'lagining

tiplari, sodda va qo'shma gaplar ma'nodoshligini, sintaktik qurilmalarni, ko'chirma gap, matnning o'ziga xos xususiyatlarini farqlay olishi va muloqotda grammatik hamda sintaktik birliklardan o'rinli foydalana olishi, matn ustida ishlay olishi.

2. Pedagogning **adabiyot** fani bo'yicha mustaqil o'qish uchun tavsiya etilgan asarlarda tasvirlangan voqea-hodisalar mazmunini tushunishi, asar qahramonlariga munosabat bildirishi;

xalq og'zaki ijodi, mumtoz, zamonaviy va jahon adabiyoti namunalarini (nasriy, she'riy, dramatik asar yoki ulardan olingan parchani) farqlashi va tahlil qila olishi; badiiy tasvir vositalarini farqlay olishi, ularni berilgan matndan topib, tahlilda foydalana olishi; asarning g'oyaviy-badiiy xususiyatini tahlil qila olishi; matn ustida ishlay olishi; she'riy san'at turlari, janr xususiyatlarini ajrata olishi;

***Eslatma 1:** tojik tili va adabiyot fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular tojik tili va adabiyot fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

XXXIII. Pedagogning tojik tili va adabiyotga oid kompetensiyalarini baholash

Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko'nikma turlari** baholanadi:

15. Bilish

16. Tahlil qilish

17. Qoʻllay olish

Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test topshiriqlari quyidagi test turlaridan iborat boʻlishi mumkin:

5. Y1—toʻrtta javob variantli, bitta toʻgʻri javobli test .
6. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirigʻi.
7. Y3 – har bir “toʻgʻri”, “notoʻgʻri” deb belgilanadigan savoldan iborat test.

***Eslatma 2:** Baʼzi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

XXXIV. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Tops hiriqlar	Testlar turi	Ajrati lgan vaqt	Murakkablik darajasi	Ball
----------	-------------------------------	----------------------	---------------------	-------------------------	-----------------------------	-------------

		soni			(min)		
1	Fonetikaga oid testlar	2	1	Y1	1.5	1	2
			2	Y1	1.5	2	2
2	Grafika va orfografiyaga oid testlar	2	3	Y1	1.5	2	2
			4	Y1	1.5	3	2
3	Leksikologiyaga oid testlar	2	5	Y1	1.5	1	2
			6	Y3	1.5	2	2
4	Grammatika	13	7	Y1	1.5	1	2
			8	Y3	1.5	3	2
			9	Y1	1.5	2	2
			10	Y1	1.5	2	2
			11	Y1	1.5	2	2
			12	Y2	1.5	3	2
			13	Y1	1.5	2	2
			14	Y1	1.5	2	2
			15	Y1	1.5	2	2
			16	Y1	1.5	3	2
			17	Y1	1.5	2	2
			18	Y2	1.5	3	2
5	Uslubiyat. Nutq madaniyati	3	20	Y1	1.5	2	2
			21	Y1	1.5	1	2
			22	Y3	1.5	2	2
6	Punktuatsiya	2	23	Y1	1.5	1	2
			24	Y1	1.5	1	2
7	Xalq ogʻzaki ijodi	1	25	Y1	1.5	2	2
8	Qadimgi davrlardan	1	26	Y1	1.5	2	2

	boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot (Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)						
10	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)	2	27	Y1	1.5	2	2
			28	Y1	1.5	3	2
11	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)	2	29	Y1	1.5	1	2
			30	Y1	1.5	2	2
12	Jadid adabiyoti	1	31	Y1	1.5	2	2
13	XX asr adabiyoti	3	32	Y1	1.5	1	2
			33	Y1	1.5	2	2
			34	Y2	1.5	3	2
14	Mustaqillik davri adabiyoti	1	35	Y1	1.5	2	2
15	Adabiyot nazariyasi	2	36	Y1	1.5	2	2
			37	Y3	1.5	2	2

16	Jahon adabiyoti	1	38	Y1	1.5	2	2
17	Matn ustida ishlash	2	39	Y1	1.5	2	2
			40	Y3	1.5	1	2
		40		Y1 – 32	1.5*4	1 – 8	40*2= 80
				Y2 – 3	0=60	2 – 24	
				Y3 – 5		3 – 8	

***Eslatma 3:** Test sinovning yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi) ko‘rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.*

XXXV. Tojik tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori

Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun tojik tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o‘rta ta’lim muassasalari o‘qituvchilariga qo‘yiladigan tojik tili va adabiyot fani o‘quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Tojik tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim maktablarida oʻqitiladigan tojik tili va adabiyot fani dasturida koʻzda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida tojik tili va adabiyot fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular roʻyxati
I	Tojik tili
101	Til haqida maʼlumot. Fonetika.
102	Grafika. Orfografiya
103	Leksikologiya
104	Morfologiya (Soʻz tarkibi. Soʻz yasalishi)
105	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Ot, sifat)
106	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Son, ravish, olmosh)
107	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Feʼl)
108	Morfologiya (Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar)
109	Sintaksis (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi)
110	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari)
111	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak)
112	Sintaksis (Qoʻshma gaplar sintaksisi)
113	Uslubiyat. Nutq madaniyati.
114	Punktuatsiya
II	Adabiyot
201	Xalq ogʻzaki ijodi
202	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot

	(Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)
203	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)
204	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)
205	Jadid adabiyoti
206	XX asr adabiyoti.
207	Mustaqillik davri adabiyoti
208	Adabiyot nazariyasi.
209	Jahon adabiyoti
115	Matn ustida ishlash

VI. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi **topshiriqlarini baholash mezonlari**

Har bir test bir xil baholash mezonlariga koʻra baholanadi.

4. Toʻrtta javob variantli, bitta toʻgʻri javobli testni baholash mezoni:

Agar belgilangan javob toʻgʻri boʻlsa, 2 ball

Agar belgilangan javob notoʻgʻri boʻlsa, 0 ball

5. Moslashtirishni talab qiladigan test topshirigʻi:

Agar belgilangan javob toʻgʻri boʻlsa, 2 ball

Agar belgilangan javob notoʻgʻri boʻlsa, 0 ball

6. Har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

Tojik tili va adabiyot

№	Para graf	Punkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi			Ko‘nikma turlari	Test turi	Ajratilgan vaqt (minut)
				1	2	3			
1	1	01	Til haqida ma’lumot. Fonetika.	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
2	1	02	Grafika. Orfografiya		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
3	1	03	Leksikologiya	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
4	1	04	Morfologiya (So‘z tarkibi. So‘z yasalishi)	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5

5	1	05	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Ot, sifat)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
6	1	06	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Son, ravish, olmosh)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
7	1	07	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Feʼl)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya (Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
9	1	09	Sintaksis (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5

11	1	11	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan bo‘laklar, ajratilgan bo‘lak)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
12	1	12	Sintaksis (Qo‘shma gaplar sintaksisi)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
13	1	13	Uslubiyat. Nutq madaniyati.	2	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
14	1	14	Punktuatsiya		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
15	2	01	Xalq og‘zaki ijodi		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
16	2	02	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Eng qadimgi		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5

			davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)						
17	2	03	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
18	2	04	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)	1	1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
19	2	05	Jadid adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
20	2	06	XX asr adabiyoti.	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
21	2	07	Mustaqillik davri adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish,	Y1	1,5

							qo‘llay olish		
22	2	08	Adabiyot nazariyasi.		2		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
23	2	09	Jahon adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
24	1	15	Matn ustida ishlash	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
			JAMI	8	24	8			60

Eslatma 4: Har bir test topshirig‘ini bajarish uchun 1,5 minut vaqt ajratiladi.

Test sinovlariga tayyorgarlik ko‘rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

IV. Ona tili

I.1. Tojik tili (5- sinf) Tavakkal Choriev “ O‘zbekiston” nashriyoti. 2019

I.2. Tojik tili (6- sinf). N. Mahmudov va b. “Tasvir” NU, 2017

I.3. Tojik tili (7- sinf). Amon Voxidov va b. “SNARQ” nasnriyoti, 2017

I.4. Tojik tili (8- sinf). T.Choriev va b. Cho‘lpon nomidagi NMIU, 2018

I.5. Tojik tili (9- sinf). M. Kabirov va b. “O‘zbekiston”, 2019

I.6. Tojik tili (10- sinf). M. Kabirov va b. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2018

I.7. Tojik tili (11- sinf). M. Kabirov va b. Cho‘lpon nomidagi NMIU, 2018

V. Adabiyot

II.1. Adabiyot (5- sinf) A.Qamarov va b. “Sharq”, 2020

II.2. Adabiyot (6- sinf, 1- qism) S.Sag‘diev va b. , “Sharq”, 2017

II.3. Adabiyot (7- sinf) Z. Fayzulloeva va b. « O‘zbekiston», 2017

II.4. Adabiyot (8- sinf) A. Qamarov va b. O‘zbekiston», , 2019

II.5. Adabiyot (9- sinf). J.Hamroev “O‘zbekiston” NMIU, 2019

II.6. Adabiyot (10- sinf,) S.Sag‘diev va b. Cho‘lpon nomidagi NMIU .2017

II.7. Adabiyot (11- sinf,) J.Hamroev va b, Cho‘lpon nomidagi NMIU. 2018

VI. Qo‘shimcha adabiyotlar (To‘liq o‘qib chiqiladi)

III.1. Sadriddin Ayni. “Maktabi ko‘hna” (5- sinf)

III.2. Fazliddin Muhammadiev. “Ro‘zi dafni Usto Oqil” (hikoya) (6- sinf)

III.3. Ubaydi Zokoni. “Mushu gurba” (Qissa) (7- sinf)

III.4. Abdurahmon Jomi. “Bahoriston” (8- sinf)

III.5. Mirzo Tursunzoda “Qissai Hinduston” (9- sinf)

III.6. U.Kaykovus “ Qobusnoma” (10- sinf)

III.7. S. Ulugzoda. “Firdavsi” (Roman) 11- sinf)

**RUS TILI VA ADABIYOTDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS,
KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM
MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST
TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning rus tili va adabiyot fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobeatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XXXVI. Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning rus tili va adabiyot fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

XXXVII. Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan rus tili va adabiyot fanining mazmun sohalari

Rus tili va adabiyot fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari rus tili va adabiyot kursining 5-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **rus tili va adabiyot fanining** quyidagi **mazmun sohalarini** qamrab oladi:

1. Pedagogning rus tili fani bo'yicha **fonetika** bo'limi yuzasidan fonemalar tasnifi va uslubiyatini tushuna olishi, fonetik o'zgarishlarni orfoepik qoidalar nuqtai nazaridan tahlil qila olishi, ohang va urg'uni nutqda qo'llay olishi;

leksikologiya bo'limi yuzasidan so'zlarning ko'chma ma'nosi, uslubiy xususiyatlari va atamalarni farqlay olishi, ulardan nutqda to'g'ri foydalana olishi, rus tili leksikasining rivojlanishi hamda boyishi manbalarini izohlay olishi;

grammatika bo'limi yuzasidan so'z turkumlari, undov, modal va taqlid so'zlar, ularning otlashishi hamda uslubiy xususiyatlarini tushuna olishi va izohlay olishi, so'z birikmasi gap va uning grammatik belgilari, dialogik nutq belgilari, gap bo'lagining tiplari, sodda va qo'shma gaplar ma'nodoshligini, sintaktik qurilmalarni, ko'chirma gap, matnning o'ziga xos xususiyatlarini farqlay olishi va muloqotda grammatik hamda sintaktik birliklardan o'rinli foydalana olishi, matn ustida ishlay olishi.

2. Pedagogning **adabiyot** fani bo'yicha mustaqil o'qish uchun tavsiya etilgan asarlarda tasvirlangan voqea-hodisalar mazmunini tushunishi, asar qahramonlariga munosabat bildiradi olishi;

xalq og'zaki ijodi, mumtoz, zamonaviy va jahon adabiyoti namunalarini (nasriy, she'riy, dramatik asar yoki ulardan olingan parchani) farqlashi va tahlil qila olishi; badiiy tasvir vositalarini farqlay olishi, ularni berilgan matndan topib, tahlilda foydalana olishi; asarning g'oyaviy-badiiy xususiyatini tahlil qila olishi; matn ustida ishlay olishi; she'riy san'at turlari, janr xususiyatlarini ajrata olishi.

***Eslatma 1:** Rus tili va adabiyot fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular rus tili va adabiyot fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

XXXVIII. Pedagogning rus tili va adabiyotga oid kompetensiyalarini baholash.

Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko‘nikma turlari** baholanadi:

- 18. Bilish
- 19. Tahlil qilish
- 20. Qo‘llay olish

XXXIX. Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari topshiriqlari quyidagi test turlaridan iborat bo‘lishi mumkin:

- 8. Y1—to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli test.
- 9. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i.
- 3. Y3 – har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat test.

Eslatma 2: Ba’zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

XL. Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Tops hiriqlar soni	Testlar turi		Ajratilgan vaqt (min)	Murakablik darajasi	Ball
1	Fonetikaga oid testlar (Фонетика)	2	1	Y2	1.5	I	2
			2	Y1	1.5	II	2
2	Grafika va orfografiyaga oid testlar (Графика. Орфография)	2	3	Y1	1.5	II	2
			4	Y2	1.5	III	2
3	Leksikologiyaga oid testlar (Лексика)	2	5	Y1	1.5	I	2
			6	Y3	1.5	II	2
4	Grammatika (Грамматика)	13	7	Y1	1.5	I	2
			8	Y3	1.5	III	2
			9	Y1	1.5	II	2
			10	Y2	1.5	II	2

			11	Y1	1.5	II	2
			12	Y2	1.5	III	2
			13	Y1	1.5	II	2
			14	Y2	1.5	II	2
			15	Y3	1.5	II	2
			16	Y1	1.5	III	2
			17	Y2	1.5	II	2
			18	Y2	1.5	III	2
			19	Y2	1.5	II	2
5	Uslubiyat. Nutq madaniyati (Стилистика. Культура речи)	3	20	Y1	1.5	II	2
			21	Y2	1.5	I	2
			22	Y3	1.5	II	2
6	Punktuatsiya (Пунктуация)	2	23	Y1	1.5	I	2
			24	Y2	1.5	I	2
7	Xalq og'zaki ijodi (Устное народное творчество)	1	25	Y2	1.5	II	2
8	Qadimgi rus adabiyoti (Древнерусская литература)	1	26	Y1	1.5	II	2
10	XVIII asr adabiyoti (Литература XVIII века)	1	27	Y3	1.5	II	2
11	XIX asrning I-yarmi adabiyoti (Литература I –	1	28	Y1	1.5	II	2

	половины XIX века)						
12	XIX asrning II-yarmi adabiyoti (Литература II – половины XIX века)	1	29	Y1	1.5	II	2
13	XIX asrning oxiri va XX asr boshi adabiyoti (Литература конца XIX и начала XX века)	2	30	Y1	1.5	II	2
			31	Y2	1.5	III	2
14	XX asrning oxiri va XXI asr boshi adabiyoti (Литература конца XX и начала XXI века)	1	32	Y1	1.5	III	2
15	Hozirgi zamon rus adabiyoti (Современная русская литература)	1	33	Y1	1.5	III	2
16	Adabiyot nazariyasi (Теория литературы)	2	34	Y1	1.5	II	2
			35	Y3	1.5	II	2
17	O'zbek adabiyoti (Узбекская литература)	1	36	Y1	1,5	II	2

18	Jahon adabiyoti (Зарубежная литература)	1	37	Y1	1.5	II	2
19	Matn ustida ishlash (Работа над текстом)	3	38	Y2	1.5	II	2
			39	Y3	1.5	I	2
			40	Y1	1.5	III	2
		40		Y1 – 20 Y2 – 13 Y3 – 7	1.5*40 =60	I – 7 II – 24 III – 9	40*2=80

E
slatma
3: Test sinovning yuqoridagi keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi)

) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

XLI. Rus tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori

Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun rus tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'qituvchilariga qo'yiladigan rus tili va adabiyot fani o'quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Rus tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan rus tili va adabiyot fani dasturida ko'zda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida rus tili va adabiyot fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular ro'yxati
I	Rus tili
101	Til haqida ma'lumot. Fonetika. (Сведения о языке. Фонетика)
102	Grafika. Orfografiya (Графика. Орфография)
103	Leksikologiya (Лексикология)
104	Morfologiya (Морфология) (So'z tarkibi. So'z yasalishi) (Состав слова. Словообразование)

105	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil soʻz turkumlari. Ot, sifat) (Самостоятельные части речи. Имя существительное. Имя прилагательное)
106	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil soʻz turkumlari. Son, ravish, olmosh) (Самостоятельные части речи. Имя числительное. Наречие. Местоимение)
107	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil soʻz turkumlari. Feʼl) (Самостоятельные части речи. Глагол.)
108	Morfologiya (Морфология) (Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar) (Служебные части речи. Слова категории состояния)
109	Sintaksis (Синтаксис) (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi) (Сочинительная и подчинительная связь. Синтаксис словосочетания)
110	Sintaksis (Синтаксис) (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari) (Синтаксис простого предложения. Члены предложения)
111	Sintaksis (Синтаксис). (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak) (Синтаксис простого предложения. Однородные члены предложения. Обособленные члены предложения)
112	Sintaksis (Синтаксис). (Qoʻshma gaplar sintaksisi) (Синтаксис сложного предложения)
113	Uslubiyat (Стилистика). Nutq madaniyati (Культура речи)
114	Punktuatsiya (Пунктуация)
II	Adabiy oʻqish (Литературное чтение)
201	Xalq ogʻzaki ijodi (Устное народное творчество)
202	Qadimgi rus adabiyoti (Древнерусская литература)
203	XVIII asr adabiyoti (Литература XVIII века)
204	XIX asrning I-yarmi adabiyoti (Литература I – половины XIX века)
205	XIX asrning II-yarmi adabiyoti (Литература II – половины XIX века)
206	XIX asrning oxiri va XX asr boshi adabiyoti (Литература конца XIX и начала XX века)

207	XX asrning oxiri va XXI asr boshi adabiyoti (Литература конца XX и начала XXI века)
208	Hozirgi zamon rus adabiyoti (Современная русская литература)
209	Adabiyot nazariyasi (Теория литературы)
210	O'zbek adabiyoti (Узбекская литература)
211	Jahon adabiyoti (Зарубежная литература)
212	Matn ustida ishlash (Работа над текстом)

XLII. Rus tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarini baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

7. To'rtta javob variantli, bitta to'g'ri javobli testni baholash mezonlari:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

8. Moslashtirishni talab qiladigan test topshirig'i:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

9. Har bir "to'g'ri", "noto'g'ri" deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

Rus tili va adabiyot

№	Para graf	Punkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi			Ko'nikma turlari	Test turi	Ajratilgan vaqt (minut)
				1	2	3			
1	1	01	Til haqida ma'lumot. Fonetika. (Сведения о языке. Фонетика)	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
2	1	02	Grafika.Orfografiya (Графика. Орфография)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
3	1	03	Leksikologiya	1	1		Bilish,	Y1	1,5

			(Лексикология)				tahlil qilish, qo'llay olish	Y3	
4	1	04	Morfologiya (Морфология) (So'z tarkibi. So'z yasalishi) (Состав слова. Словообразование)	1		1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5
5	1	05	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil so'z turkumlari. Ot, sifat) (Самостоятельные части речи. Имя существительное. Имя прилагательное)			1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y2	1,5
6	1	06	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil so'z turkumlari. Son, ravish, olmosh) (Самостоятельные части речи. Имя числительное. Наречие. Местоимение)			1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
7	1	07	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil so'z turkumlari. Fe'l) (Самостоятельные части речи. Глагол.)			1	1 Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya (Морфология) (Yordamchi so'z turkumlari va alohida olingan so'zlar) (Служебные части речи. Слова			1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5

			категории состояния)						
9	1	09	Sintaksis (Синтаксис) (Teng va tobe bog‘lanish. So‘z birikmasi sintaksisi) (Сочинительная и подчинительная связь. Синтаксис словосочетания)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Синтаксис) (Sodda gap sintaksisi. Gap bo‘laklari) (Синтаксис простого предложения. Члены предложения)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y2	1,5
11	1	11	Sintaksis (Синтаксис) (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan bo‘laklar, ajratilgan bo‘lak) (Синтаксис простого предложения. Однородные члены предложения. Обособленные члены предложения)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5
12	1	12	Sintaksis (Синтаксис) (Qo‘shma gaplar sintaksisi) (Синтаксис сложного предложения)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y2	1,5
13	1	13	Uslubiyat. (Стилистика). Nutq	2	1		Bilish, tahlil	Y1 Y3	1,5

			madaniyati (Культура речи).				qilish, qo‘llay olish		
14	1	14	Punktuatsiya (Пунктуация)	2			Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
15	2	01	Xalq og‘zaki ijodi (Устное народное творчество)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y2	1,5
16	2	02	Qadimgi rus adabiyoti (Древнерусская литература)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
17	2	03	XVIII asr adabiyoti (Литература XVIII века)			1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
18	2	04	XIX asrning I- yarmi adabiyoti (Литература I – половины XIX века)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y2	1,5
19	2	05	XIX asrning II- yarmi adabiyoti (Литература II – половины XIX века)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
20	2	06	XIX asrning oxiri va XX asr boshi adabiyoti (Литература конца XIX и начала XX века)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5
21	2	07	XX asrning oxiri va XXI asr boshi adabiyoti (Литература конца XX и начала XXI века)			1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y2	1,5

			века)						
22	2	08	Hozirgi zamon rus adabiyoti (Современная русская литература)			1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
23	2	09	Adabiyot nazariyasi (Теория литературы)		2		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5
24	2	10	O'zbek adabiyoti (Узбекская литература)		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y2	1,5
25	2	11	Jahon adabiyoti (Зарубежная литература)		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
26	1	15	Matn ustida ishlash (Работа над текстом)	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3 Y1	1,5
									60
			JAMI	8	22	10			

Eslatma 4: Har bir test topshirig'ini bajarish uchun 1,5 minut vaqt ajratiladi.

XLIII. Test sinovlariga tayyorgarlik ko'rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

Ruskiy yazig

I.1. Ruskiy yazik (5- sinf). V.I.Zelenina, M.E.Rojnova. "O'zbekiston" NMIU, 2017

I.2. Ruskiy yazik (6- sinf). V.I.Zelenina. "Sharq", 2017

I.3. Ruskiy yazik (7- sinf). M.E.Rojnova. "Yangiyo'l Poligraf Servis", 2017

I.4. Ruskiy yazik (8- sinf). V.I.Zelenina, M.E.Rojnova. "Turon-Iqbol", 2019

I.5. Ruskiy yazik (9- sinf). V.I.Zelenina, O.V.Kon. "O'zbekiston" NMIU, 2019

I.6. Ruskiy yazik (10- sinf). G.M.Raxmatullayeva, T.T.Keldiyev. "Extremum-press", 2017

I.7. Ruskiy yazik (11- sinf). G.M.Raxmatullayeva, T.T.Keldiyev. "Extremum-press", 2018

Literatura

- II.1. Literatura (5- sinf) N.I.Sergeyeva, G.S.Merkin. "Sharq", 2020
- II.2. Literatura (6- sinf) I.N.Stirkas, G.Sh.Abdullayeva, R.R.Tumparov. "Sharq", 2017
- II.3. Literatura (7- sinf) V.I.Andriyanova, T.A.Varfolameyev, N.F.Boyarskaya. "Yangiyo'l Poligraf Servis", 2017
- II.4. Literatura (8- sinf, 1- qism) T.A.Varfolameyev, N.M.Mirkurbanov, N.A.Chekulina, N.F.Boyarskaya. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.5. Literatura (8- sinf, 2- qism) T.A.Varfolameyev, N.M.Mirkurbanov, N.A.Chekulina, N.F.Boyarskaya. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.6. Literatura (9- sinf, 1- qism) N.M.Petruxina, G.T.Garipova. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.7. Literatura (9- sinf, 2- qism) N.M.Petruxina, G.T.Garipova. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.8. Literatura (10- sinf, 1- qism) N.M.Mirkurbanov, G.F.Goleva. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017
- II.9. Literatura (10- sinf, 2- qism) N.M.Mirkurbanov, G.F.Goleva. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017
- II.10. Literatura (11- sinf, 1- qism) N.M.Mirkurbanov, G.F.Goleva, N.M.Petruxina. "O'zbekiston" NMIU, 2018
- II.11. Literatura (11- sinf, 2- qism) N.M.Mirkurbanov, G.F.Goleva, N.M.Petruxina. "O'zbekiston" NMIU, 2018

Mustaqil o'qish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

- III.1. A.Aleksin "Bezumnaya Yevdokiya".
- III.2. A.Axmatova "Rekviyem".
- III.3. K.Balmont "Ya – iziskannost russkoy medlitelnoy rechi", "U morya nochyu".
- III.4. V.Belov "Solntse", "Privichnoye delo".
- III.5. A.Beliy "Solntse", "Zolotoye runo".
- III.6. Bernard Shou "Pigmalion".
- III.7. A.A.Blok "Solovyiniy sad", "Rus", "Neznakomka".
- III.8. Yu.Bondarev "Goryachiy sneg".
- III.9. I.Brodskiy "Ya vxodil vmesto dikogo zverya v kletku", "Uznayu etot veter, naletayushiy na travu".
- III.10. V.Bryusov "Poblednevshiye zvyozdi drojali".
- III.11. M.Bulgakov "Sobachye serdtse".
- III.12. I.A.Bunin "Antonovskiye yabloki".
- III.13. A.Vampilov "Starshiy sin".
- III.14. A.Voznesenskiy "Byot jenshina", "Byut jenshinu", "Nostalgiya po-nastoyashemu", "Ryabina v Parije", "Yablokopad".
- III.15. Z.Gippius "Pesnya", "Vse krugom".
- III.16. A.M.Gorkiy "Staruxa Izergil", "Na dne".
- III.17. N.Gumilyov "Jiraf", "Ya i Vi".
- III.18. Djerom D.Selindjer "Nad propastyu vo rji".
- III.19. S.Dovlatov "Chemodan", "Zona".
- III.20. Ye.Yevtushenko "Dolgiye kriki", "So mnoyu vot eto proisxodit", "Idut beliy snegi", "Russkaya pesnya", "Proseka".

- III.21. S.Yesenin “Beryoza”, “Nizkiy dom s golubimi stavnyami”, “Svet vecherniy shafrannogo kraya”, “Shagane ti moya, Shagane!”, “Bit poetom – eto znachit to je...”.
- III.22. A.I.Kuprin “Granatoviy braslet”.
- III.23. Koelyo Paulo “Alximik”.
- III.24. Djek London “Martin Iden”, “Beliy klik”.
- III.25. V.Makanin “Na pervom dixanii”.
- III.26. O.Mandelshtam “Rakovina”, “Vek”, “Ya vernulsya v moy gorod, znakomiy do slyoz”, “Za gremuchuyu doblest gryadushshix vekov”.
- III.27. Gabriyel Garsiya Markes “Sto let odinochestva”.
- III.28. V.Mayakovskiy “Pismo Tatyane Yakovlevoy”, “Oblako v shtanax”.
- III.29. V.Nabokov “Zashshita Lujina”.
- III.30. B.Pasternak “Bit znamenitim nekrasivo”, “Gamlet”, “Nobelevskaya premiya”.
- III.31. V.Pelevin “Generation “P”, “Omon Ra”.
- III.32. L.Petrushevskaya “Strana”, “Gigiyena”, “Budilnik”, “Chemodan chepuxi”, “Roza”, “Bessmertnaya lyubov”.
- III.33. A.Platonov “Sokrovenniy chelovek”.
- III.34. V.Rasputin “Posledniy srok”, “Jivi i pomni”.
- III.35. K.Simonov “Jiviye i myortvie”, “Jdi menya”, “Mayor privyoz malchishku na lafete”.
- III.36. A.Tvardovskiy “Za dalyu – dal”. Lirika.
- III.37. Xaksli Oldos “O divniy noviy mir”.
- III.38. Xaruki Murakami “Prizraki Leksingtona”, “Slushay pesnyu vetra”.
- III.39. M.Tsvetayeva “V ogromnom gorode moyom – noch”, “Imya tvoyo – ptitsa v ruke”, “Krasnoyu kistyu”.
- III.40. M.Sholoxov “Tixiy don”, “Sudba cheloveka”.
- III.41. V.Shukshin “Vibirayu derevnyu na jitelstvo”, “Dva pisma”, “Chudik”, “Sapojki”.

RUS TILI (MILLIY MAKTABLAR) DA UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprotatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XLIV. Rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

XLV. Rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan rus tili fanining mazmun sohalari

Rus tili fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari rus tili kursining 5-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **rus tili fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

1. Pedagogning rus tili fani bo'yicha **fonetika** bo'limi yuzasidan fonemalar tasnifi va uslubiyatini tushuna olishi, fonetik o'zgarishlarni orfoepik qoidalar nuqtai nazaridan tahlil qila olishi, ohang va urg'uni nutqda qo'llay olishi;

leksikologiya bo'limi yuzasidan so'zlarning ko'chma ma'nosi, uslubiy xususiyatlari va atamalarni farqlay olishi, ulardan nutqda to'g'ri foydalana olishi, rus tili leksikasining rivojlanishi hamda boyishi manbalarini izohlay olishi;

grammatika bo'limi yuzasidan so'z turkumlari, undov, modal va taqlid so'zlar, ularning otlashishi hamda uslubiy xususiyatlarini tushuna olishi va izohlay olishi, so'z birikmasi gap va uning grammatik belgilari, dialogik nutq belgilari, gap bo'lagining tiplari, sodda va qo'shma gaplar ma'nodoshligini, sintaktik qurilmalarni, ko'chirma gap, matnning o'ziga xos xususiyatlarini farqlay olishi va muloqotda grammatik hamda sintaktik birliklardan o'rinli foydalana olishi, matn ustida ishlay olishi.

2. Pedagogning **adabiy o'qish** bo'yicha (milliy maktablarda) mustaqil o'qish uchun tavsiya etilgan asarlarda tasvirlangan voqea-hodisalar mazmunini tushunishi, asar qahramonlariga munosabat bildiradi olishi;

xalq og'zaki ijodi, mumtoz, zamonaviy va jahon adabiyoti namunalarini (nasriy, she'riy, dramatik asar yoki ulardan olingan parchani) farqlashi va tahlil qila olishi; badiiy tasvir vositalarini farqlay olishi, ularni berilgan matndan topib, tahlilda foydalana olishi; asarning g'oyaviy-badiiy xususiyatini tahlil qila olishi; matn ustida ishlay olishi; she'riy san'at turlari, janr xususiyatlarini ajrata olishi.

***Eslatma 1:** Rus tili (milliy maktablarda) fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular rus tili (milliy maktablarda) fanining amaldagi o'quv dasturi*

hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.

III. Pedagogning rus tiliga (milliy maktablarda) oid kompetensiyalarini baholash

Rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko'nikma turlari** baholanadi:

21. Bilish
22. Tahlil qilish
23. Qo'llay olish

III. Rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test sinovi topshiriqlari quyidagi test turlaridan iborat bo'lishi mumkin:

10. Y1—to'rtta javob variantli, bitta to'g'ri javobli test;
11. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig'i;
3. Y3 – har bir “to'g'ri”, “noto'g'ri”deb belgilanadigan savoldan iborat test.

Eslatma 2: Ba'zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

IV. Rus tili (milliy maktablarda) fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Tops hiriqlar soni	Testlar turi		Ajratilgan vaqt (min)	Murakablik darajasi	Ball
1	Fonetikaga oid testlar (Фонетика)	2	1	Y2	1.5	I	2
			2	Y1	1.5	II	2
2	Grafika va orfografiyaga oid testlar (Графика. Орфография)	2	3	Y1	1.5	II	2
			4	Y2	1.5	III	2
3	Leksikologiyaga oid testlar (Лексика)	2	5	Y1	1.5	I	2
			6	Y3	1.5	II	2
4	Grammatika (Грамматика)	13	7	Y1	1.5	I	2
			8	Y3	1.5	III	2

			9	Y1	1.5	II	2
			10	Y2	1.5	II	2
			11	Y1	1.5	II	2
			12	Y2	1.5	III	2
			13	Y1	1.5	II	2
			14	Y2	1.5	II	2
			15	Y3	1.5	II	2
			16	Y1	1.5	III	2
			17	Y2	1.5	II	2
			18	Y2	1.5	III	2
			19	Y2	1.5	II	2
5	Uslubiyat. Nutq madaniyati (Стилистика. Культура речи)	3	20	Y1	1.5	II	2
			21	Y2	1.5	I	2
			22	Y3	1.5	II	2
6	Punktuatsiya (Пунктуация)	2	23	Y1	1.5	I	2
			24	Y2	1.5	I	2
7	Xalq og‘zaki ijodi (Устное народное творчество)	1	25	Y2	1.5	II	2
8	Qadimgi rus adabiyoti (Древнерусская литература)	1	26	Y1	1.5	II	2
10	XVIII asr adabiyoti (Литература XVIII века)	1	27	Y3	1.5	II	2

11	XIX asrning I-yarmi adabiyoti (Литература I – половины XIX века)	1	28	Y1	1.5	II	2
12	XIX asrning II-yarmi adabiyoti (Литература II – половины XIX века)	1	29	Y1	1.5	II	2
13	XIX asrning oxiri va XX asr boshi adabiyoti (Литература конца XIX и начала XX века)	2	30	Y1	1.5	II	2
			31	Y2	1.5	III	2
14	XX asrning oxiri va XXI asr boshi adabiyoti (Литература конца XX и начала XXI века)	1	32	Y1	1.5	III	2
15	Hozirgi zamon rus adabiyoti (Современная русская литература)	1	33	Y1	1.5	III	2
16	Adabiyot nazariyasi (Теория литературы)	2	34	Y1	1.5	II	2
			35	Y3	1.5	II	2
17	O'zbek adabiyoti (Узбекская)	1	36	Y1	1,5	II	2

	литература)						
18	Jahon adabiyoti (Зарубежная литература)	1	37	Y1	1.5	II	2
19	Matn ustida ishlash (Работа над текстом)	3	38	Y2	1.5	II	2
			39	Y3	1.5	I	2
			40	Y1	1.5	III	2
		40		Y1 – 20 Y2 – 13 Y3 – 7	1.5*40 =60	I – 7 II – 24 III – 9	40*2 =80

E
slatma
3: Test sinovning yuqoridagi keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi

) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

V. Rus tili (milliy maktablarda) fani mazmun elementlari kodifikatori

Rus tili fanidan (milliy maktablarda) bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun rus tili fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'qituvchilariga qo'yiladigan rus tili (milliy maktablarda) fani o'quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Rus tili fani (milliy maktablarda) mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan rus tili (milliy maktablarda) fani dasturida ko'zda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida rus tili (milliy maktablarda) fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular ro'yxati
I	Rus tili
101	Til haqida ma'lumot. Fonetika. (Сведения о языке. Фонетика)
102	Grafika. Orfografiya (Графика. Орфография)
103	Leksikologiya (Лексикология)
104	Morfologiya (Морфология) (So'z tarkibi. So'z yasalishi) (Состав слова.

	Словообразование)
105	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil soʻz turkumlari. Ot, sifat) (Самостоятельные части речи. Имя существительное. Имя прилагательное)
106	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil soʻz turkumlari. Son, ravish, olmosh) (Самостоятельные части речи. Имя числительное. Наречие. Местоимение)
107	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil soʻz turkumlari. Feʼl) (Самостоятельные части речи. Глагол.)
108	Morfologiya (Морфология) (Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar) (Служебные части речи. Слова категории состояния)
109	Sintaksis (Синтаксис) (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi) (Сочинительная и подчинительная связь. Синтаксис словосочетания)
110	Sintaksis (Синтаксис) (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari) (Синтаксис простого предложения. Члены предложения)
111	Sintaksis (Синтаксис). (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak) (Синтаксис простого предложения. Однородные члены предложения. Обособленные члены предложения)
112	Sintaksis (Синтаксис). (Qoʻshma gaplar sintaksisi) (Синтаксис сложного предложения)
113	Uslubiyat (Стилистика). Nutq madaniyati (Культура речи)
114	Punktuatsiya (Пунктуация)
II	Adabiy oʻqish (Литературное чтение)
201	Xalq ogʻzaki ijodi (Устное народное творчество)
202	Qadimgi rus adabiyoti (Древнерусская литература)
203	XVIII asr adabiyoti (Литература XVIII века)
204	XIX asrning I-yarmi adabiyoti (Литература I – половины XIX века)
205	XIX asrning II-yarmi adabiyoti (Литература II – половины XIX века)

206	XIX asrning oxiri va XX asr boshi adabiyoti (Литература конца XIX и начала XX века)
207	XX asrning oxiri va XXI asr boshi adabiyoti (Литература конца XX и начала XXI века)
208	Hozirgi zamon rus adabiyoti (Современная русская литература)
209	Adabiyot nazariyasi (Теория литературы)
210	O'zbek adabiyoti (Узбекская литература)
211	Jahon adabiyoti (Зарубежная литература)
212	Matn ustida ishlash (Работа над текстом)

VI. Rus tili (milliy maktablarda) fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarini baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko'ra baholanadi.

10.To'rtta javob variantli, bitta to'g'ri javobli testni baholash mezonlari:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

11.Moslashtirishni talab qiladigan test topshirig'i:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

12.Har bir "to'g'ri", "noto'g'ri" deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to'g'ri bo'lsa, 2 ball;

Agar belgilangan javob noto'g'ri bo'lsa, 0 ball;

Rus tili va adabiyoti

№	Pa rag raf	Punkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi			Ko'nikma turlari	Test turi	Ajr at ilgan vaqt (min ut)
				1	2	3			
1	1	01	Til haqida ma'lumot. Fonetika. (Сведения о языке. Фонетика)	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
2	1	02	Grafika. Orfografiya		1	1	Bilish, tahlil	Y1	1,5

			(Графика. Орфография)				qilish, qo‘llay olish		
3	1	03	Leksikologiya (Лексикология)	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
4	1	04	Morfologiya (Морфология) (So‘z tarkibi. So‘z yasalishi) (Состав слова. Словообразование)	1		1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
5	1	05	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil so‘z turkumlari. Ot, sifat) (Самостоятельные части речи. Имя существительное. Имя прилагательное)			1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y2	1,5
6	1	06	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil so‘z turkumlari. Son, ravish, olmosh) (Самостоятельные части речи. Имя числительное. Наречие. Местоимение)			1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
7	1	07	Morfologiya (Морфология) (Mustaqil so‘z turkumlari. Fe’l) (Самостоятельные части речи. Глагол.)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya (Морфология) (Yordamchi so‘z turkumlari va		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay	Y1	1,5

			alohida olingan soʻzlar) (Служебные части речи. Слова категории состояния)				olish		
9	1	09	Sintaksis (Синтаксис) (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi) (Сочинительная и подчинительная связь. Синтаксис словосочетания)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Синтаксис) (Sodda sintaksisi. boʻlaklari) (Синтаксис простого предложения. Члены предложения)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y2	1,5
11	1	11	Sintaksis (Синтаксис) (Sodda sintaksisi. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak) (Синтаксис простого предложения. Однородные члены предложения. Обособленные члены предложения)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
12	1	12	Sintaksis (Синтаксис) (Qoʻshma sintaksisi) (Синтаксис		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y2	1,5

			сложного предложения)						
13	1	13	Uslubiyat. (Стилистика). Nutq madaniyati (Культура речи).	2	1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y3	1,5
14	1	14	Punktuatsiya (Пунктуация)	2			Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
15	2	01	Xalq ogʻzaki ijodi (Устное народное творчество)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y2	1,5
16	2	02	Qadimgi rus adabiyoti (Древнерусская литература)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
17	2	03	XVIII asr adabiyoti (Литература XVIII века)			1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
18	2	04	XIX asrning I-yarmi adabiyoti (Литература I – половины XIX века)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y2	1,5
19	2	05	XIX asrning II-yarmi adabiyoti (Литература II – половины XIX века)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
20	2	06	XIX asrning oxiri va XX asr boshi adabiyoti (Литература конца XIX и начала XX века)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
21	2	07	XX asrning oxiri va			1	Bilish,	Y2	1,5

			XXI asr boshi adabiyoti (Литература конца XX и начала XXI века)				tahlil qilish, qo'llay olish		
22	2	08	Hozirgi zamon rus adabiyoti (Современная русская литература)			1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
23	2	09	Adabiyot nazariyasi (Теория литературы)		2		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5
24	2	10	O'zbek adabiyoti (Узбекская литература)		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y2	1,5
25	2	11	Jahon adabiyoti (Зарубежная литература)		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
26	1	15	Matn ustida ishlash (Работа над текстом)	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3 Y1	1,5
			JAMI	8	22	10			60

Eslatma 4: Har bir test topshirig'ini bajarish uchun 1,5 minut vaqt ajratiladi.

VII. Test sinovlariga tayyorgarlik ko'rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

VII. Rus tili

I.1. Russkiy yazik (5- sinf). Yu.Yu.Musurmanova. "O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi" DIN, 2020

I.2. Russkiy yazik (6- sinf). G.T.Gasilova, Yu.Yu.Musurmanova. "O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi" DIN, 2019

I.3. Russkiy yazik (7- sinf). S.Yu.Islambekova, U.T.Yaminova, Z.X.Abduraimova. "O'zbekiston" NMIU, 2019

I.4. Russkiy yazik (8- sinf). M.E.Rojnova, U.T.Yaminova. "O'zbekiston" NMIU, 2019.

- I.5. Russkiy yazik (9- sinf). R.M.Usmanova, K.N.Kadirov. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- I.6. Russkiy yazik (10- sinf). S.Yu.Islambekova, Yu.Yu.Musurmanova, Z.X.Abduraimova, L.N.Tagiyeva. «Davr nashriyoti», 2017
- I.7. Russkiy yazik (11- sinf). S.Yu.Islambekova, Yu.Yu.Musurmanova, Z.X.Abduraimova, L.N.Tagiyeva. «Davr nashriyoti», 2017

VIII. Adabiy o'qish

- II.1. Russkiy yazik (5- sinf). Yu.Yu.Musurmanova. "O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi" DIN, 2020
- II.2. Russkiy yazik (6- sinf). G.T.Gasilova, Yu.Yu.Musurmanova. "O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi" DIN, 2019
- II.3. Russkiy yazik (7- sinf). S.Yu.Islambekova, U.T.Yaminova, Z.X.Abduraimova. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.4. Russkiy yazik (8- sinf). M.E.Rojnova, U.T.Yaminova. "O'zbekiston" NMIU, 2019.
- II.5. Russkiy yazik (9- sinf). R.M.Usmanova, K.N.Kadirov. "O'zbekiston" NMIU, 2019
- II.6. Russkiy yazik (10- sinf). S.Yu.Islambekova, Yu.Yu.Musurmanova, Z.X.Abduraimova, L.N.Tagiyeva. «Davr nashriyoti», 2017
- II.7. Russkiy yazik (11- sinf). S.Yu.Islambekova, Yu.Yu.Musurmanova, Z.X.Abduraimova, L.N.Tagiyeva. «Davr nashriyoti», 2017

IX. Mustaqil o'qish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

- III.1. A.Aleksin "Pozdny rebyonok".
- III.2. A.Axmatova "Rekviyem".
- III.3. A.A.Blok "Solovyiniy sad", "Rus", "Neznakomka".
- III.4. A.Voznesenskiy "Byot jenshina", "Byut jenshinu", "Nostalgiya po-nastoyashemu", "Ryabina v Parije", "Yablokopad".
- III.5. Z.Gippius "Pesnya", "Vse krugom".
- III.6. A.M.Gorkiy "Staruxa Izergil", "Na dne".
- III.7. N.Gumilyov "Jiraf", "Ya i Vi".
- III.8. Ye.Yevtushenko "Dolgiye krika", "So mnoyu vot eto proisxodit", "Idut beliye snegi", "Russkaya pesnya", "Proseka".
- III.9. S.Yesenin "Beryoza", "Nizkiy dom s golubimi stavnyami", "Svet vecherniy shafrannogo kraya", "Shagane ti moya, Shagane!", "Bit poetom – eto znachit to je...".
- III.10. A.I.Kuprin "Granatoviy braslet".
- III.11. O.Mandelshtam "Rakovina", "Vek", "Ya vernulsya v moy gorod, znakomiy do slyoz", "Za gremuchuyu doblest gryadushshix vekov".
- III.12. B.Pasternak "Bit znamenitim nekrasivo", "Gamlet", "Nobelevskaya premiya".
- III.13. A.Platonov "Sokrovenniy chelovek".
- III.14. V.Rasputin "Posledniy srok", "Jivi i pomni".
- III.15. K.Simonov "Jiviye i myortvie", "Jdi menya", "Mayor privyoz malchishku na lafete".
- III.16. A.Tvardovskiy "Za dalyu – dal". Lirika.
- III.17. M.Tsvetayeva "V ogromnom gorode moyom – noch", "Imya tvoyo – ptitsa v ruke", "Krasnoyu kistyu".
- III.18. M.Sholoxov "Tixiy don", "Sudba cheloveka".
- III.19. V.Shukshin "Vibirayu derevnyu na jitelstvo", "Dva pisma", "Chudik", "Sapojki".

INGLIZ TILI FANIDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning ingliz tili fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

XLVI. Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning ingliz tili fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

XLVII. Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan ingliz tili fanining mazmun sohalari

Ingliz tili fanidan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari ingliz tili kursining 1-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **ingliz tili fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi(hurmatli talabgor yuqoridagi ta'rif sizga taqdim etiladigan test savollari faqatgina O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi tomonidan Umumta'lim maktablari o'quvchilariga taqdim etilgan darsliklarni qamrab oladi degani emas. Balki pedagogning xorijiy tilni bilish ko'nikmasini baholaydigan manbalardan ham tuziladi):

1. Pedagogning ingliz tili fanidan Grammatik bilimi tayyorgarligini baholash (Grammar related tests) G
2. Pedagogning ingliz tili fanidan lug'at boyligini baholash (Vocabulary based tests) V
3. Pedagogning ingliz tili fanidan o'qib tushunish ko'nikmasini baholash (Reading tests)

R

Bu qismga doir topshiriqlar pedagog mutaxassislarni egallashi lozim bo'lgan, oliy ta'lim muassasasiga o'quvchilarni muvaffaqiyatli tayyorlash uchun zarur bo'lgan, Davlat muassasalari va korxonalarida samarali faoliyat olib borishida ko'mak beradigan yetarli ingliz tili faniga oid bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi.

***Eslatma 1:** Ingliz tili fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular ingliz tili fanining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Pedagogning umumiy ingliz tiliga oid kompetensiyalarini baholash.

Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko'nikma turlari** baholanadi:

24. Bilish (knowing)

25. Tushunish (understanding)

26. Mulohaza yuritish. (thinking)

Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test test sinovi topshiriqlari quyidagi test turlaridan iborat bo'lishi mumkin:

1. MC- to'rtta javob variantli, bitta to'g'ri javobli yopiq test (multiple choice)

2. TF-har bir "to'g'ri", "noto'g'ri", yoki "berilmagan" deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test (true/false/not given)

***Eslatma 2:** Ba'zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

**IV. Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test
sinovi spetsifikatsiyasi (formati)**

№	Baholanadigan talablar	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Ajrati lgan vaqt (min)	Murakkab-lik darajasi	Ball
1	Grammatika oid testlar	24	1	MC	1.0	B1	2
			2	MC	1.0	B1	2
			3	MC	1.0	B1	2
			4	MC	1.0	B1	2
			5	MC	1.0	B1	2
			6	MC	1.0	B1	2
			7	MC	1.0	B1	2
			8	MC	1.0	B1	2
			9	MC	1.0	B1	2
			10	MC	1.0	B1	2
			11	MC	1.0	B1	2
			12	MC	1.0	B1	2
			13	MC	1.0	B1	2
			14	MC	1.0	B1	2
			15	MC	1.5	B2	2
			16	MC	1.5	B2	2

			17	MC	1.5	B2	2
			18	MC	1.5	B2	2
			19	MC	1.5	B2	2
			20	MC	1.5	B2	2
			21	MC	1.5	B2	2
			22	MC	1.5	B2	2
			23	MC	1.5	C1	2
			24	MC	1.5	C1	2
2	Lugʻatga oid testlar	10	25	MC	1.5	B1	2
			26	MC	1.5	B1	2
			27	MC	1.5	B1	2
			28	MC	1.5	B1	2
			29	MC	1.5	B1	2
			30	MC	1.5	B2	2
			31	MC	1.5	B2	2
			32	MC	1.5	B2	2
			33	MC	2.0	C1	2
			34	MC	2.0	C1	2
3	Oʻqib tushunishg a oid	6	35	MC	2.5	B1	2
			36	MC	2.5	B1	2
			37	MC	2.5	B1	2

	testlar		38	TF	2.5	B2	2
			39	TF	2.5	B2	2
			40	TF	2.5	C1	2
	Jami:	40			60		80
				MC-37	1.5*40 =60	B1-22	40*2=80
				TF-3		B2-14	
						C1-5	

**V. Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi qismlari
bo'yicha qiyosiy ko'rsatkichlar**

№	Test sinovi qismlari	Tops hiriqlar soni	Ajratilgan vaqt	Ajratilgan ballar	Test savollarining mazmun sohalari	Murakkablik darajasi
II	Pedagogning umumiy ingliz tili fanidan tayyorgarligini	40	60	100	G – 24 (B1-14, B2-8, C1-2) V-10 (B1-5, B2-3,	B1 daraja – 22 B2 daraja

	baholash				C1-2) R- 6 (B1-3, B2-2, C1-1)	–13 C1 daraja – 5
--	----------	--	--	--	--------------------------------------	-----------------------------

VI. Ingliz tili fani mazmun elementlari kodifikatori

Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun ingliz tili fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim muassasalari oʻqituvchilariga qoʻyiladigan ingliz tili fani oʻquv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Ingliz tili fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim maktablarida oʻqitiladigan ingliz tili fani dasturida koʻzda tutilgan barcha mazmun elementlari va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida ingliz tili fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular roʻyxati		
I	Reading (Oʻqib tushunishga oid test savollari)		
001			
	B1	01	Multiple choice (Matching)
	B1	02	Multiple Choice (Gap filling)

	B1	03	Multiple Choice
002			
	B2	01	Multiple choice (Matching)
	B2	02	Multiple Choice (Gap filling)
	B2	03	Multiple Choice
003			
	C1	01	Multiple choice (Matching)
	C1	02	Multiple Choice (Gap filling)
	C1	03	Multiple Choice
II	Vocabulary (Lug‘atga oid testlar)		
004	B1		
		01	Multiple choice (Matching)
		02	Multiple Choice (Gap filling)
		03	Multiple Choice
005	B2		
		01	Multiple choice (Matching)
		02	Multiple Choice (Gap filling)
		03	Multiple Choice
006	C1		
		01	Multiple choice (Matching)
		02	Multiple Choice (Gap filling)

		03	Multiple Choice
III	Grammar (Grammatikaga oid test savollari)		
007	B 1		
		01	Adverbs
		02	Broader range of intensifiers such as <u>too</u> , <u>enough</u>
		03	Comparatives and superlatives
		04	Complex question tags
		05	Conditionals 2 nd , and 3 rd
		06	Connecting words, expressing cause and effect, contrast etc.
		07	Modal verbs: must, can't, deduction, might, may, will, probably, should have, might have, must, have to,
		08	Tenses: Past Continuous, Past Perfect, Past Simple, Past Tense Responses, Future Continuous, Present Perfect Continuous, Present Perfect
		09	Reported Speech (range of tenses)
		10	Phrasal verbs: extended

		11	Simple Passive
		12	Wh- questions in the past
		13	Will and going to for prediction
008	B2		
		01	Adjectives and Adverbs
		02	Tenses: Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous
		03	Modal Verbs: Deduction and Speculation
		04	Narrative tenses
		05	Passives
		06	Mixed Conditionals, wish sentences
		07	Phrasal verbs: Extended
		08	Relative Clauses
		09	Reported Speech
		10	Will and going to for prediction
		11	Would expressing habits, in the past
009	C1		
		01	Inversion
		02	Phrasal Verbs

	03	Mixed Conditionals(Variation), Wish sentences, Subjunctives,
	04	Adjectives and Adverbs
	05	Tenses: Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous
	06	Modal Verbs: Deduction and Speculation
	07	Narrative tenses
	08	Passives
	09	Reported Speech
	10	Will and going to for prediction
	11	Would expressing habits, in the past

VIII. Ingliz tili fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko‘ra baholanadi.

13.To‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli yopiq testning baholash mezoni

A. agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball;

B. agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball.

14.har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri”, yoki “berilmagan”deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test (true/false/not given)

A. agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball;

B. agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball.

Test sinovlariga tayyorgarlik ko‘rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

- 1) Advanced Grammar in Use. Third Edition by Martin Hewings. Cambridge University Press 2013;
- 2) Paunte Cullen, Cambridge, Common mistakes at IELTS, intermediate and how to avoid them Cambridge books for Cambridge exams.
- 3) Destination B2;
- 4) Test Masters;
- 5) Solutions (Pre- Intermediate, Intermediate, Upper-Intermediate);
- 6) Use of English B2 for FCE examination;
- 7) Check your Vocabulary for English for the IELTS, Rowdon Wyatt;
- 8) English Vocabulary in Use (Pre- Intermediate, Intermediate, Upper-Intermediate), Stuard Redman;
- 9) Grammar Friends 1, Tim Ward, Oxford – 2013;
- 10) Grammar Friends 2, Tim Ward, Oxford – 2013;
- 11) Grammar Friends 3, Tim Ward, Oxford – 2013;
- 12) Grammar Friends 4, Tim Ward, Oxford – 2013;
- 13) Grammar Friends 5, Tim Ward, Oxford – 2013;
- 14) Grammar Friends 6, Tim Ward, Oxford – 2013;
- 15) To accompany English Grammar in Use — Fifth edition with answers — Raymond Murphy, Cambridge – 2019;
- 16) To accompany English Grammar in Use — Fifth edition with answers — Raymond Murphy, Cambridge – 2019;
- 17) Understanding and using English Grammar — Betty S. Azar, Stacy A. Hagen.;
- 18) Achieve IELTS English for international education — grammar and vocabulary — Louis Harrison, Caroline Caroline, Susan Hutchison;
- 19) Grammar Vocabulary Practice Upper – Intermediate – B2 H.O. Mitchtil Marileni, Makog Anni for all exams – 2012;

- 20) Building Grammar Skills for the TOEFL IBT Hryhorij Dyczok;
- 21) Macmillan Exam skills for Russian Grammar and Vocabulary — Malkom Mann Steve Taylore -Knowledge Series Adviser: Elena Klekovkina;
- 22) Destination C1 / C2 Grammar Vocabulary with answer key — Malkolm Mann, Steve Taylore-Knowledge, Macmillan -2011;
- 23) Grammar for IELTS with answers, Cambridge, Self-study Grammar Reference and Practice, Diana Hopkins with Pauline Cullen;
- 24) 202 Useful Exercises for IELTS Practice Exercises for IELTS listening reading writing;
- 25) Building Skills for the TOEFL IBT second edition beginning – 2009;
- 26) Advanced Skills, copy collection a resource book of advanced – level skills activities, Cambridge, Simon Hains;
- 27) IBT internet based test, Cambridge Preparation for the TOEFL test, fourth edition Jolene Gear, Robert Gear;
- 28) Julie Moore, Cambridge Common mistakes at IELTS, Advanced and how to avoid them, Cambridge;
- 29) Economics Time 1;
- 30) Financial Times 16.08.2021;
- 31) Financial Times UK 14.08.2021.